

EKONOMİK VE DEMOGRAFİK GÖSTERGELERLE İZMİR

EKONOMİK VE DEMOGRAFİK GÖSTERGELERLE İZMİR

Prof. Dr. Sedef Akgüngör, *Dokuz Eylül Üniversitesi*

Prof. Dr. Neşe Kumral, *Ege Üniversitesi*

Necmettin Çelik, *Ege Üniversitesi*

İzmir, Mayıs 2017

Sunuş

İzmir, Türkiye'nin üçüncü büyük kenti olarak sosyal, ekonomik ve kültürel yaşam yönünden her kesimden insanın yerleşmek ve yaşamak için tercih sıralamasında her zaman ön sıralarda olmuştur. Bu özelliği ile yabancı yatırımcıların da ilgi odağı olan İzmir çeşitli sektörlerden doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının yoğun olarak yer aldığı illerimizden biridir.

İzmir için yapılan sayısız strateji toplantılarında ve arama konferanslarında bugüne kadar farklı hedefler ortaya konulmuştur. İzmir için belirlenen gelişme perspektifleri içinde her paydaş kendi vizyonu çerçevesinde İzmir'e farklı bir kimlik kazandırmayı hedeflemiştir. Sanayi kenti, ticaret kenti, fuarlar ve kongreler kenti, finans kenti, turizm kenti, bilişim kenti vb. kimlikler gündeme getirilmiştir. EGİAD olarak İzmir'in mukayeseli üstünlüklerini bütüncül bir yaklaşımla ve farklı parametreler açısından incelemeyi amaçlayan bu çalışma bir mevcut durum analizinin ötesinde bundan sonra yapılacak çalışmalara da yön verecek bir doküman özelliği taşımaktadır. Amacımız İzmir'in güçlü ve zayıf yönlerini yargısal olmaktan çok objektif bir yaklaşımla, güncel ve geçerli istatistik veriler ışığında ortaya koymaktır. Bu veriler çerçevesinde geliştirmeye muhtaç alanlar belirlenerek bu konularda resmi, özel ve gönüllü kuruluşların eylem planları ortaya koymalarını sağlamak amacındayız.

Rapor, ekonomik kalkınma süreçlerinde önemli yeri olan bölgesel kalkınma dinamiklerinin harekete geçirilmesi; ekonomi, altyapı, sosyal yaşam, yatırım ortamı, eğitim ve iş gücü gibi çeşitli göstergeler açısından İzmir'in İstanbul, Ankara, Kocaeli, Bursa gibi belli başlı illerle karşılaştırmalı olarak ele alındığı bir referans kaynağı niteliği taşımaktadır.

İzmir'e gelecekte rekabetçi bir kent kimliği kazandıracak adımların atılmasında ilk olarak bugünün dünya gerçekleri ışığında sektörel gelişme stratejilerinin seçici bir anlayışla ele alınarak konumlandırılması gerekmektedir. Bu sektörlerin artan bir ivme ile kent ekonomisine ve ulusal ekonomiye katkı sağlaması için sadece yerli yatırımcıların değil aynı zamanda yabancı yatırımcıların da cezbedilmesi şarttır. Sürdürülebilir bir kentsel gelişme için devlet, yerel yönetimler, meslek kuruluşları ve sivil toplumun yanısıra üniversitelerin ve diğer eğitim kurumlarının birlikte çalışmaları gerekmektedir.

Raporda öne çıkan hususların içinde en çok dikkat çekici olanlar İzmir'in insan kaynakları açısından ortaya koyduğu zengin profil, kültürel dokusu, sanayi ve hizmetlerde sektörel çeşitliliği, ihracata dönük üretim yapısıdır.

Bütün bu faktörlerin dışında İzmir'de girişimcilik eko-sisteminin son yıllarda kaydettiği gelişme bu alandaki potansiyeli de göstermektedir. İstanbul'un dışında Melek Yatırımcılık ve Girişimcilik alanında en hızlı yol alan kent İzmir olmuştur.

EGİAD olarak yayınladığımız sayısız raporlarla İzmir'in kalkınma, tanıtım ve gelişim süreçlerine görüşlerimiz ve çözüm önerilerimizle katkı sağlamaya ve etkin bir rol oynamaya çalışıyoruz. Bu raporun da İzmir ile ilgili karar vericilere ve politika belirleyici kurumlara yararlı olması, yön gösterici olması en büyük dileğimizdir.

Ekonomik ve Demografik Göstergelerle İzmir Raporu'nun hazırlanmasındaki titiz çalışmaları için Dokuz Eylül Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Sedef Akgüngör, Ege Üniversitesi öğretim üyesi Prof. Dr. Neşe Kumral ve Ege Üniversitesi'nden Necmettin Çelik'e teşekkür ederiz.

Aydın Buğra İlter

EGİAD Yönetim Kurulu Başkanı

Sunuş	02
İçindekiler	03
Şekil Listesi.....	06
Tablo Listesi.....	10
Kısaltmalar.....	11
Giriş.....	13
1.Genel Profil.....	14
1.1.Sayılarla Bazı Göstergeler	14
1.2.Coğrafi Konum	16
1.3.Ulaşım ve Lojistik Alt Yapısı	17
Denizyolu.....	17
Karayolu Ağı	21
Havayolu Ağı	22
Demiryolu Ağı	24
1.4. Lojistik Alt Yapısı ve Hizmetleri	25
1.5. Dış Ticaret.....	25
1.6. Gelir	28
1.7. İşgücü ve Eğitim	29
İzmir'in Genel Profili	29
Diğer İllerle Karşılaştırma	30
Ücretler.....	30
Eğitim	31
1.8. Üniversite ve Teknoloji Alt Yapısı.....	34
İzmir Üniversiteleri.....	34
Ar-Ge Merkezleri.....	37
Araştırma ve Uygulama Merkezleri	38
Melek Yatırım Ağları	38
Teknoparklar.....	38
San-Tez Programı	40

2. İŞ ÇEVRESİ	41
2.1. İzmir Firmaları (Profil)	41
2.2. Türkiye'nin İlk 500 Firması Arasındaki İzmir Firmaları.....	42
2.3. Türkiye'nin İlk 500 Firması Arasındaki İzmir Firmalarının Sektör ve Faaliyet Bilgileri	43
2.4. Türkiye'nin İkinci 500 Firması Arasındaki İzmir Firmaları	46
2.5. Türkiye'nin İkinci 500 Firması Arasındaki İzmir Firmalarının Sektör ve Faaliyet Bilgileri...	47
2.6. Türkiye'de Uluslararası Doğrudan Yatırımlar.....	48
2.7. İzmir'de Uluslararası Doğrudan Yatırımlar	50
2.8. İzmir'de Uluslararası Doğrudan Yatırımların Sektör ve Faaliyet Bilgileri	51
3. İZMİR'DE YATIRIM	52
3.1. İzmir'de Başlıca ve Yükselen Sektörler	52
İzmir'de Başlıca Sektörler	53
İzmir'in Başlıca Sektörlerinin Gelişimi.....	54
Endüstriyel Makine.....	54
Kimya	55
Gıda ve İçecek.....	57
Turizm	59
İzmir'de Yükselen Sektörler	61
İzmir'de Yükselen Sektörlerin (anahtar kolaylaştırıcı teknolojiler) Gelişimi:	63
Bilgi ve İletişim	63
Sağlık Biyoteknolojisi	65
Yenilenebilir Enerji	67
Havacılık ve Savunma	69
3.2. Yükselen Sektörlerin İzmir için Önemi.....	70
4. İş Kurma Süreci ve Teşvikler.....	72
4.1. İş Kurma Süreci.....	72
4.2. Yatırım Teşvikleri	73
4.3. Ticaret Ofisleri.....	74
5. Yerleşim.....	75
5.1. Organize Sanayi Bölgeleri	75
6. Yaşam ve Kültür.....	78
6.1. Sağlık Hizmetleri	78
6.2. Eğitim Hizmetleri.....	80

İlk ve Ortaöğretim	80
İzmir'de Özel İlk ve Ortaöğretim Okulları	81
İzmir'de Yükseköğretim (Üniversiteler)	82
6.3. Turizm	82
Sağlık Turizmi.....	85
Yat Turizmi	86
6.4. Kültür	87
Kütüphaneler	87
Müze ve Örenyerler.....	89
Kültür, Sanat ve Eğlence Merkezleri	92
Uluslararası Organizasyonlar	93
Eğlence ve Kültür Harcamaları	94
6.5.Konsolosluklar	94
6.6.İş-Yaşam Dengesi.....	96
Çalışma Saatleri ve Tatil Günleri.....	96
İş Sağlığı ve Güvenliği	96
6.7. Güvenlik	97
6.8. Sıhhi Özellikler	98
Hava Kalitesi ve Denetimi.....	98
Körfez Su Kalitesi ve Denetimi.....	100
Gürültü Denetimi.....	100
Atık Kabul ve Bertaraf İşlemleri.....	100
Bulaşıcı Hastalıklarla Mücadele ve Denetim.....	101
Haşere Mücadelesi ve İlaçlama	101
6.9. Uluslararası Markalar	101
Sonuç.....	102
Notlar	104
Kaynakça	107

Şekil Listesi

Şekil 1 Ortalama uçuş süreleri.....	16
Şekil 2. Denizyolu istatistikleri.....	17
Şekil 3. Türkiye genelinde denizyoluyla yapılan dış ticaretin konteyner adedi bazında limanlara göre dağılımı (%) (2016)	18
Şekil 4. Aliğa ve İzmir limanlarının genel görünümü	18
Şekil 5. Aliğa-Nemrut limanları harita gösterimi	20
Şekil 6. Karayolu istatistikleri	21
Şekil 7. İzmir ve diğer illerde otoyol uzunluğu (km)	21
Şekil 8. Havayolu istatistikleri	22
Şekil 9. İniş-kalkış yapan ticari uçakların toplam uçuş trafiği içindeki payı (2016)	22
Şekil 10. Havayolu trafiğinin illere göre dağılımı (%)	23
Şekil 11. İzmir Adnan Menderes Havalimanı'ndan doğrudan uçuşlar	23
Şekil 12. Demiryolu istatistikleri	24
Şekil 13. Demiryoluyla taşınan yük miktarı	24
Şekil 14. İzmir'in lojistik altyapısı	25
Şekil 15. Ulaştırma ve depolama alanında çalışan sayısı	25
Şekil 16. İzmir'den yapılan ihracatın % dağılımı (2016).....	26
Şekil 17. İzmir'den yapılan ithalatın % dağılımı (2016)	26
Şekil 18. İzmir ihracatının ülkelere göre % dağılımı (2016)	27
Şekil 19. İzmir ithalatının ülkelere göre % dağılımı (2016).....	27
Şekil 20. İzmir'in kişi başına düşen gelir düzeyi (\$).....	28
Şekil 21. İzmir'de üretimin sektörel dağılımı	28
Şekil 22. İzmir'de üretim	28
Şekil 23. Ulusal gelirin % dağılımı	28
Şekil 24. Düzey 2 bölgelerinin kişi başına düşen gelir düzeyleri (\$-2014).....	29
Şekil 25. Toplam genç işgücü içinde yüksek öğretim mezunlarının payı (%) (2016).....	31
Şekil 26. İşgücünün eğitim düzeyine göre % dağılımı (İzmir).....	31
Şekil 27. İşgücüne katılım oranı (15-64 yaş erkek)	32
Şekil 28. İşgücüne katılım oranı (15-64 Yaş Kadın).....	32
Şekil 29. İstihdam artış oranı (%)	33
Şekil 30. İstihdamın yaş gruplarına göre dağılımı.....	33
Şekil 31. İzmir üniversitelerindeki fakültelerin sayılarına göre % dağılımı.....	35

Şekil 32. İzmir'deki fen fakültesi bölümlerinin dağılımı	36
Şekil 33. İzmir'deki mühendislik fakültesi bölümlerinin dağılımı.....	36
Şekil 34. İzmir üniversiteleri program sayılarının türlerine göre dağılımı	37
Şekil 35. AR-GE merkezlerinin sektörel dağılımı (İzmir).....	37
Şekil 36. İzmir'deki araştırma ve uygulama merkezlerinin üniversitelere göre dağılımı	38
Şekil 37. İzmir'deki teknoparklar	39
Şekil 38. SAN-TEZ programı.....	40
Şekil 39. Faaliyet alanları açısından İzmir	41
Şekil 40. İmalat Sanayi faaliyet alanları açısından İzmir	42
Şekil 41. Türkiye'nin ilk 500 sanayi kuruluşunun dağılımı.....	43
Şekil 42. İlk 500 firma içindeki ilk 5 İzmir firmasının üretim değeri (milyon TL)	43
Şekil 43. Türkiye'nin ilk 500 firması arasındaki İzmir firmalarının sektörlere göre dağılımı (2015)	44
Şekil 44. Türkiye'nin ilk 500 firması arasındaki İzmir firmalarının faaliyet alanlarına göre dağılımı (2015)...	45
Şekil 45. Türkiye'deki ilk 500 firma arasındaki İzmir firmalarının sermaye dağılımı	45
Şekil 46. Türkiye'nin ikinci 500 sanayi kuruluşunun dağılımı	47
Şekil 47. Türkiye'nin ikinci 500 firması arasındaki İzmir firmalarının sektörlere göre dağılımı (2015).....	47
Şekil 48. Türkiye'nin ikinci 500 firması arasındaki İzmir firmalarının faaliyet alanlarına göre dağılımı.....	48
Şekil 49. UDY'lerin ülkelere göre dağılımı.....	49
Şekil 50. UDY'lerin hizmetler sektörü % dağılımı 2016).....	49
Şekil 51. UDY'lerin imalat sanayi % dağılımı (2016).....	49
Şekil 52. Yabancı sermayeli firma sayısı.....	50
Şekil 53. İzmir'deki yabancı sermayeli firmaların lokasyonları	50
Şekil 54. İzmir'deki yabancı sermayeli firmaların menşei	50
Şekil 55. İzmir'deki yabancı sermayeli firmalar	51
Şekil 56. İzmir'deki yabancı sermayeli firmaların sektörel dağılımı.....	51
Şekil 57. Yatırımcıların İzmir'de yatırım yapma nedenleri.....	52
Şekil 58. Endüstriyel makine sanayinde firma ve çalışan sayıları.....	54
Şekil 59. Endüstriyel makine sanayinde maaş-ücretler ve ciro	54
Şekil 60. Endüstriyel makine sanayinde yatırımlar	54
Şekil 61. İzmir'de endüstriyel makine sanayi.....	55
Şekil 62. İzmir kimya sanayinde firma ve çalışan sayıları	55
Şekil 63. İzmir kimya sanayinde maaş-ücretler ve ciro	56
Şekil 64. İzmir kimya sanayinde yatırımlar.....	56

Şekil 65. İzmir’de kimya sanayi	56
Şekil 66. İzmir gıda ve içecek sanayinde firma ve çalışan sayısı	57
Şekil 67. İzmir gıda ve içecek sanayinde maaş-ücretler ve ciro	57
Şekil 68. İzmir gıda ve içecek sanayinde yatırımlar.....	57
Şekil 69. İzmir’de gıda ve içecek sanayi	58
Şekil 70. İzmir turizm sektöründe firma ve çalışan sayısı	59
Şekil 71. İzmir turizm sektöründe maaş-cüretler ve ciro.....	59
Şekil 72. İzmir turizm sektöründe yatırımlar	59
Şekil 73. İzmir’de turizm sektörü	60
Şekil 74. İzmir bilgi ve iletişim sektöründe firma ve çalışan sayısı.....	63
Şekil 75. İzmir bilgi ve iletişim sektöründe maaş-ücretler ve ciro	63
Şekil 76. İzmir bilgi ve iletişim sektöründe yatırımlar	63
Şekil 77. İzmir’de bilgi ve iletişim sektörü.....	64
Şekil 78. İzmir sağlık biyoteknolojisi sektöründe firma ve çalışan sayıları	65
Şekil 79. İzmir sağlık biyoteknolojisi sektöründe maaş-ücretler ve ciro	65
Şekil 80. İzmir sağlık biyoteknolojisi sektöründe yatırımlar.....	65
Şekil 81. İzmir’de sağlık biyoteknolojisi.....	66
Şekil 82. İzmir yenilenebilir enerji sektöründe firma ve çalışan sayıları.....	67
Şekil 83. İzmir yenilenebilir enerji sektöründe maaş-ücretler ve ciro	67
Şekil 84. İzmir yenilenebilir enerji sektöründe yatırımlar	67
Şekil 85. İzmir’de yenilenebilir enerji	68
Şekil 86. İzmir havacılık ve savunma sanayinde firma ve çalışan sayıları.....	69
Şekil 87. İzmir havacılık ve savunma sanayinde maaş-ücretler ve ciro.....	69
Şekil 88. İzmir havacılık ve savunma sanayinde yatırımlar	69
Şekil 89. İzmir’de havacılık ve savunma sanayi.....	70
Şekil 90. İzmir’de iş kurma süreci.....	72
Şekil 91. 2012/3305 sayılı yeni teşvik sisteminin araç ve unsurları	73
Şekil 92. Teşviklerin sektörel dağılımı (İzmir)	73
Şekil 93. Teşvik belge sayısı (İzmir)	73
Şekil 94. Organize sanayi bölgelerinin dağılımı.....	75
Şekil 95. Organize sanayi bölgelerinin dağılımı (harita)	78
Şekil 96. Toplam hastane sayısı (2015).....	79
Şekil 97. Sağlık hizmetleri kalitesi	79

Şekil 98. Eğitim seviyesine göre net okullaşma oranı	80
Şekil 99. İzmir’de önde gelen ilköğretim ve ortaöğretim kurumları.....	81
Şekil 100. Turizm destinasyon sayılarının dağılımı (%)	82
Şekil 101. Alaçatı sörf merkezi	84
Şekil 102. İzmir’de yat turizmi potansiyeli	86
Şekil 103. Kültürel zenginlik ve çeşitliliğiyle İzmir	87
Şekil 104. Halk kütüphanelerinden yararlanma sayısı.....	87
Şekil 105. İzmir’deki örenyerleri.....	89
Şekil 106. Uluslararası organizasyonlar	93
Şekil 107. Eğlence ve kültür harcamalarının toplam harcamalar içindeki payı.....	94
Şekil 108. Terörist saldırının düzey 2 bölgelerine göre dağılımı (2000-2014)	97
Şekil 109. Terör saldırıların bölgesel dağılımı (2000-2014)	98
Şekil 110. Hava kalitesi indeksi ortalama değerleri.....	99

Tablo Listesi

Tablo 1. İzmir'in limanları ve özellikleri.....	19
Tablo 2. İzmir'de eğitim düzeyine göre kişi başı aylık ortalama ücret	30
Tablo 3. İzmir'deki üniversitelere ilişkin istatistikler.....	34
Tablo 4. İzmir'deki üniversitelere ilişkin istatistikler.....	46
Tablo 5. İzmir'de başlıca sektörleri oluşturan NACE 2 kodları.....	53
Tablo 6. İzmir'de yükselen sektörleri oluşturan NACE 2 kodları.....	61
Tablo 7. İzmir'deki ticaret ofisleri.....	74
Tablo 8. İzmir'deki organize sanayi bölgeleri (OSB).....	76
Tablo 9. İzmir'deki turizm destinasyonları ve temaları.....	83
Tablo 10. İzmir'deki termal turizmi bölgeleri	85
Tablo 11. İzmir Büyükşehir Belediyesi kütüphaneleri.....	88
Tablo 12. İzmir'deki örenyerlerine ilişkin bilgiler	90
Tablo 13. İzmir'deki müzeler.....	91
Tablo 14. İzmir'de öne çıkan kültür merkezleri	92
Tablo 15. İzmir'de öne çıkan konsolosluklar	95
Tablo 16. Ulusal bayramlar ve genel tatil günleri	96
Tablo 17. İzmir'deki hava izleme istasyonları ölçüm sonuçlarına göre hava kalitesi.....	99

Kısaltmalar

AASSM	: Ahmed Adnan Saygun Sanat Merkezi
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AB	: Avrupa Birliği
AHK	: Alman Dış Ticaret Odası
APIKAM	: Ahmet Pirıştina Kent Arşivi ve Müzesi
AR-GE	: Araştırma-Geliştirme
CIE	: Cambridge International Education
EBSO	: Ege Bölgesi Sanayi Odası
ECIS	: European Council of International Schools
FIBA	: International Basketball Federation
GSYİH	: Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
GTB	: Global Terrorism Database
GTB	: Gümrük ve Ticaret Bakanlığı
IBDP	: International Baccalaureate Diploma Programme
IFCA	: International Funboard Class Association
IGOR	: International Grape Harvest Optimist Regatta
IPC	: International Primary Programme
İBBS	: İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması
İSO	: İstanbul Sanayi Odası
İZKA	: İzmir Kalkınma Ajansı
İZTO	: İzmir Ticaret Odası
KDV	: Katma Değer Vergisi
KEEA	: Kıyı Ekosistemi Etkilenme Alanı
KOBİ	: Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler

KTKGB	: Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgeleri
MNKH	: Hungarian National Trading Houses
NACE	: Statistical Classification of Economic Activities
NBSO	: Netherlands Business Support Offices
OSB	: Organize Sanayi Bölgesi
SAN-TEZ	: Sanayi Tezleri
TM	: Turizm Merkezi
TOBB	: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UDY	: Uluslararası Doğrudan Yatırımlar
UNESCO	: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
URAP	: University Ranking by Academic Performance
WUR	: World University Rankings
YHGS	: Yaban Hayatı Geliştirme Sahası

Giriş

İzmir, coğrafi konumu, doğal kaynakları, tarihsel alt yapısı, kültürel zenginlikleri ve insan gücü açısından Türkiye’de ve dünyada öne çıkan bir bölgedir. Ulusal ve uluslararası taşımacılık açısından önemli bir potansiyele sahip olan İzmir, başta Alsancak Limanı olmak üzere birden fazla limana sahiptir. Ulaşım ve lojistik alt yapısı ile ekonomik faaliyetler açısından çeşitliliği nedeniyle İzmir geçmişten günümüze önemli bir ticaret merkezi olması özelliğini korumuştur. Zengin lojistik alt yapısı ile Türkiye’nin batıya açılan önemli bir ticaret kapısıdır. Ayrıca genç, dinamik ve eğitim düzeyi yüksek bir işgücü potansiyeline sahiptir.

Ekonomik ve ticari zenginlikleri kadar İzmir, canlı ve kozmopolit bir şehirdir. Yılda güneşli gün sayısı en fazla olan illerden biridir ve pek çok turistik merkeze çok yakın mesafededir. Yaşam tarzı ve kültürü ile İzmir, **“yaşayan şehir yaşanacak şehir”** olarak nitelendirilmektedir.

İzmir, sahip olduğu özellikler, yaşam standardı ve ekonomik potansiyeli ile yaşam için olduğu kadar yatırımcılar için de cazip olanaklar sunmaktadır. Bu çalışmanın amacı, İzmir’i ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan Türkiye’nin belli başlı yatırım merkezleri ile karşılaştırmak ve İzmir’i farklı kılan özellikleri yatırımcı açısından öne çıkarmaktır. Temel hedef, 2017 yılı itibarı ile İzmir’in farklı boyutlar çerçevesinde profilini göstermek, İzmir’in ekonomik, ticari ve yaşam açısından bir resmini çektir.

Rapor, altı ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm, İzmir’in genel profilini ortaya koymaktadır. Birinci bölümde, ulaşım, lojistik, dış ticaret, gelir, işgücü, eğitim, araştırma alt yapısı gibi özellikler kapsamında İzmir ile ilgili büyüklükler, genel kapsamda ya da diğer iller ile karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Raporun ikinci bölümü İzmir’deki iş çevresi ile ilişkilidir. İkinci bölümde firma ve çalışan sayısı, Türkiye’nin ilk ve ikinci 500 firması arasında İzmir firmalarının yeri ve faaliyet alanları, uluslararası doğrudan yatırımların sayısı ve faaliyet alanları gibi bilgiler yer almaktadır. Üçüncü bölümde İzmir’de yatırım olanakları konusunda bilgiler verilmiş, İzmir için İzmir Kalkınma Ajansı tarafından belirlenmiş olan başlıca ve yükselen sektörler tanıtılmış, yükselen sektörlerin İzmir için önemi üzerinde durulmuştur. Çalışmanın dördüncü bölümü, İzmir’de iş kurma süreci ile ilgili bilgileri kapsamaktadır. Bu bölümde İzmir’de iş kurmak isteyen yatırımcılar için süreç, yatırım teşvikleri ve yerli ve yabancı ticaret ofisler konusunda bilgiler yer almaktadır. Çalışmanın beşinci bölümünde ise İzmir’de faaliyet göstermek üzere yatırım yapmak isteyen firmalar için yerleşim olanakları üzerinde durulmuş, organize sanayi bölgeleri konusunda özet bilgiler sunulmaktadır. Altıncı bölüm ise İzmir’de ile ilgili günlük yaşam ve şehir kültürü konusunda bilgiler verilmektedir. Bu kapsamda sağlık hizmetleri, eğitim hizmetleri, turistik olanaklar, kültürel zenginlikler, uluslararası organizasyonlar, konsolosluklar, iş-yaşam dengesi, güvenlik gibi konularda başlıklar bulunmaktadır. Sonuç bölümünde ise İzmir’in bugün sahip olduğu özellikleri kullanarak küresel ekonominin yeni dinamikleri ile uyumlanabilmesi konusundaki öneriler ortaya konmuştur.

1. Genel Profil

1.1. Sayılarla Bazı Göstergeler

TOPLAM ALAN 12,016 km² - Doğu'nun en batısı - Avrupa'ya açılan kapı - 200 km ² Körfez - Doğal Liman - 30 ilçe ve belediye	NÜFUS 4.2 milyon 342 kişi/km ²	YAŞAM BEKLENTİSİ (Yıl) Kadın 81.8 Erkek 75.7
DOĞAL KAYNAKLAR VE İKLİM - Jeotermal Merkez (Balçova) -180 Bin Hektar İşlenen Tarım Alanı - 471 Bin Hektar Orman Alanı - 70 Bin Hektar Sulama Alanı - 50 m/s Rüzgâr Hızı - güneşli gün sayısı: 204 gün/yıl - yağışlı gün sayısı: 77 gün/yıl	BİLİM VE TEKNOLOJİ -8 Üniversite - 138 Üniversite Araştırma ve Uygulama Merkezi -13 Organize Sanayi Bölgesi - 4 Teknopark - 34 ARGE Merkezi -4 Tasarım Merkezi	EĞİTİMLİ NÜFUS - Üniversite Mezunu 275 Bin Kadın 297 Bin Erkek Kadın Erkek 16.3% 17.9% Aktif Nüfus İçindeki Oranları
TEŞVİK İMKANLARI 37,9 Milyon Değerinde 2,758 Teşvik Belgesi (2001-2016)	TİCARET HACMİ 17 Milyar \$ Ticaret Hacmi 191 Ülkeye İhracat 160 Ülkeden İthalat	TURİZM VE KÜLTÜR Termal Turizmi 5 Turizm Merkezi Kıyı Turizmi 13Turizmi Merkezi Kültür Turizmi EFES

2. sırada

Yabancı Sermayeli Firma
Sayısında

35 Ülkeden 183 Firma

2. sırada

Dış Ticaret Hacminde
(2013-2016)

191 ülkeye ihracat
160 ülkeden ithalat

2. sırada

Yüksek Eğitimli Kadın
Nüfus Oranında

3. sırada

KALİFİYE İŞGÜCÜNDE

*(İŞGÜCÜNÜN %25'İ
YÜKSEK EĞİTİMLİ)*

3. sırada

ULAŞTIRMA VE DEPOLAMA
ALANINDA ÇALIŞAN SAYISI
İTİBARIYLA

3. sırada

ÜRETİM HACMİNDE

Milli Gelirin %6,2'si

3. sırada

MEVDUAT VE KREDİ
HACMİ GENİŞLİĞİNDE

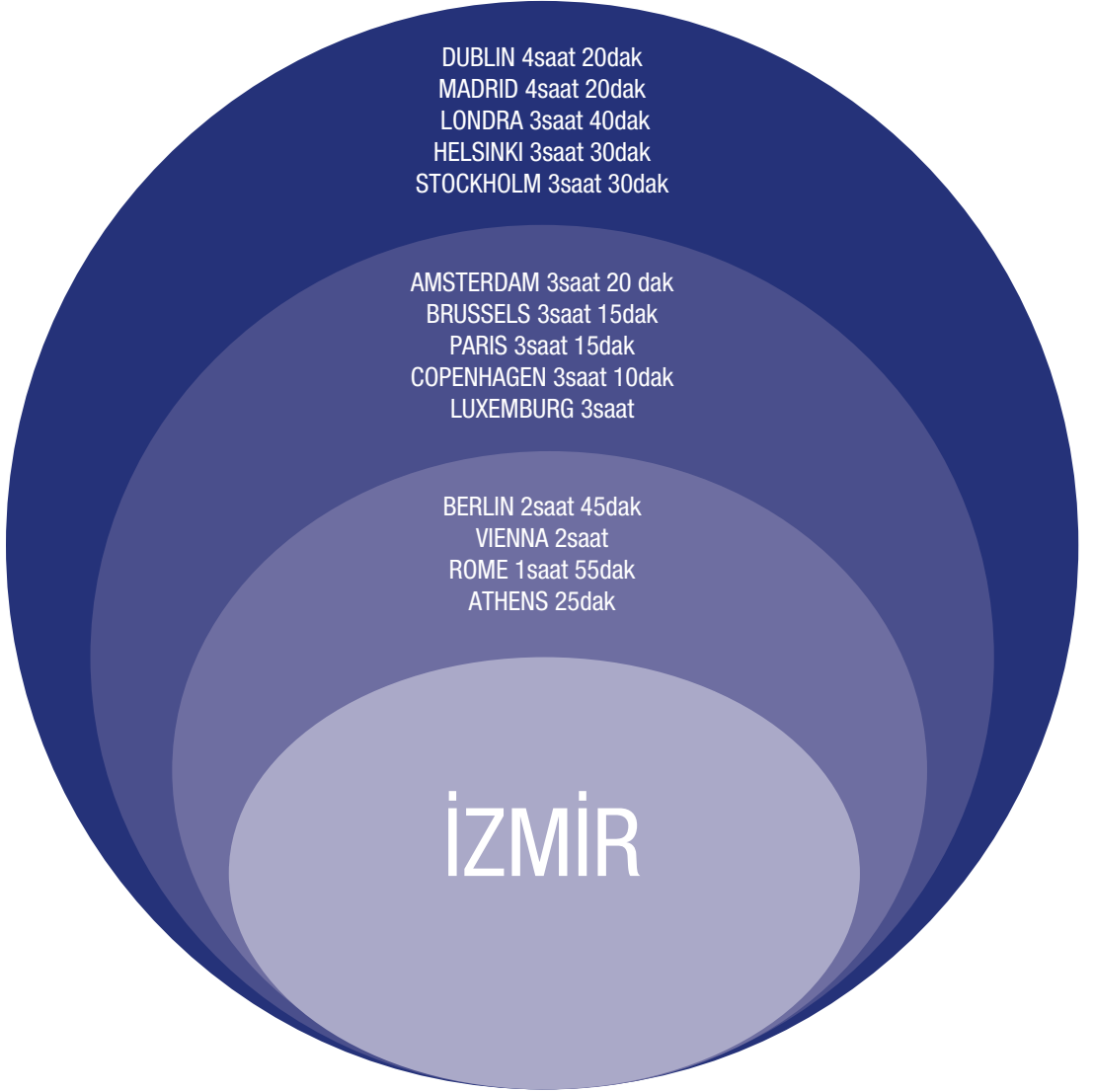
3. sırada

İNTERNET ABONE
SAYISINDA

1.2 Coğrafi Konum

Türkiye'nin Avrupa'ya ve Dünya'ya açılan kapısı konumundaki İzmir, pek çok Avrupa ülkesine uçak ile ortalama 3 saat uzaklıktadır.

Şekil 1. Ortalama uçuş süreleri

1.3 Ulaşım ve Lojistik Alt Yapısı

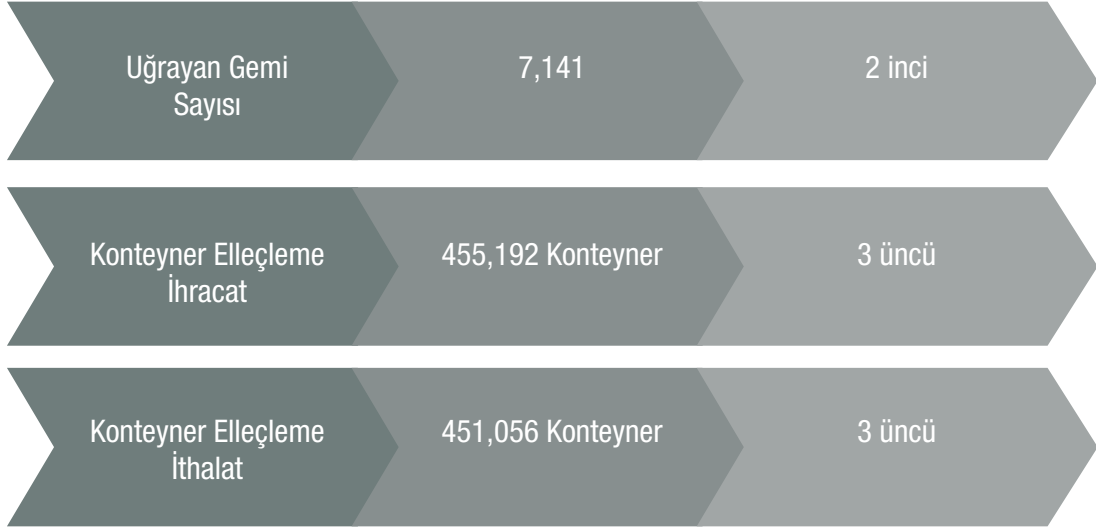
Üç tarafı deniz olan Türkiye’de en yaygın dış ticaret taşıma yolu deniz yoludur (ihracatın %54’ü, ithalatın %65’i). Bunu sırasıyla karayolu ve havayolu izlemektedir. (GTB, 2015)

İzmir, denizyolu, havayolu, karayolu, demiryolu ulaşımı alt yapısı açısından alternatif ticaret yollarının tümüne sahip Türkiye’nin ender illerinden biridir.

Denizyolu

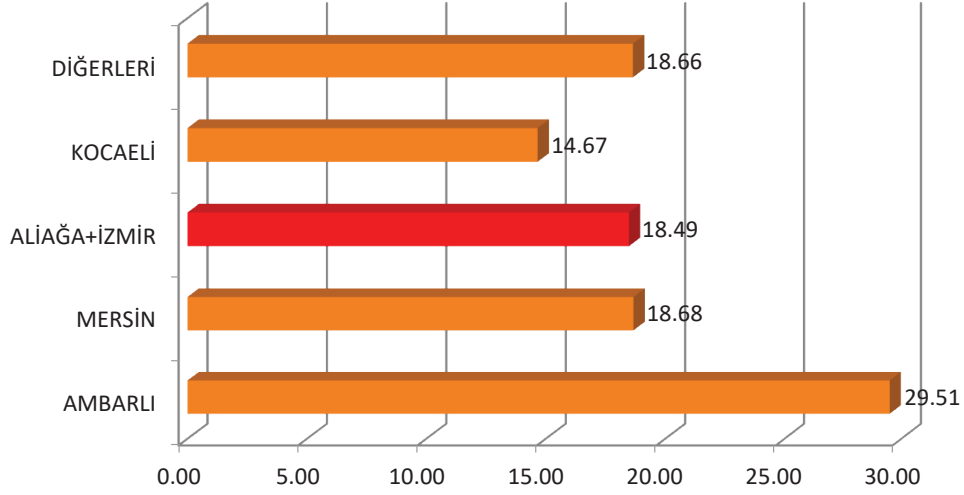
2016 yılında Türkiye genelinde konteyner adedi bazında denizyoluyla yapılan dış ticaretin %18,5’i İzmir ve Aliğa Limanlarından yapılmıştır.¹ Bu açıdan İzmir, denizyoluyla yapılan dış ticarete Türkiye’nin 3. büyük ilidir.

Şekil 2. Denizyolu istatistikleri

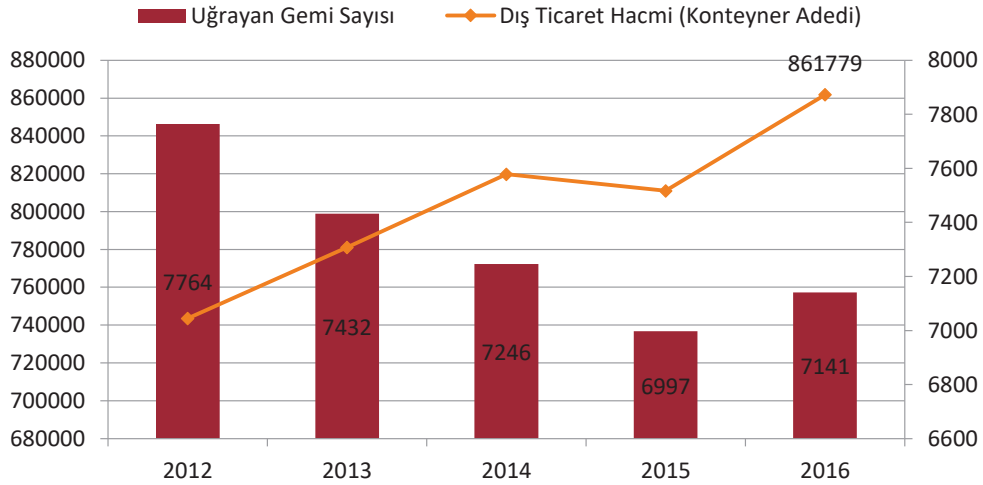
Kaynak: Deniz Ticareti Genel Müdürlüğü İstatistik Bilgi Sistemi

Şekil 3. Türkiye genelinde denizyoluyla yapılan dış ticaretin konteyner adedi bazında limanlara göre dağılımı (%) (2016)

Kaynak: Deniz Ticareti Genel Müdürlüğü İstatistik Bilgi Sistemi

Şekil 4. Aliğa ve İzmir limanlarının genel görünümü

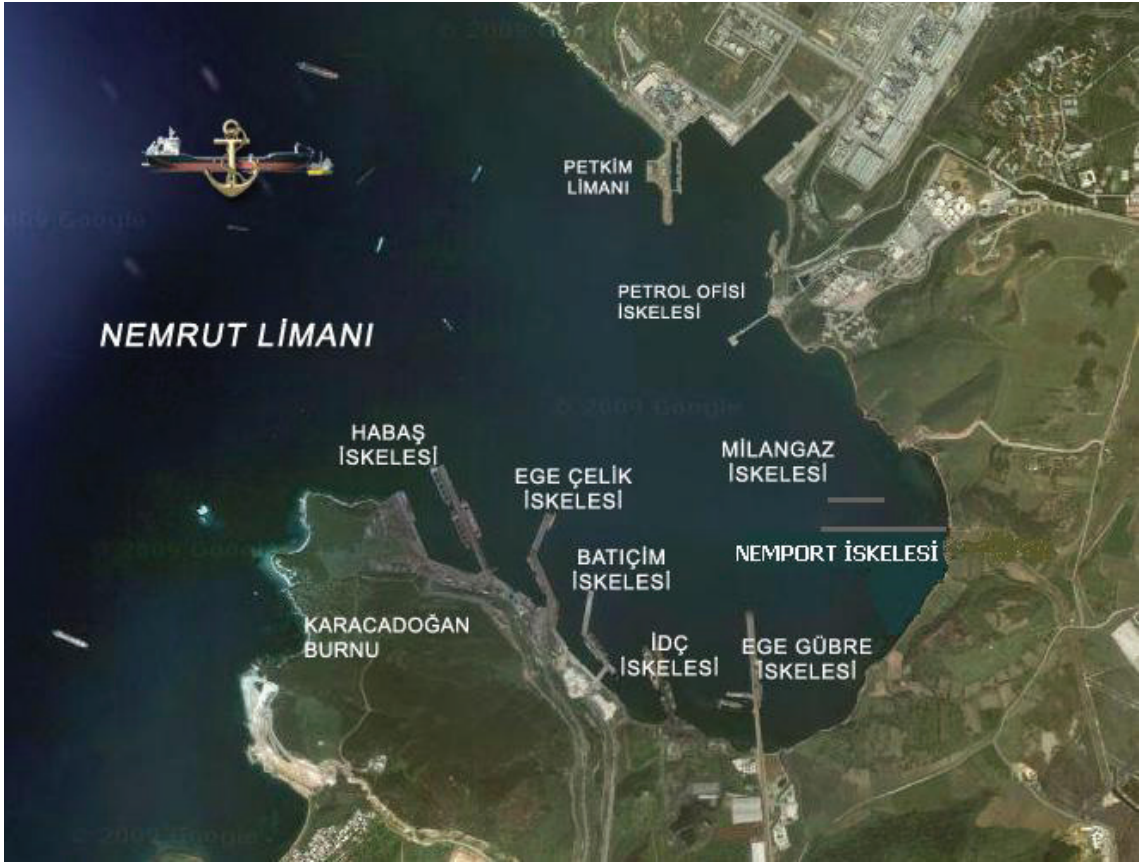
Kaynak: Deniz Ticareti Genel Müdürlüğü İstatistik Bilgi Sistemi

Tablo 1. İzmir'in limanları ve özellikleri

Limn Adı	Alan Büyüklüğü	Konum	Rıhtım Sayısı	Hizmet Türü	
ALSANCAK	635.000 m ²	İzmir Limanının hinterlandı; Marmara Bölgesi'nin güney kesimini, Ege ve İç Ege Bölgesi'nin tamamını, İç Anadolu'nun batı kesimini, Akdeniz'in batı ve kuzeybatı kesimlerini kapsamaktadır.	25	Her Türlü Yük	
ALİAĞA-NEMRUT LİMANLARI	EGE GÜBRE	513.000 m ²	Adnan Menderes Havalimanına 70 km uzaklıktadır	2	Genel Kargo, Kuru ve Sıvı Dökme Yük
	İDÇ	191.000 m ²	Adnan Menderes Havalimanına 70 km. uzaklıktadır	2	Dökme Kuru Yük ve Genel Kargo
	TÜPRAŞ	115.000 m ²	Adnan Menderes Havalimanına 70 km. uzaklıktadır	8	Sıvı Dökme Yük
	PETKİM	9.206 m ²	İzmir'in kuzeybatısında bulunan Nemrut Körfezi sahilinde kurulmuş olup İzmir'e 60 km uzaklıktadır.	8	Sıvı Dökme Yük
	EGEÇELİK	87.071 m ²	İzmir'in kuzeybatısında bulunan Nemrut Körfezi sahilinde kurulmuş olup İzmir'e 60 km uzaklıktadır.	7	Genel Kargo ve Kuru Dökme Yük
	NEMPORT	100.000 m ²	İzmir'in kuzeybatısında bulunan Nemrut Körfezi sahilinde kurulmuş olup İzmir'e 60 km uzaklıktadır.	2	Kuru Dökme Yük
	HABAŞ	100.000 m ²	İzmir'in kuzeybatısında bulunan Nemrut Körfezi sahilinde kurulmuş olup İzmir'e 60 km uzaklıktadır.	2	Genel Kargo ve Kuru Dökme Yük
	BATIÇİM	149.000 m ²	İzmir şehir merkezine 59 km mesafededir.		Genel Kargo, Dökme Yük, Hurda Demir Elleçleme ve Depolama
DİKİLİ	12.500 m ²	İzmir'e 120 km., Aliğa'ya 55 km uzaklıktadır.	1	Dökme Yük ve Yolcu Taşıma	
ÇEŞME	26.931 m ²	İzmir'in batısında, yarım saatlik mesafede bulunan turistik Çeşme yarımadasındadır.	2	Feribot, Ro-Ro ve Yolcu Taşıma	
KUZEY EGE (ÇANDARLI)		Limn tam kapasiteyle çalıştığında yıllık 200 bin tonun üzerinde 1.100 geminin yaklaşması öngörülmektedir Yapımı tamamlandığında dünyanın en büyük 10 limanı arasına girecek. Alsancak Limanı'nın 4 katı büyüklüğünde olacak ve 6 gemi aynı anda yanaşacak. Limanın ilk kapasitesi 4 milyon TEU, nihai kapasitesi ise 12 milyon TEU olacak. Limn Türkiye'nin yük elleçleme kapasitesini yüzde 70 artıracak.			

Kaynak:http://www.investinizmir.com/upload/Node/27441/files/IZMIR_DENIZYOLU_LOJISTIGI_LIMANLAR.pdf, http://www.aliagadenizcilik.gov.tr/liman_iskele.aspx ve http://www.portofdikili.com/Liman_Plan.aspx

Şekil 5. Aliğa-Nemrut limanları harita gösterimi

Kaynak: http://www.aliagadenizcilik.gov.tr/liman_iskele.aspx, Erişim Tarihi: 11.04.2017

Karayolu Ağı

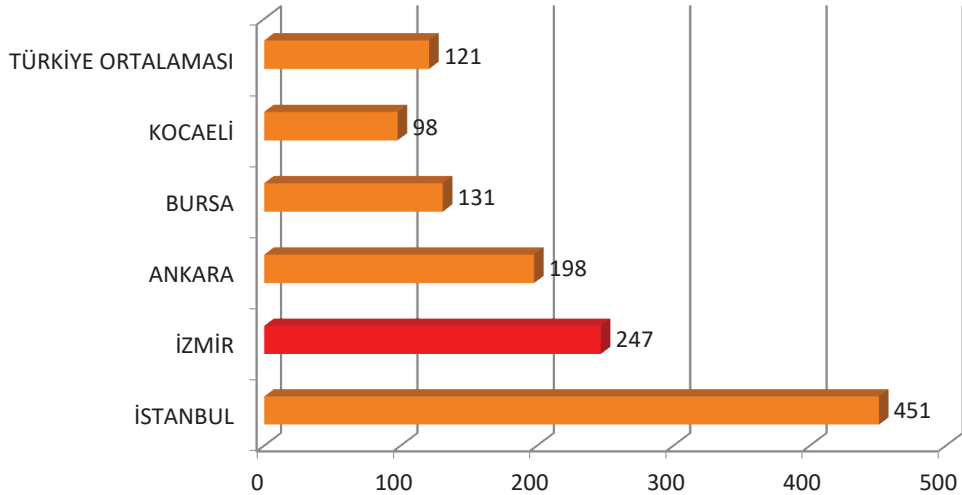
İzmir, 247 km'lik otoyol uzunluğuyla Türkiye'nin en geniş otoyol ağı uzunluğuuna sahip 2. büyük ilidir.

Şekil 6. Karayolu istatistikleri

Kaynak: Karayolları Genel Müdürlüğü, 09.02.2017 Tarihi İtibariyle

Şekil 7. İzmir ve diğer illerde otoyol uzunluğu (km)

Kaynak: Karayolları Genel Müdürlüğü, 09.02.2017 Tarihi İtibariyle

Havayolu Ağı

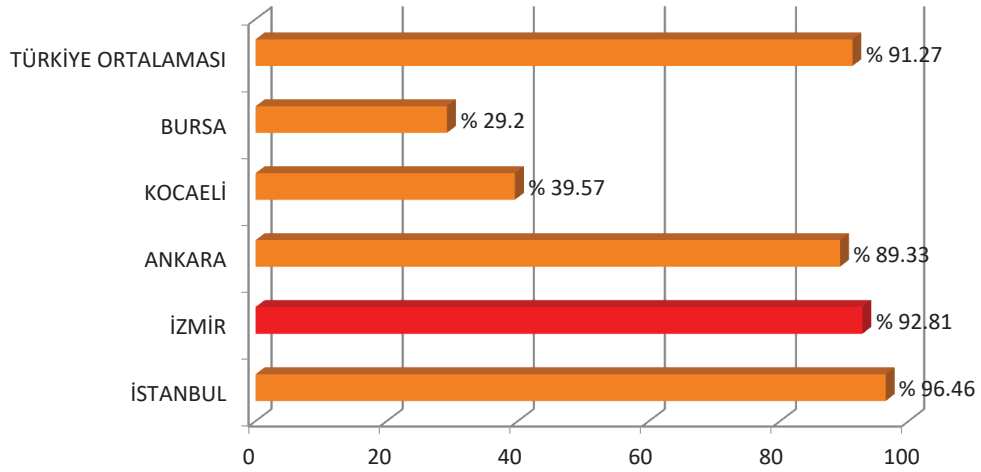
Yıllık ortalama 80 bin ticari uçak, 114 bin ton yük ve 12 milyon yolcu trafiğiyle Türkiye'nin önde gelen ticaret merkezidir. Adnan Menderes Havalimanına iniş-kalkış yapan uçakların yaklaşık % 93'ü ticari uçak niteliğindedir.

Şekil 8. Havayolu istatistikleri

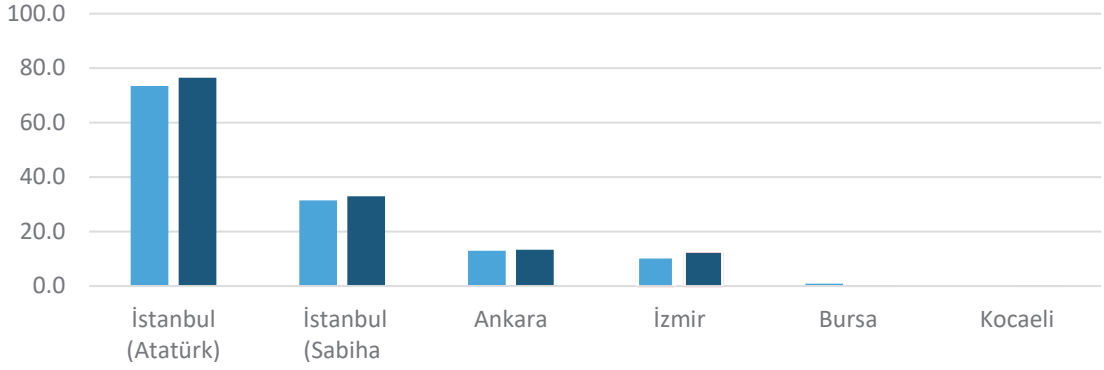
Kaynak: Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü

Şekil 9. İniş-kalkış yapan ticari uçakların toplam uçuş trafiği içindeki payı (2016)

Kaynak: Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü

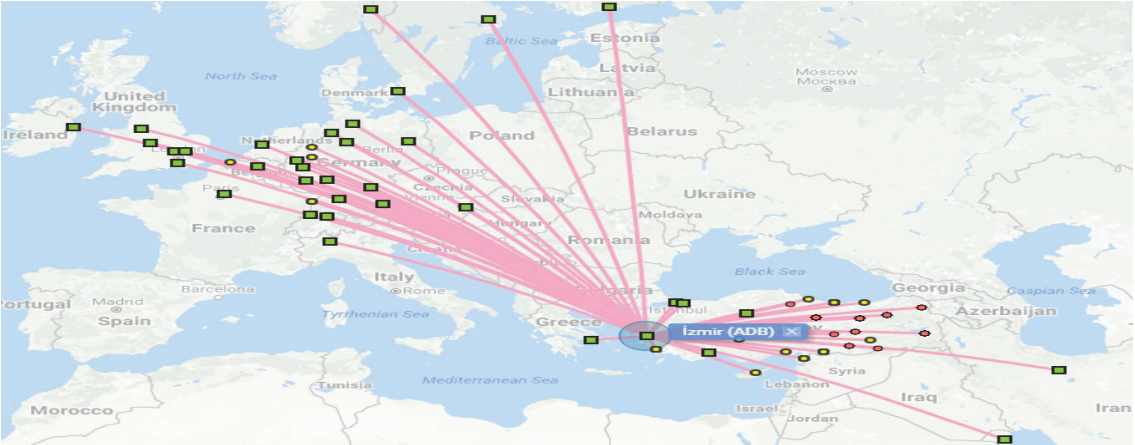
Şekil 10. Havayolu trafiğinin illere göre dağılımı (%)

Kaynak: DHMI Genel Müdürlüğü İstatistik (2016 Aralık sonu itibariyle)

İzmir, İstanbul ve Ankara'dan sonra havayolu trafiği bakımından en büyük merkezdir. Türkiye'nin toplam havayolu trafiği ve iç ve dış hat yolcu trafiği toplamının %10'u İzmir Adnan Menderes Havalimanı'ndan gerçekleşmektedir. İzmir'den Türkiye içinde 22 destinasyona, Türkiye dışında da 28 ülkeden 70 farklı destinasyona doğrudan uçuş vardır.² Dünyanın tüm merkezlerine ise, İzmir'den 45 dakika uçuş mesafesi ile İstanbul üzerinden aktarmalı olarak haftanın her günü ulaşım mümkündür.

Şekil 11. İzmir Adnan Menderes Havalimanı'ndan doğrudan uçuşlar

Kaynak: <http://www.flightconnections.com/>, Erişim Tarihi: 09.04.2017

Demiryolu Ağı

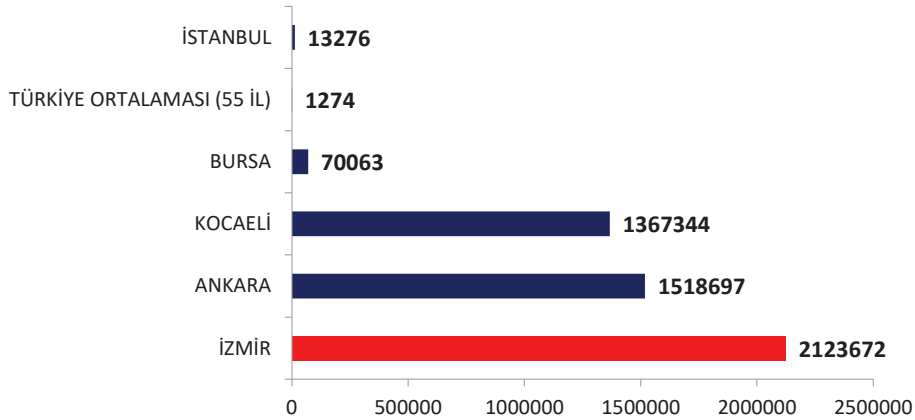
372 km'lik demiryolu uzunluğuna sahip olan İzmir, demiryoluyla taşınan ortalama 2 Milyon ton yük kapasitesiyle³ demiryolu taşımacılığında Türkiye'nin önde gelen illeri arasındadır.

Şekil 12. Demiryolu istatistikleri

Kaynak: TCDD - İllere Göre Demiryolu İstatistikleri

Şekil 13. Demiryoluyla taşınan yük miktarı

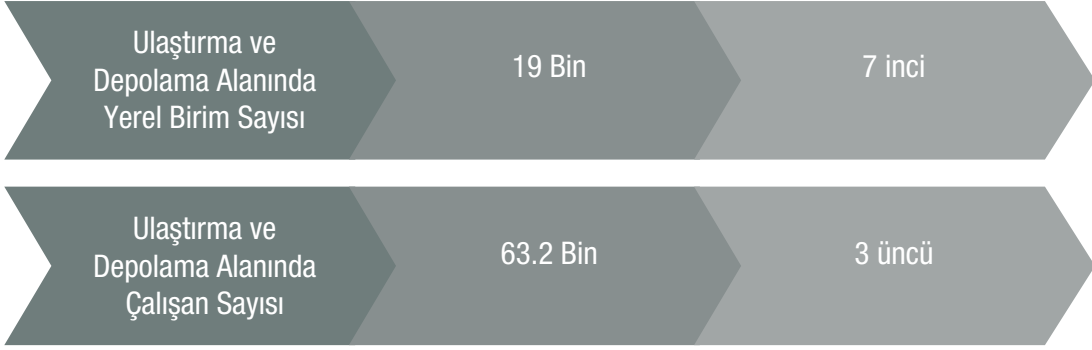

Kaynak: TCDD - İllere Göre Demiryolu İstatistikleri

1.4 Lojistik Alt Yapısı ve Hizmetleri

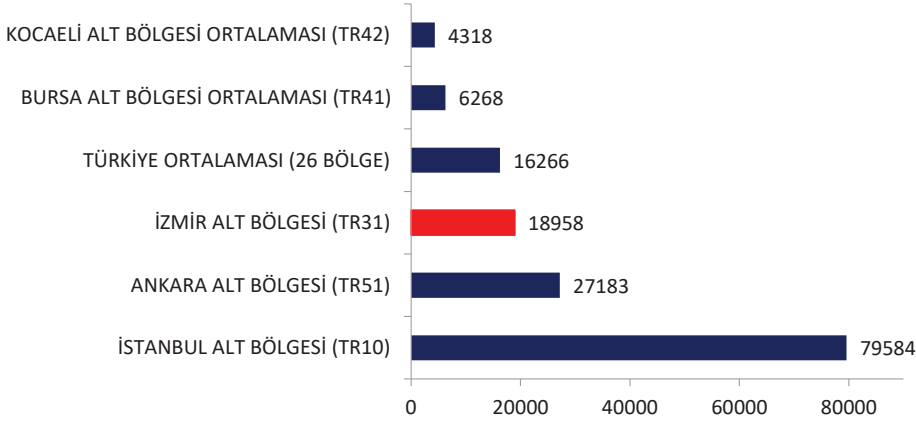
İzmir, temel lojistik faaliyetlerin başında gelen ulaştırma ve depolama alanında çalışan 18,958 yerel birim sayısı itibarıyla Türkiye'nin en büyük 7. bölgesi; bu alanda istihdam edilen 63,319 çalışan sayısı itibarıyla ise, Türkiye'nin en büyük 3. bölgesi konumundadır.⁴

Şekil 14. İzmir'in lojistik altyapısı

Kaynak: TÜİK Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri

Şekil 15. Ulaştırma ve depolama alanında çalışan sayısı

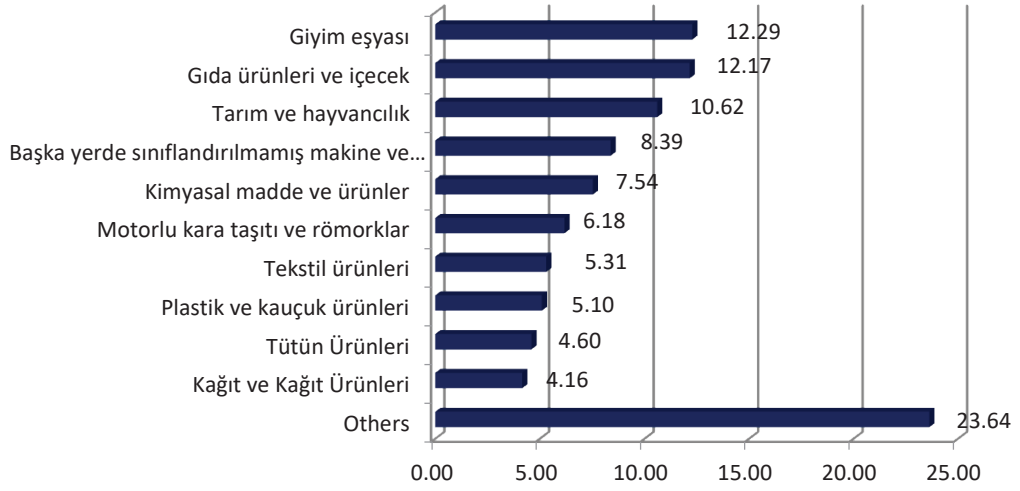

Kaynak: TÜİK Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri

1.5 Dış Ticaret

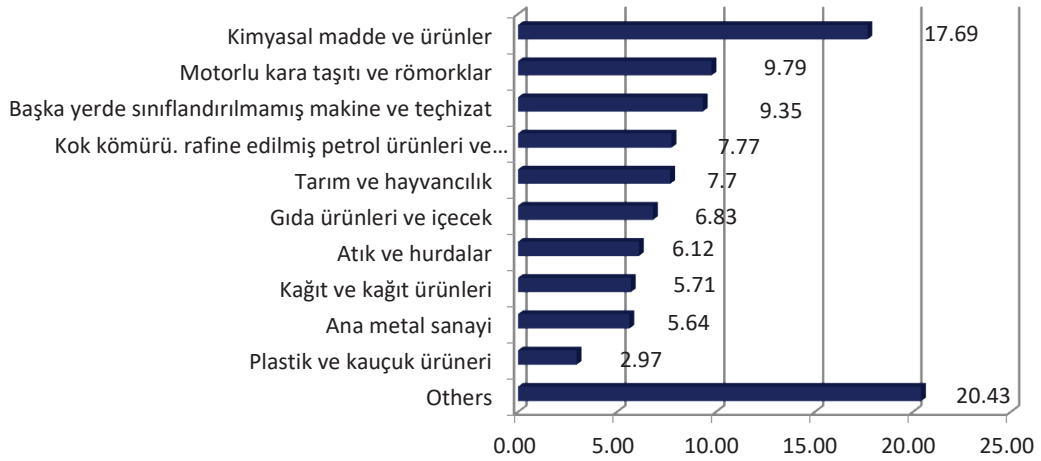
İzmir'den yapılan ihracat içinde ilk üç sırada giyim eşyası, gıda ürünleri ve içecek ve tarım ve hayvancılık almaktadır. İthalat kalemleri arasında ise en yüksek payı kimyasal madde ve ürünler, motorlu kara taşıtları ve başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman almaktadır.

Şekil 16. İzmir'den yapılan ihracatın % dağılımı (2016)

Kaynak: TÜİK Dış Ticaret İstatistikleri

Şekil 17. İzmir'den yapılan ithalatın % dağılımı (2016)

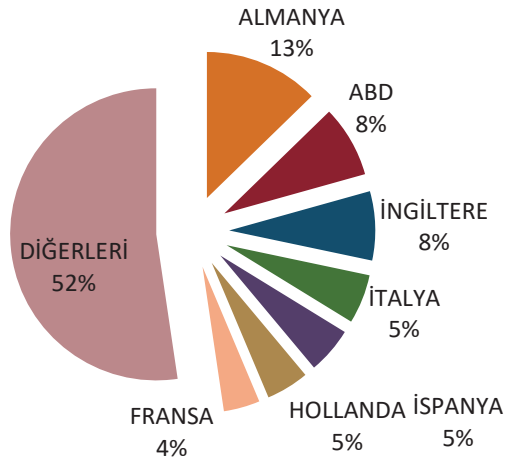

Kaynak: TÜİK Dış Ticaret İstatistikleri

İzmir'den 191 ülkeye ihracat; 160 ülkeden ithalat yapılmaktadır. Gerek ihracat; gerekse de ithalat açısından İzmir'in en temel ticaret ortağı Almanya'dır.

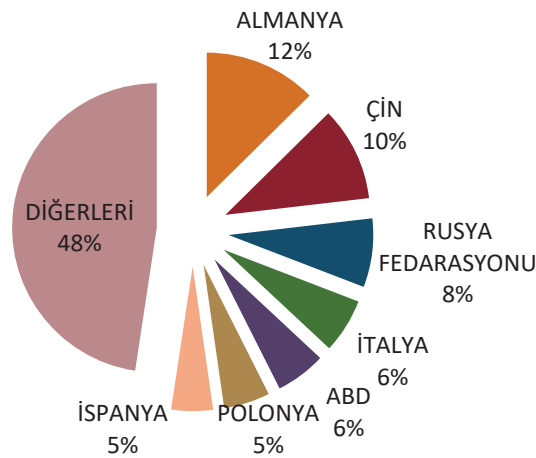
İhracatının yaklaşık %50'si Almanya başta olmak üzere ABD, İngiltere, İtalya, İspanya, Hollanda ve Fransa gibi ülkelere yöneliktir. İthalatının yaklaşık %50'si ise, Almanya başta olmak üzere Çin, Rusya Federasyonu, İtalya, ABD, Polonya ve İspanya gibi ülkelerdendir.

Şekil 18. İzmir ihracatının ülkelere göre % dağılımı (2016)

Kaynak: TÜİK Dış Ticaret İstatistikleri

Şekil 19. İzmir ithalatının ülkelere göre % dağılımı (2016)

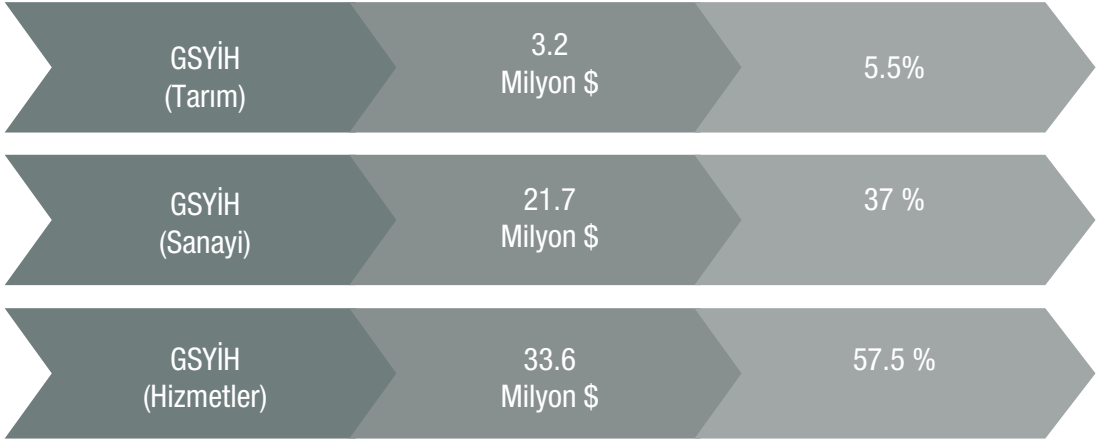
Kaynak: TÜİK Dış Ticaret İstatistikleri

1.6 Gelir

Türkiye'nin 2014 yılı gayri safi yurtiçi hasılanın (GSYİH) % 6,2'sini üreten İzmir, Türkiye'nin gelir düzeyi en yüksek 3. ilidir.

58,5 Milyon \$ değerindeki GSYİH'nin %57,5'i hizmetler sektörü, %37'si sanayi sektörü; %5,5'i ise, tarım sektörüne aittir.

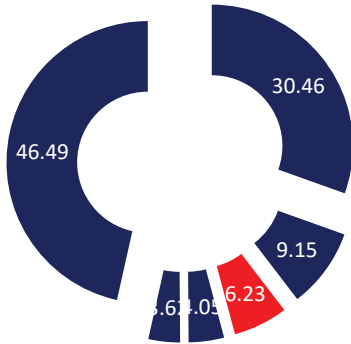
Şekil 21. İzmir'de üretimin sektörel dağılımı

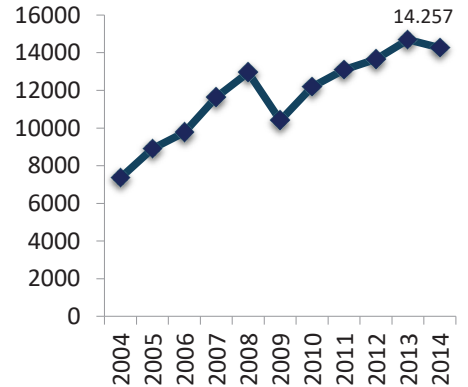
Şekil 22. İzmir'de üretim

Şekil 23. Ulusal gelirin % dağılımı

Şekil 20. İzmir'in kişi başına düşen gelir düzeyi (\$)

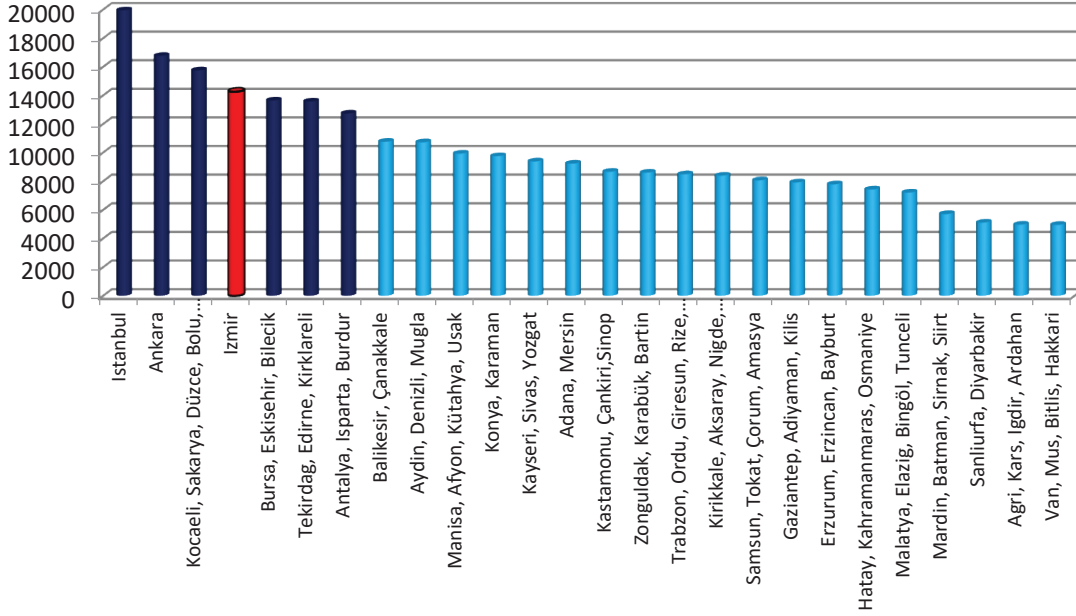

Kaynak: TÜİK Bölgesel İstatistikler

Kaynak: TÜİK Bölgesel İstatistikler

Felipe vd. (2012)'nin yaptığı sınıflandırmadan hareketle⁵, düzey 2 bölgelerinin 2014 yılı kişi başına düşen gelir düzeylerine bakıldığında, Türkiye’de 26 alt bölgeden 6’sının Orta Düşük gelir grubunda olduğu; buna karşın 13 alt bölgenin orta gelir tuzağı riski taşıdığı görülmektedir. Ancak; 14,257 \$’lık kişi başına düşen gelir düzeyi ile İzmir orta gelir tuzağı riski olmayan 7 alt bölgeden biridir.⁶

Şekil 24. Düzey 2 bölgelerinin kişi başına düşen gelir düzeyleri (\$-2014)

Kaynak: TÜİK Bölgesel İstatistikler

1.7 İşgücü ve Eğitim

İzmir'in Genel Profili

Nüfus: 4.223.545 (2016)

İşgücü (20-64 Yaş arası): 1.687.000 (2016)

İşgücünün yaş gruplarına göre dağılımı:

20-34 Yaş: %40

35-54 Yaş: %51

55+ Yaş: %9

İSTİHDAMIN DAĞILIMI

Tarım: % 9,7

Sanayi: %33,4

Hizmetler: %56,9

İşsizlik oranı: % 14,1

Ücretler:

Tablo 2. İzmir’de eğitim düzeyine göre kişi başı aylık ortalama ücret

Eğitim Düzeyi	Aylık Ortalama Ücret (, 2016 yılı fiyatları ile)
Herhangi bir okul mezunu değil	779,73
İlkokul	1019,45
Ortaokul veya Mesleki Ortaokul	1367,99
Genel Lise	1583,33
Meslek Lisesi	1502,40
Y. Okul veya Fakülte	2455,12
Y. Lisans veya Doktora	3274,37

Kaynak: Esen, O. vd. (2010). İzmir İş gücü Piyasası Araştırması. İzmir Ticaret Odası.

Not: Kaynak verilen çalışmadan elde edilen fiyatlar 2010 fiyatlarıdır. TÜİK Tüketici Fiyat İndeksi ile fiyatlar 2016 yılı fiyatları ile ifade edilmiştir.

Diğer İllerle Karşılaştırma

Ücretler

2016 Yılı Ortalama Aylık Ücret

Türkiye : 1,773 TL

İzmir : 1,792 TL

Bursa : 1,885 TL

Ankara : 2,049 TL

Kocaeli : 2,082 TL

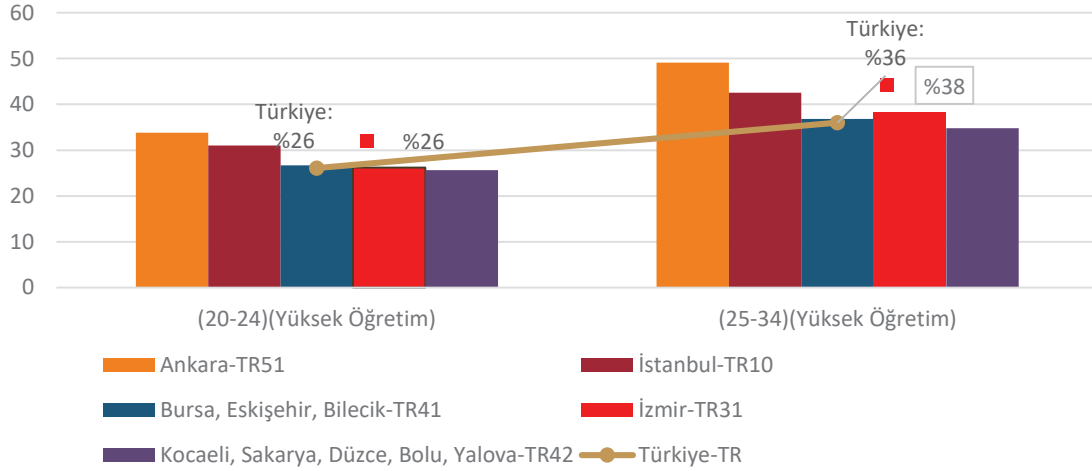
İstanbul : 2,190 TL

Kaynak: TÜİK Bölgesel İstatistikler ve TCMB Elektronik Veri Dağıtım Sistemi

Eğitim

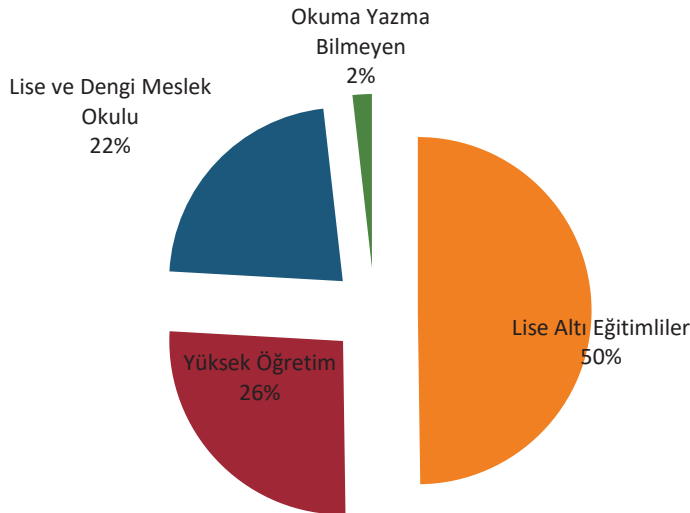
İzmir’de toplam işgücü içinde üniversite mezunlarının oranı, 20-24 yaş arası için %26 (Türkiye ortalaması ile eşit) 25-25 yaş arası için %38 (Türkiye ortalamasından yüksek) oranındadır. Üniversite mezunu genç istihdam açısından Türkiye İstanbul ve Ankara’dan sonra üçüncü sıradadır.

Şekil 25. Toplam genç işgücü içinde yüksek öğretim mezunlarının payı (%) (2016)

Kaynak: TÜİK Bölgesel İşgücü İstatistikleri

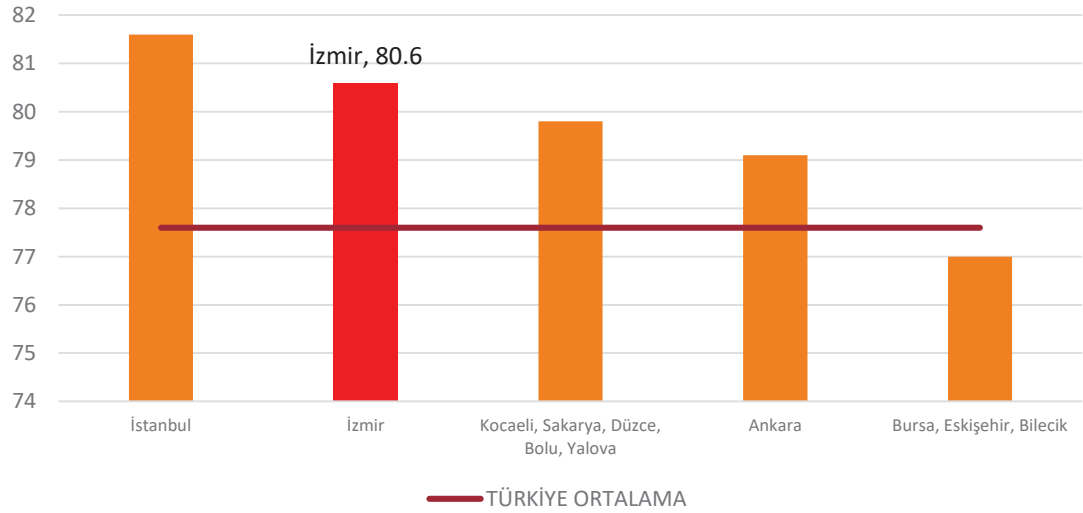
Şekil 26. İşgücünün eğitim düzeyine göre % dağılımı (İzmir)

Kaynak: TÜİK Bölgesel İşgücü İstatistikleri

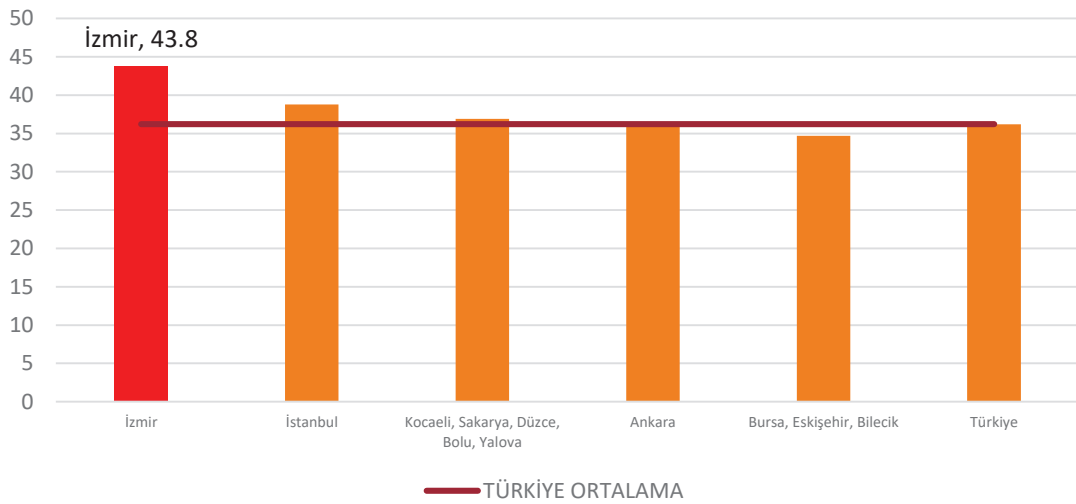
İzmir, işgücüne katılım oranı erkeklerde %80,6 ile İstanbul'dan sonra ikinci sırada, %43,8 oranı ile ise Türkiye'de kadın istihdamı açısından ilk sıradadır. İşgücüne katılım açısından Türkiye ortalamasının üzerindedir.

Şekil 27. İşgücüne katılım oranı (15-64 yaş erkek)

Kaynak: TÜİK Bölgesel İşgücü İstatistikleri

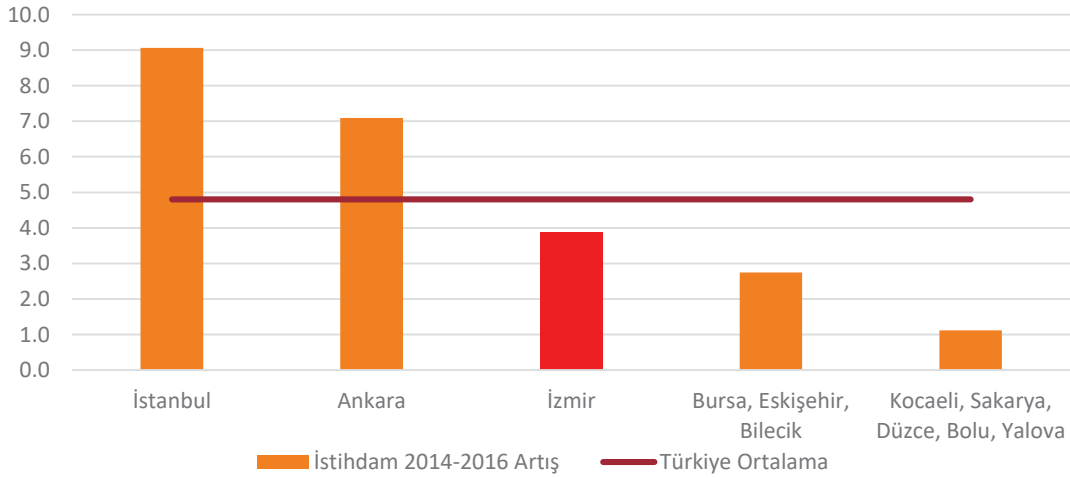
Şekil 28. İşgücüne katılım oranı (15-64 Yaş Kadın)

Kaynak:TÜİK Bölgesel İşgücü İstatistikleri

İzmir’de 2014-2016 döneminde İstanbul ve Ankara’dan daha düşük bir istihdam artış oranına sahiptir. İstihdam artışı Bursa ve Kocaeli bölgelerinden daha yüksek olmasına karşılık Türkiye ortalamasına göre de düşük kalmıştır.

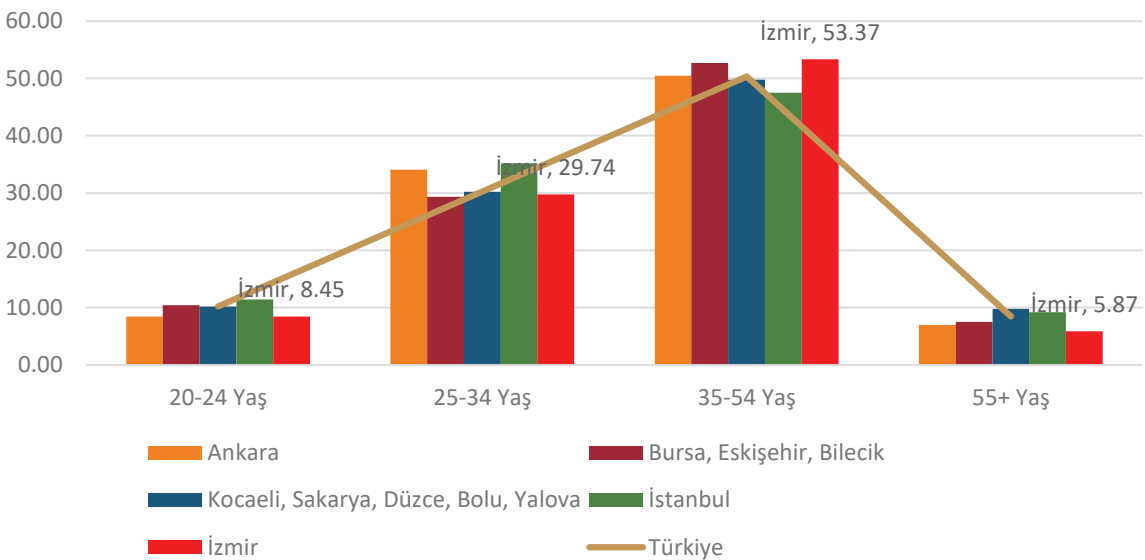
Şekil 29. İstihdam artış oranı (%)

Kaynak: TÜİK Bölgesel İşgücü İstatistikleri

İzmir istihdam edilen nüfusun %8,45’i 20-24 yaş, %29,74’ü 25-24 yaş ve %50’den fazlası ise 35-54 yaş aralığındadır. Bu veriler, İzmir’in deneyimli işgücü açısından avantajlı olduğunu göstermektedir.

Şekil 30. İstihdamın yaş gruplarına göre dağılımı

Kaynak: TÜİK Bölgesel İşgücü İstatistikleri

1.8 Üniversite ve Teknoloji Alt Yapısı

İzmir Üniversiteleri

İzmir’de 9 binin üzerinde akademisyenin görev yaptığı, yaklaşık 175 bin öğrencinin eğitim aldığı 8 üniversite, 35 enstitü, 79 fakülte, 136 araştırma ve uygulama merkezi, 4 teknopark, 41 AR-GE merkezi ve iş dünyası-üniversite işbirliğinde köprü vazifesi göre 2 melek yatırım ağı platformu bulunmaktadır.

Bununla birlikte, 23 farklı bölümden oluşan mühendislik ve 11 farklı bölümden oluşan fen fakültelerinin tüm fakülteler içindeki payı %15’tir.

Tablo 3. İzmir’deki üniversitelere ilişkin istatistikler

Adı	Akademik Personel Sayısı	Öğrenci Sayısı	Kuruluş Yılı	Ek Açıklama
Ege Üniversitesi	3.169	68.748	1955	15 Fakülte, 9 Enstitü, 4 Yüksekokul, 1 Devlet Türk Musikisi Konservatuarı, 11 Meslek Yüksekokulu, 169 Bölüm ve 35 Uygulama ve Araştırma Merkezine sahiptir.
Dokuz Eylül Üniversitesi	3.322	75.568	1981	15 Fakülte, 10 Enstitü, 1 Konservatuar, 6 Yüksekokul, 6 Meslek Yüksekokulu, 1 Uygulama ve Araştırma Hastanesi, 58 Uygulama ve Araştırma Merkezine sahiptir.
İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü	517	4.101	1992	9 Fakülte, 4 Enstitü, 4 Yüksekokul, 4 Meslek Yüksekokulu ve 10 Araştırma Merkezine sahiptir.
İzmir Katip Çelebi Üniversitesi	764	6.650	2010	13 Fakülte, 3 Enstitü, 1 Yüksekokul, 2 Meslek Yüksekokulu ve 19 Araştırma ve Uygulama Merkezine sahiptir.
İzmir Ekonomi Üniversitesi	841	10.174	2001	9 Fakülte, 4 Enstitü, 4 Yüksekokul, 3 Meslek Yüksekokulu ve 10 Araştırma ve Uygulama Merkezine sahiptir.
Yaşar Üniversitesi	432	6.800	2001	9 Fakülte, 2 Enstitü, 2 Yüksekokul, 3 Ar-ge ve İnovasyon Ofisi ve 8 Araştırma ve Uygulama Merkezine sahiptir.
Bakırçay Üniversitesi	//	//	2016	5 Fakülte, 3 Enstitü, 1 Yüksekokul, 2 Meslek Yüksekokulu’na sahiptir.
İzmir Demokrasi Üniversitesi	//	//	2016	10 Fakülte, 3 Enstitü, 1 Yüksekokul, 2 Meslek Yüksekokulu’na sahiptir.

Not: Ankara’daki Türk Hava Kurumu Üniversitesi’nin Hava Ulaştırma Fakültesi de İzmir’dedir.

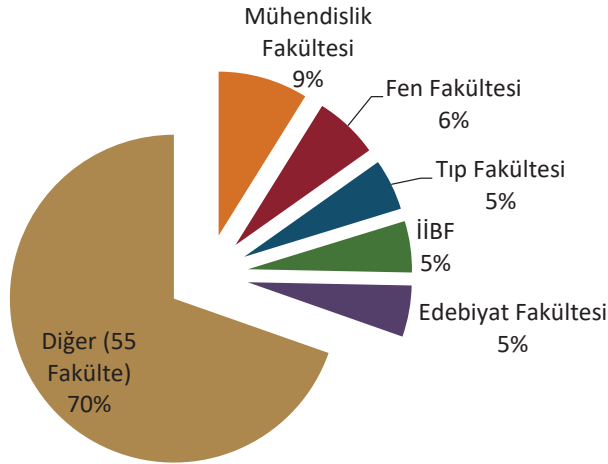
Kaynak: YÖK Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, <https://istatistik.yok.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 10.04.2017

URAP (Universty Ranking by Academic Performance) tarafından yapılan 2016-2017 dönemi akademik performans sıralamasına göre, Türkiye'deki 95 devlet üniversitesi arasında, Ege Üniversitesi'nin 8., Dokuz Eylül Üniversitesi'nin 14. ve İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü'nün 17. sırada yer aldığı görülmektedir.7 Bununla birlikte, İzmir Ekonomi Üniversitesi ve Yaşar Üniversitesi 30 vakıf üniversitesi arasında sırasıyla, 14. ve 15. sırada yer almaktadır.8

Öte yandan, dünya genelindeki en iyi üniversiteleri 13 farklı performans göstergesine dayalı olarak sıralayan yüksek öğretim derecelendirme kuruluşu Times Higher Education'ın 2016-2017 WUR (World University Rankings) sıralamasına göre, İzmir üniversitelerinden İzmir Yüksek Teknoloji Üniversitesi'nin dünya genelindeki en iyi 980 üniversite arasında 601-800. sırada yer almayı başardığı görülmektedir.9

İzmir'deki 8 üniversitede, 35 enstitü kapsamında eğitim veren fakülte sayısı toplam 79'dur. Bu fakülteler arasında, mühendislik fakültelerinin payı yaklaşık %9, fen fakültelerinin payı yaklaşık %6, tıp fakülteleri, iktisadi ve idari bilimler fakülteleri ve edebiyat fakültelerinin payı yaklaşık %5'tir.

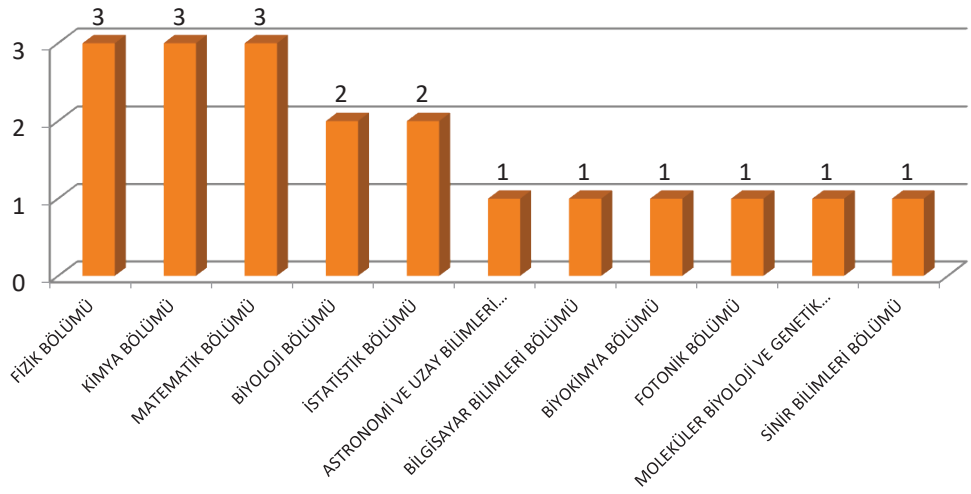
Şekil 31. İzmir üniversitelerindeki fakültelerin sayılarına göre % dağılımı

Kaynak: YÖK Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, Erişim Tarihi: 11.04.2017

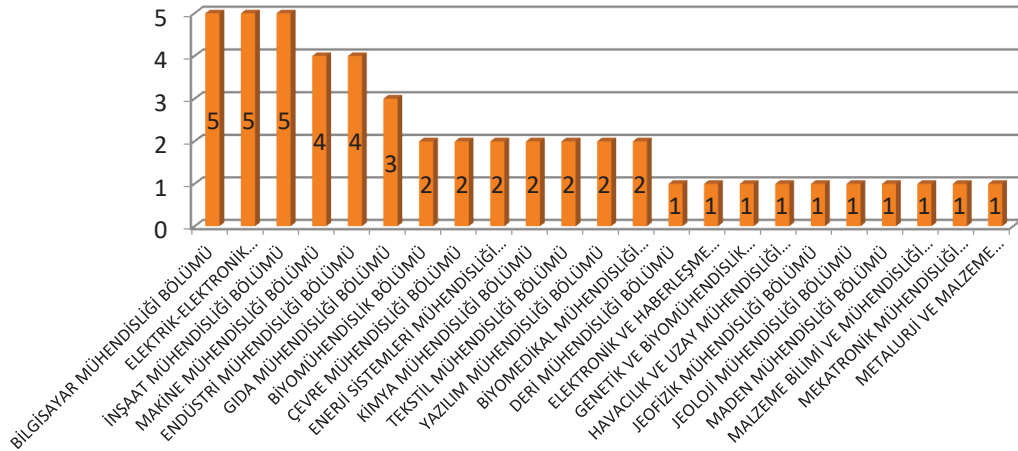
Ayrıca, İzmir genelindeki 7 mühendislik fakültesi dahilinde bilgisayar, elektrik-elektronik, inşaat ve makine mühendisliği başta olmak üzere 23 farklı bölümde, 4 tıp fakültesi dahilinde cerrahi, dahili ve temel tıp bilimlerinde 3 farklı bölümde, 5 fen fakültesi dahilinde fizik, kimya ve matematik bölümü başta olmak üzere 11 farklı bölümde eğitim verilmektedir.

Şekil 32. İzmir'deki fen fakültesi bölümlerinin dağılımı

Kaynak: YÖK Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, Erişim Tarihi: 11.04.2017

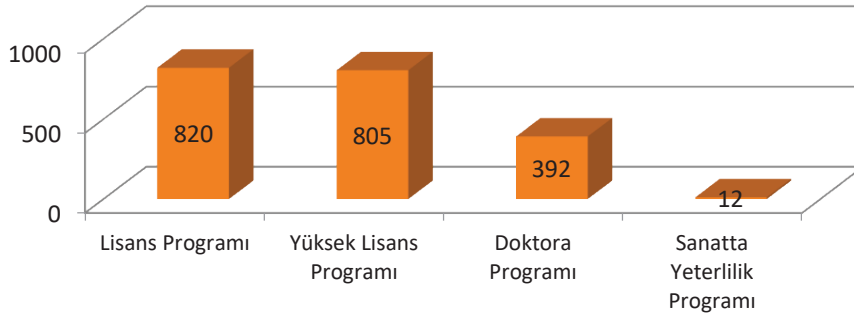
Şekil 33. İzmir'deki mühendislik fakültesi bölümlerinin dağılımı

Kaynak: YÖK Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, Erişim Tarihi: 11.04.2017

İzmir üniversitelerde toplam 35 enstitü ve 79 fakülte bünyesindeki 533 bölümde, 820'si lisans programı; 805'i yüksek lisans programı, 392'si doktora programı ve 12'si sanatta yeterlilik programı olmak üzere toplam 2019 programda evrensel standartlarda eğitim verilmektedir.

Şekil 34. İzmir üniversiteleri program sayılarının türlerine göre dağılımı

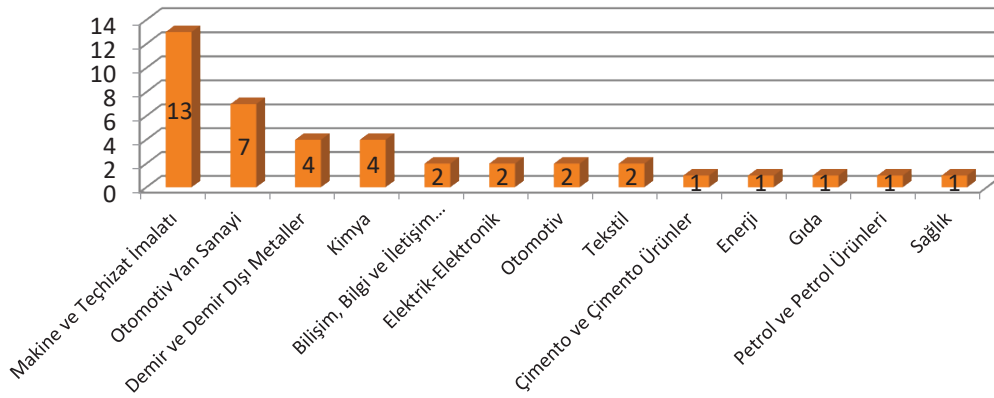

Kaynak: YÖK Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, Erişim Tarihi: 11.04.2017

Ar-Ge Merkezleri

İzmir’de, 31 Mart 2017 itibariyle, 41 AR-GE Merkezi bulunmaktadır. Bunların sektörel dağılımına bakıldığında, makine ve teçhizat imalatı ile otomotiv yan sanayi sektörlerinde yoğunlaştıkları görülmektedir.

Şekil 35. AR-GE merkezlerinin sektörel dağılımı (İzmir)

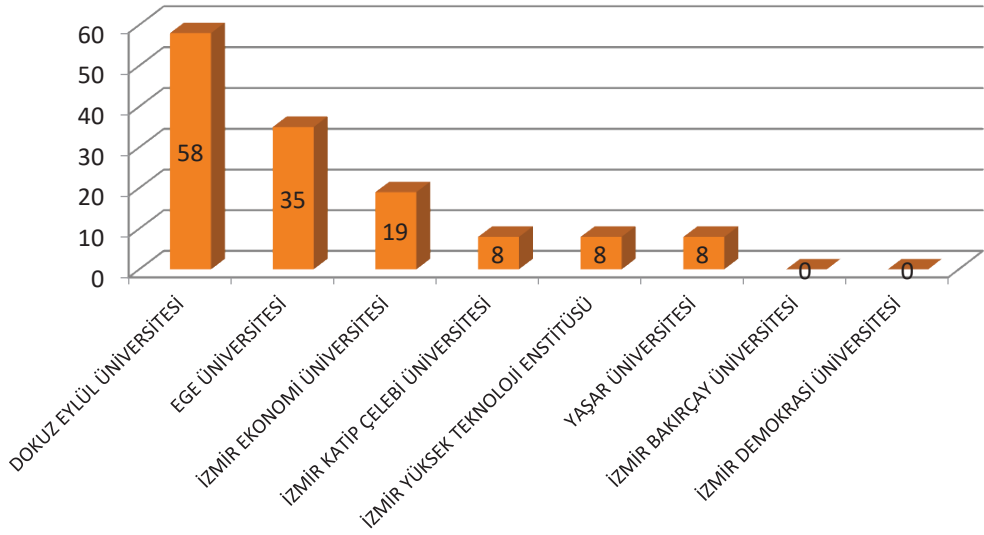

Kaynak: Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Bilim ve Teknoloji Genel Müdürlüğü

Araştırma ve Uygulama Merkezleri

İzmir’de, 58’i Dokuz Eylül Üniversitesi’nde, 35’i Ege Üniversitesi’nde, 19’u İzmir Ekonomi Üniversitesi’nde ve 8’er tanesi İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü ve Yaşar Üniversitesi’nde olmak üzere toplam 136 araştırma ve uygulama merkezi bulunmaktadır.

Şekil 36. İzmir’deki araştırma ve uygulama merkezlerinin üniversitelere göre dağılımı

Kaynak: YÖK Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, Erişim Tarihi: 11.04.2017

Melek Yatırım Ağları

İzmir’de EĞİAD Melekleri Yatırım Ağı ve İTO İş Melekleri ve Mentor Ağı olmak üzere 2 melek yatırım ağı bulunmaktadır. Bir tür girişimci destek sistemi olan bu organizasyonlar, girişimcilere finans, danışmanlık ve rehberlik gibi destek hizmetleri sunmaktadır.

Teknoparklar

İzmir’de, DEPART, ideEGE, İzmir Bilimpark ve İzmir Teknopark olmak üzere 4 adet teknoloji geliştirme bölgesi bulunmaktadır.

Şekil 37. İzmir'deki teknoparklar

Teknopark İzmir - İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü

- Yerli ve Yabancı 149 AR-GE Firması;
- Yaklaşık 900 AR-GE ve Destek Personeli,
- 14 Patent.

Kaynak: <http://www.tgbd.org.tr/List/ListItem/18455?lid=1953>, Erişim Tarihi: 22.04.2017

DEPARK – Dokuz Eylül Üniversitesi

- Yerli ve Yabancı 136 Firma;
- DEPARK Tınaztepe Yerleşkesinde, yazılım, bilişim, elektronik, ileri malzeme teknolojileri, tasarım, nanoteknoloji, otomotiv, yenilenebilir enerji gibi konularda çalışan yenilikçi firmalar yer almaktadır.
- DEPARK İnciraltı yerleşkesi de ise sağlık temalı bir teknoparktır. Bu kapsamda DEPARK Sağlık 'da biyoteknoloji ve Tıp Teknolojileri alanında çalışacak AR-GE firmaları yer almaktadır.

Kaynak: <http://www.depark.com/hakkimizda>, Erişim Tarihi: 22.04.2017

ideEGE - Ege Üniversitesi

- 33 Yerleşik Firma; 15 Kuluçka Firma;
- Makine, Enerji, Bilişim, Biyoteknoloji, Medikal, Malzeme ve Elektronik Teknolojileri gibi alanlarda faaliyet göstermektedir.
- Yaşam bilimleri ve sağlık teması öncelikli
- 171 AR-GE ve Destek Personeli

Kaynak: <http://teknoparkege.com/tr/hakkimizda/tarihce/247>, Erişim Tarihi: 22.04.2017

İzmir bilimpark - İzmir Ekonomi Üniversitesi

- 30 Ocak 2013 tarihinde 16 ortaklı olarak kuruldu.
- İdari Bina ve Kuluçka Merkezi binasının tamamlanmasıyla birlikte aktif olarak faaliyete geçecektir.

Kaynak: <http://www.izmirbilimpark.com.tr/yonetim-ve-tarihce.html>, Erişim Tarihi: 22.04.2017

San-Tez Programı

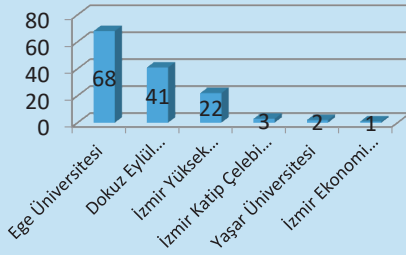
Şekil 38. SAN-TEZ programı

- 27 Şubat 2014 tarihli ve 28926 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Sanayi Tezleri Projelerinin Desteklenmesi Hakkında Yönetmelik” kapsamında yürütülen Sanayi Tezleri (SAN-TEZ) Programı; sanayimizin önemli bir kısmını oluşturan KOBİ’lerimizin Ar-Ge ve İnovasyon kültürü kazanmaları ve sorunlarını üniversitede üretilen bilgi birikimini kullanarak işbirliği içinde çözme alışkanlığı edinmelerini amaçlayan bir destek mekanizmasıdır.

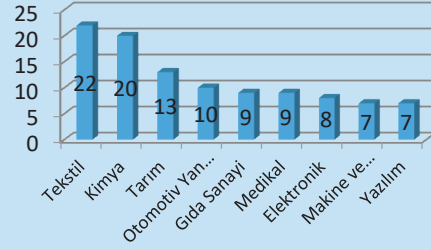
(<https://biltek.sanayi.gov.tr/sayfalar/santezDetay.aspx>)

- SAN-TEZ programı kapsamında İzmir’deki üniversiteler tarafından toplam 137 proje yürütülmüştür (İzmir Yenilik, 2017, s.18).
- Bu projelerin sektörel dağılımına bakıldığında, ilk üç sırayı tekstil, kimya ve tarım sektörlerinin aldığı görülmektedir (İzmir Yenilik, 2017, s.19).

San-Tez proje sayısının İzmir üniversitelerine göre dağılımı (2006-2016)

San-Tez programında öne çıkan sektörler (İZMİR) (2006-2016)

Kaynak: Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

2. İŞ ÇEVRESİ

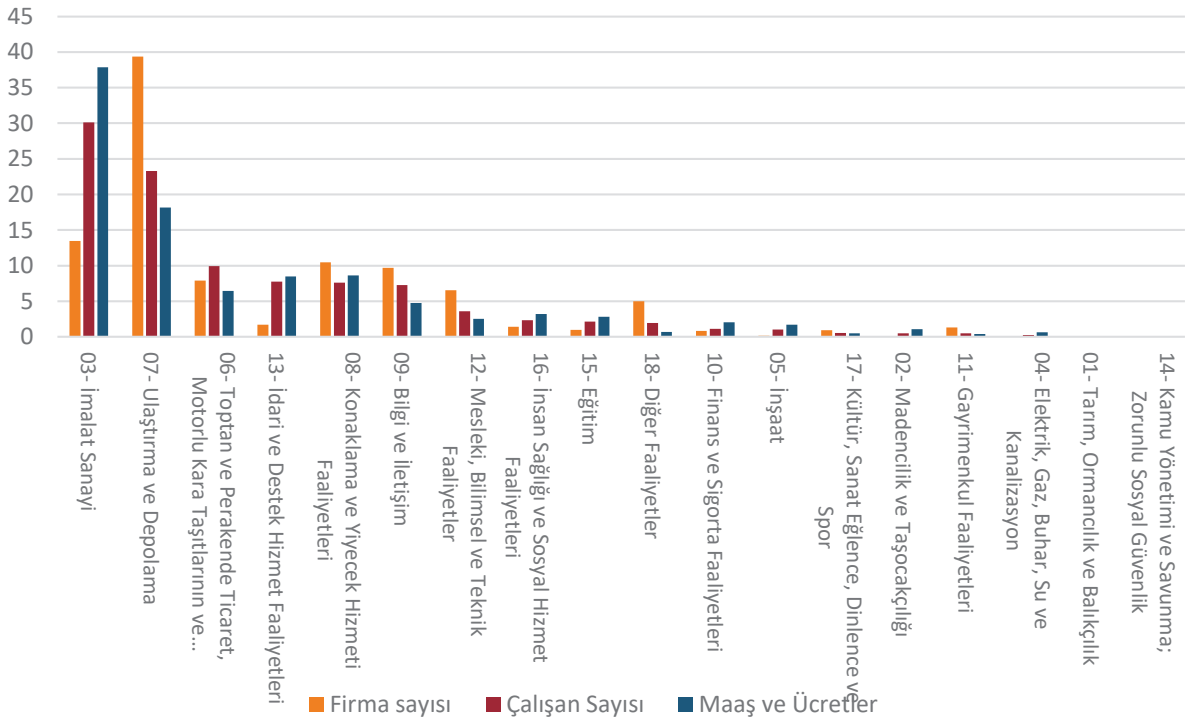
2.1 İzmir Firmaları (Profil)

Çalışan sayısı açısından imalat sanayinde İzmir için en büyük faaliyet alanıdır.

Firma sayısı açısından ise İzmir için en büyük faaliyet alanı ulaştırma ve depolamadır. Bu iki alanı, toptan ve perakende ticaret izlemektedir.

Şekil 39. Faaliyet alanları açısından İzmir

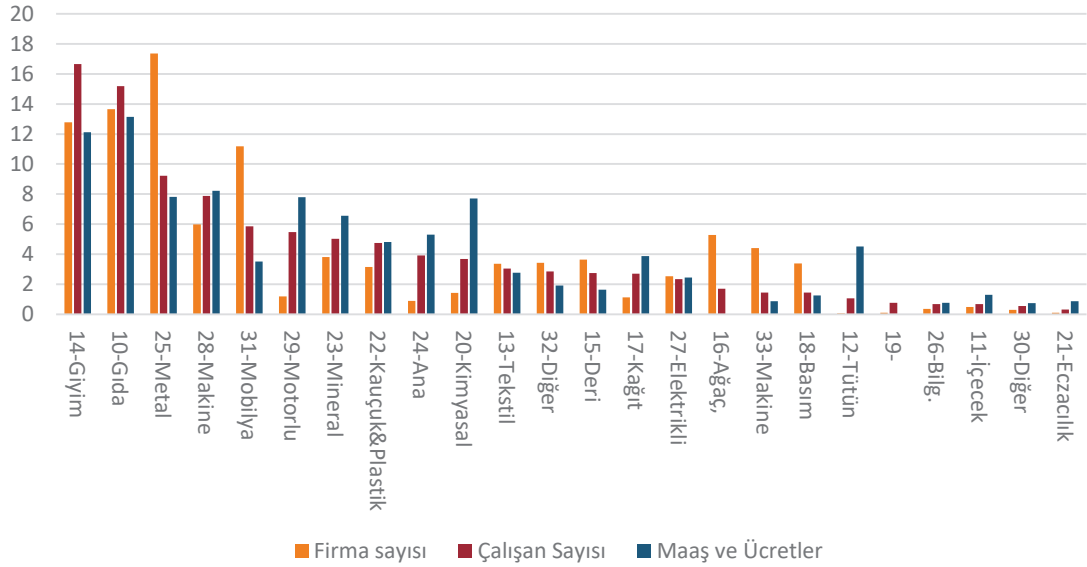
(Firma sayısı, çalışan sayısı, maaş ve ücretler, 2014)

İzmir’de imalat sanayi kapsamında çalışan sayısı açısından en büyük sektörler sırasıyla, giyim, gıda, metal ve makine sanayidir. Firma sayısı açısından ise en büyük imalat sanayi faaliyet dalı metaldir. Bunu sırası ile gıda ve giyim izlemektedir.

Şekil 40. İmalat Sanayi faaliyet alanları açısından İzmir

(Firma sayısı, çalışan sayısı, maaş ve ücretler, 2014)

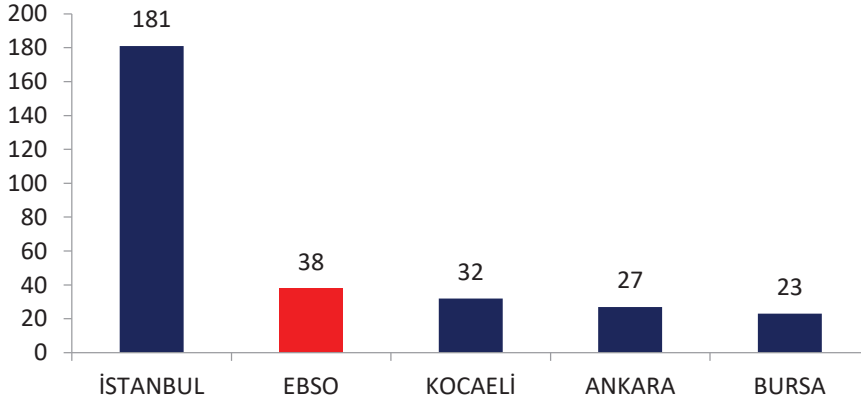
Kaynak: TÜİK Bölgesel İstatistikler

2.2 Türkiye'nin İlk 500 Firması Arasındaki İzmir Firmaları

2015 yılı itibariyle, Türkiye'nin İlk 500 sanayi kuruluşu içerisinde İzmir'den (EBSO) 38 şirket bulunmaktadır.¹⁰ Bu açıdan İzmir, Türkiye'nin ilk 500 sanayi kuruluşu içerisinde bulunan şirket sayısı itibariyle, İstanbul'dan sonra, ikinci sıradadır.

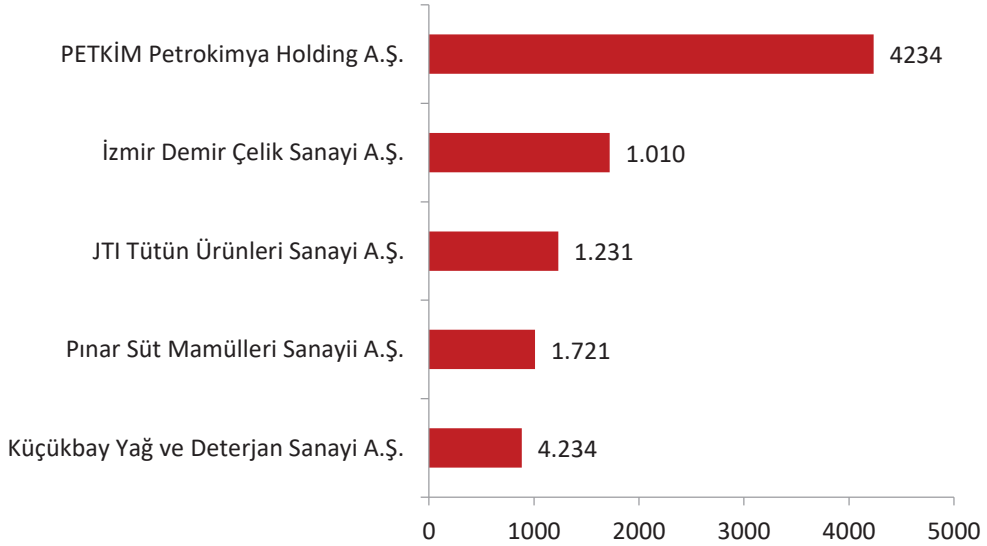
Bu şirketlerden ilk sırada 2015 yılı üretimden satış net değeri 4.2 Milyar olan PETKİM Petrokimya Holding A.Ş.; ikinci sırada, üretimden satış net değeri 1.7 Milyar olan İzmir Demir Çelik Sanayi A.Ş. ve üçüncü sırada, üretimden satış net değeri 1.2 Milyar olan JTI Tütün Ürünleri Sanayi A.Ş. gelmektedir. Ayrıca, PETKİM Petrokimya Holding A.Ş. ilk 20 büyük firma içerisinde 16. sırada gelmektedir.

Şekil 41. Türkiye'nin ilk 500 sanayi kuruluşunun dağılımı

Kaynak: İSO Veritabanından Derlenmiştir. Erişim Tarihi: 07.04.2017

Şekil 42. İlk 500 firma içindeki ilk 5 İzmir firmasının üretim değeri (milyon TL)

2.3 Türkiye'nin İlk 500 Firması Arasındaki İzmir Firmalarının Sektör ve Faaliyet Bilgileri

2015 yılı ilk 500 firma arasında yer alan 38 İzmir firmasının, büyük bir çoğunluğunun (33) imalat sektöründe yoğunlaştığı görülmektedir. Bunun yanı sıra, 2 firma tarım, ormancılık ve balıkçılık sektöründe, 2 firma madencilik ve taş ocağı sektöründe; 1 firma ise, elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtım sektöründe bulunmaktadır.

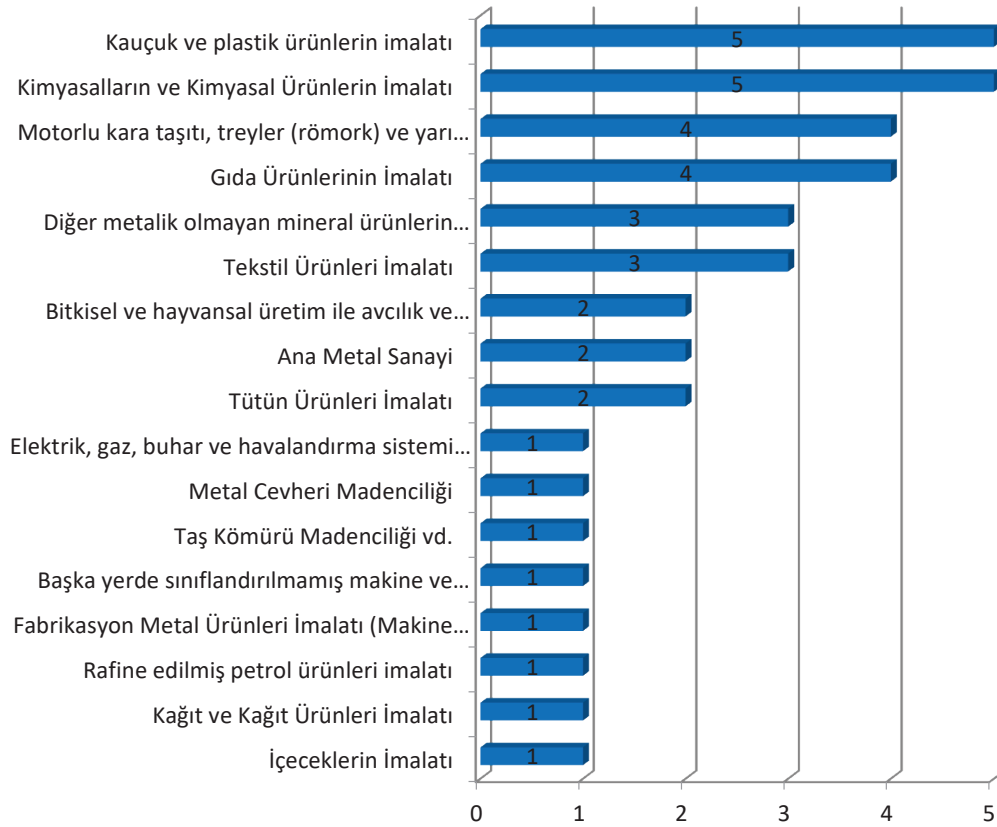
Şekil 43. Türkiye'nin ilk 500 firması arasındaki İzmir firmalarının sektörlere göre dağılımı (2015)

Kaynak: İSO Veritabanından Derlenmiştir. Erişim Tarihi: 07.04.2017

Bu firmaların faaliyet alanları incelendiğinde ise, kauçuk ve plastik ürünleri imalatı ile kimyasalların ve kimyasal ürünleri imalatı gibi imalat sanayi sektöründeki faaliyet alanlarının başta geldiği; bunları Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı ile gıda ürünleri imalatı faaliyet alanlarının izlediği görülmektedir. Öte yandan, tarım, ormancılık ve balıkçılık sektöründeki 2 firmanın bitkisel ve hayvansal üretim ile avcılık ve ilgili hizmet faaliyetlerinde oldukları; madencilik ve taş ocakçılığı sektöründeki 2 firmanın ise, taş kömürü madenciliği faaliyet alanında ve metal cevheri madenciliği faaliyet alanında olduğu görülmektedir.

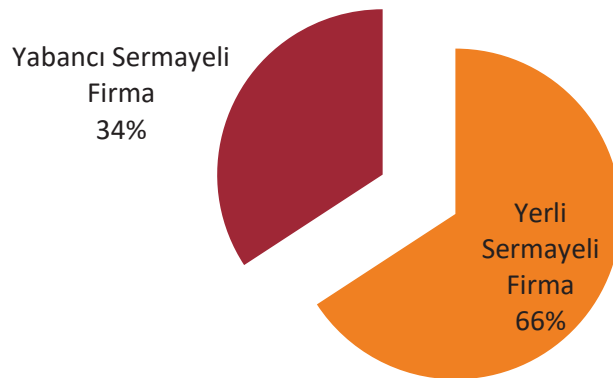
Şekil 44. Türkiye'nin ilk 500 firması arasındaki İzmir firmalarının faaliyet alanlarına göre dağılımı (2015)

Kaynak: İSO Veritabanından Derlenmiştir. Erişim Tarihi: 07.04.2017

Bu firmaların yaklaşık %38'inin kısmen ya da tamamen yabancı sermayeli olduğu; yaklaşık %66'sının yerli sermayeli olduğu görülmektedir.

Şekil 45. Türkiye'deki ilk 500 firma arasındaki İzmir firmalarının sermaye dağılımı

Kaynak: İSO Veritabanından Derlenmiştir. Erişim Tarihi: 07.04.2017

Yabancı sermayeli bu firmalara ilişkin sermayedar ülke ve sermaye payı gibi detaylı bilgiler aşağıdaki gibidir.

Tablo 4. İzmir'deki üniversitelere ilişkin istatistikler

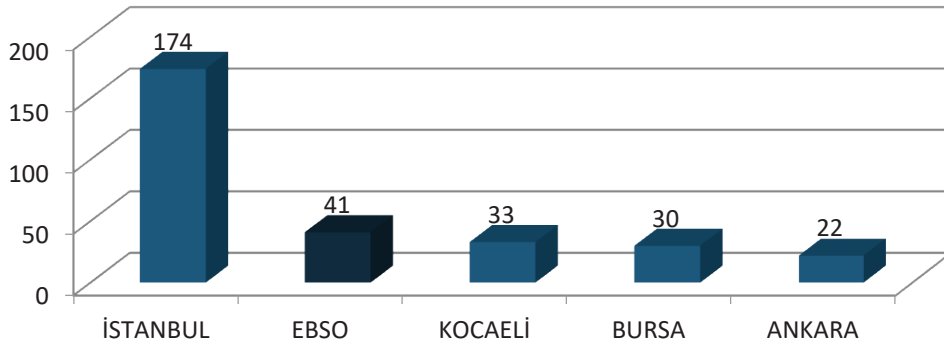
	ÜLKE	PAY
Petkim Petro Kimya Holding A.Ş.	AZERBAYCAN	% 51
İzmir Demir Çelik Sanayi A.Ş.	SUUDİ ARABİSTAN	% 1,14
JTI Tütün Ürünleri A.Ş.	İSVİÇRE	% 100
Mondi Tire Kutsan Kağıt ve Ambalaj Sanayi A.Ş.	AVUSTURYA	% 61,44
Hugo Boss Tekstil Sanayi Ltd. Şti.	HOLLANDA	% 100
Ege Profil Tic. ve San. A.Ş.	BELÇİKA	% 97,54
Gates Powertrain Plastik Metal ve Makina San. ve Tic. Ltd. Şti.	İNGİLTERE	% 50
	LÜKSEMBURG	% 50
Kansai Altan Boya San. ve Tic. A.Ş.	JAPONYA	% 51
Türk Tuborg Bira ve Malt Sanayii A.Ş.	İSRAİL	% 95,69
Çimentoş İzmir Çimento Fabrikası T.A.Ş.	İSPANYA	% 85
	İTALYA	% 12,8
Üniteks Tekstil Gıda Motorlu Araçlar San. ve Tic. A.Ş.	İNGİLTERE	% 24,67
Sun Chemical Matbaa Mürekkepleri ve Gereçleri San. ve Tic. A.Ş.	İTALYA	% 100
Feldalffco Gıda San. ve Tic. A.Ş.	MALEZYA	% 100

Kaynak: İSO Veritabanından Derlenmiştir. Erişim Tarihi: 07.04.2017

2.4 Türkiye'nin İkinci 500 Firması Arasındaki İzmir Firmaları

2015 yılı itibarıyla, Türkiye'nin ikinci 500 sanayi kuruluşu içerisinde İzmir'den (EBSO) 41 şirket bulunmaktadır. Bu açıdan İzmir, Türkiye'nin ikinci 500 sanayi kuruluşu içerisinde bulunan şirket sayısı itibarıyla da ikinci sıradadır.

Şekil 46. Türkiye'nin ikinci 500 sanayi kuruluşunun dağılımı

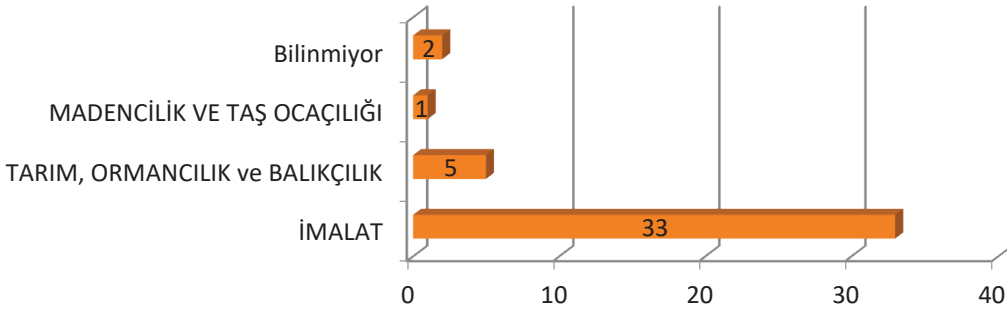

Kaynak: İSO Veritabanından Derlenmiştir. Erişim Tarihi: 18.04.2017

2.5 Türkiye'nin İkinci 500 Firması Arasındaki İzmir Firmalarının Sektör ve Faaliyet Bilgileri

2015 yılı ilk 500 firma arasında yer alan 41 İzmir firmasının, büyük bir çoğunluğunun (33) imalat sektöründe yoğunlaştığı görülmektedir. Bunun yanı sıra, 5 firma tarım, ormancılık ve balıkçılık sektöründe, 1 firma madencilik ve taş ocakçılığı sektöründe bulunmaktadır.

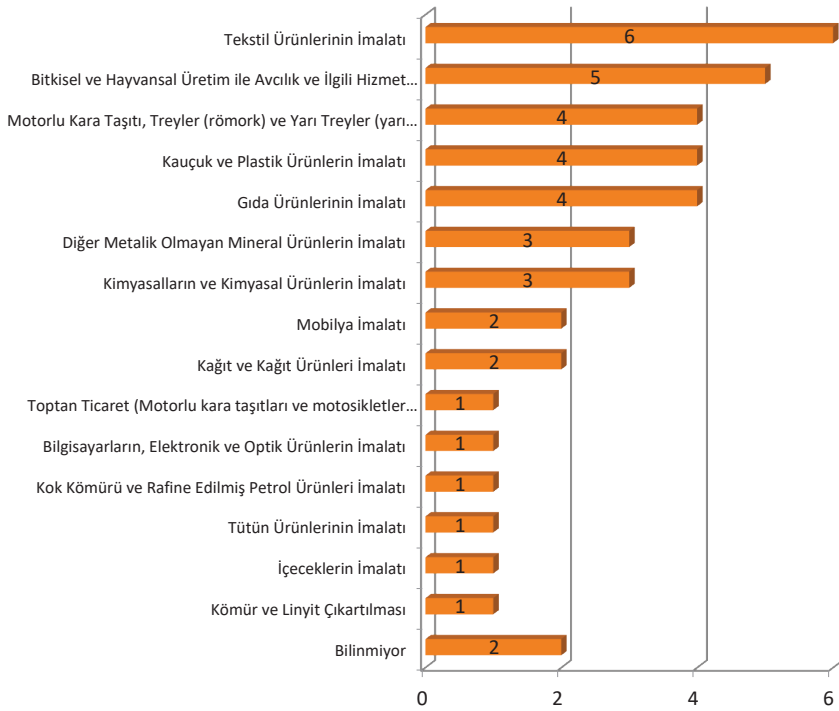
Şekil 47. Türkiye'nin ikinci 500 firması arasındaki İzmir firmalarının sektörlere göre dağılımı (2015)

Kaynak: İSO Veritabanından Derlenmiştir. Erişim Tarihi: 18.04.2017

Bu firmaların faaliyet alanları incelendiğinde ise, tekstil ürünleri imalatı ile bitkisel ve hayvansal üretim faaliyet alanlarının başta geldiği; bunları motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı ile kauçuk ve plastik ürünleri imalatı faaliyet alanlarının izlediği görülmektedir.

Şekil 48. Türkiye'nin ikinci 500 firması arasındaki İzmir firmalarının faaliyet alanlarına göre dağılımı

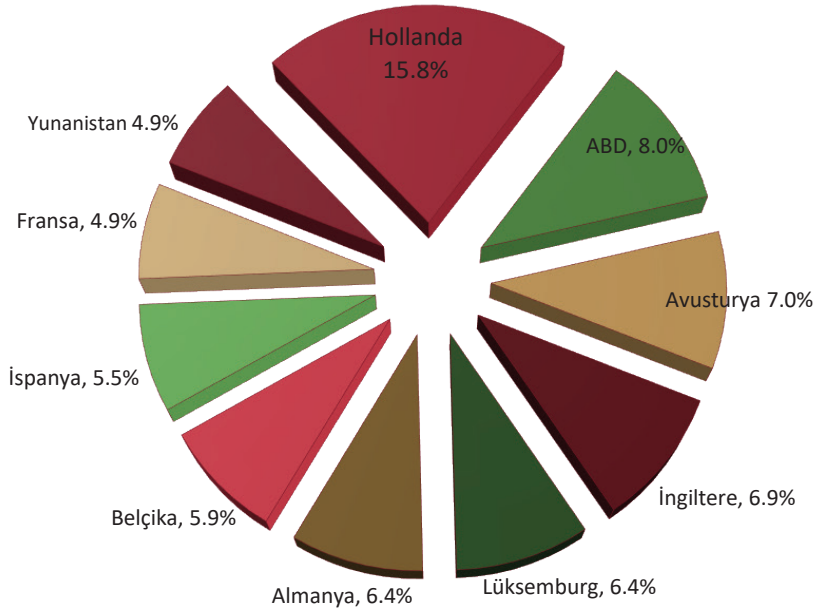
Kaynak: İSO Veritabanından Derlenmiştir. Erişim Tarihi: 18.04.2017

2.6 Türkiye’de Uluslararası Doğrudan Yatırımlar

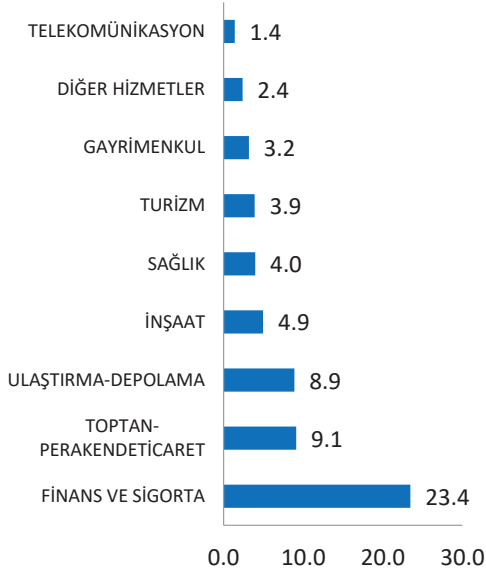
2010-2016 dönemi boyunca Türkiye’ye gelen uluslararası doğrudan yatırımlarda (UDY) en yüksek payın Hollanda’ya ait olduğu görülmektedir. Hollanda’nın 22 Milyon \$ tutarında yatırım yaptığı görülmektedir. Bunu sırasıyla, ABD, Avusturya, İngiltere, Lüksemburg, Almanya, Belçika, İspanya, Yunanistan ve Fransa izlemektedir.

Yabancı sermayeli firmaların % 61,1 oranında hizmetler sektöründe yoğunlaştığı, bunu % 25,6 oranında imalat, % 10,6 oranında enerji sektörünün izlediği görülmektedir. Alt sektörler itibarıyla, hizmetler sektörü içerisinde finans ve sigortacılık, toptan ve perakende ticaret ve ulaştırma-depolama alanında yoğunlaşmaktadır.

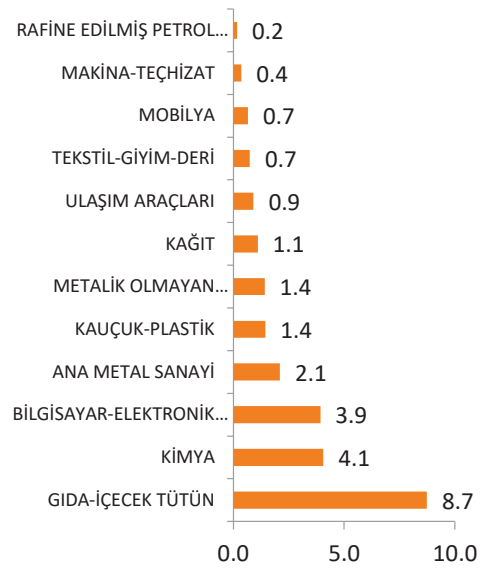
Şekil 49. UDY'lerin ülkelere göre dağılımı

Şekil 50. UDY'lerin hizmetler sektörü % dağılımı (2016)

Şekil 51. UDY'lerin imalat sanayi % dağılımı (2016)

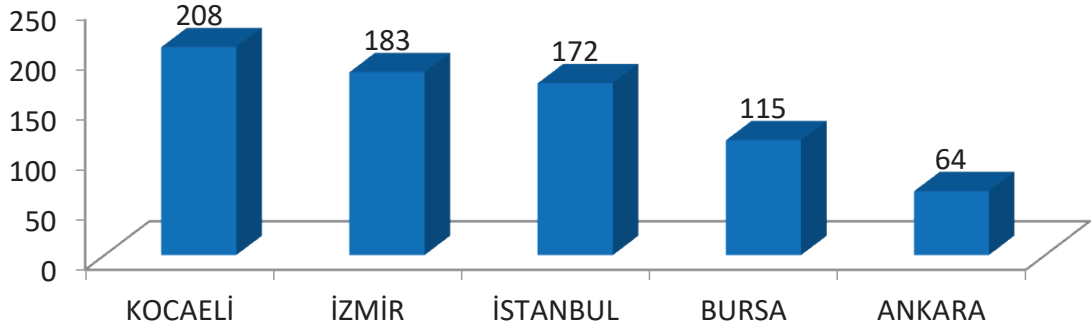

Kaynak: T.C. Ekonomi Bakanlığı Uluslararası Doğrudan Yatırım İstatistikleri

2.7 İzmir'de Uluslararası Doğrudan Yatırımlar

TOBB verilerine göre, İzmir'de 35 farklı ülkeden 183 yabancı firma faaliyet göstermektedir.¹¹ Bu yönüyle İzmir, Kocaeli'den sonra, Türkiye'nin en çok yabancı sermayeli firmaya sahip 2. ili konumundadır.

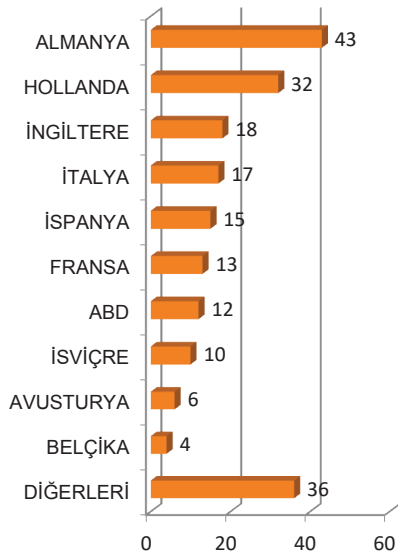
Şekil 52. Yabancı sermayeli firma sayısı

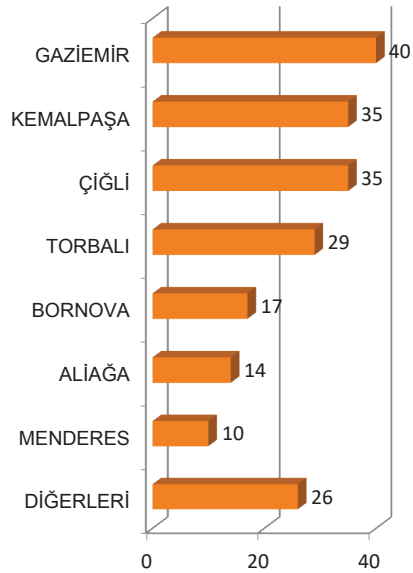
Kaynak: TOBB (Erişim Tarihi: 17.02.2017)

İzmir'deki yabancı sermayeli firmaların daha ziyade Almanya ve Hollanda menşeli oldukları; bununla birlikte, Gazimир, Kemalpaşa, Çiğli ve Torbalı gibi organize sanayi bölgelerinin bulunduğu ilçelerde yoğunlaştıkları görülmektedir.

Şekil 54. İzmir'deki yabancı sermayeli firmaların menşei

Şekil 53. İzmir'deki yabancı sermayeli firmaların lokasyonları

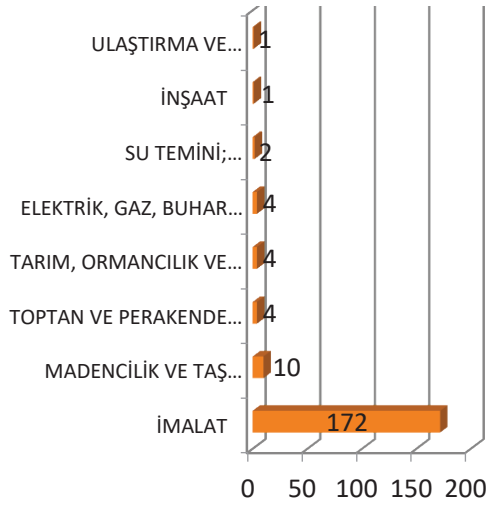

Kaynak: TOBB Veritabanından Derlenmiştir (Erişim Tarihi: 17.02.2017)

2.8 İzmir’de Uluslararası Doğrudan Yatırımların Sektör ve Faaliyet Bilgileri

İzmir’deki yabancı sermayeli firmalar 8 farklı sektör ve 29 farklı iş kolunda faaliyet göstermektedir. Bu firmaların büyük bir çoğunluğunun imalat sanayi sektörü içerisinde gıda, makine, kimyasal ürünler, motorlu taşıtlar, tekstil ve kauçuk-plastik ürünler imalatında faaliyette bulunduğu görülmektedir.

Şekil 56. İzmir’deki yabancı sermayeli firmaların sektörel dağılımı

Şekil 55. İzmir’deki yabancı sermayeli firmalar

Kaynak: TOBB Veritabanından Derlenmiştir, Erişim Tarihi: 21.04.2017

3. İZMİR'DE YATIRIM

TÜİK'in İZKA için İzmir'deki yatırım ortamına yönelik araştırma ve konsorsiyumun gerçekleştirdiği görüşmelerin bulguları yatırımcıların İzmir'i tercih etme sebeplerini net bir şekilde ortaya koymaktadır.

Şekil 57. Yatırımcıların İzmir'de yatırım yapma nedenleri

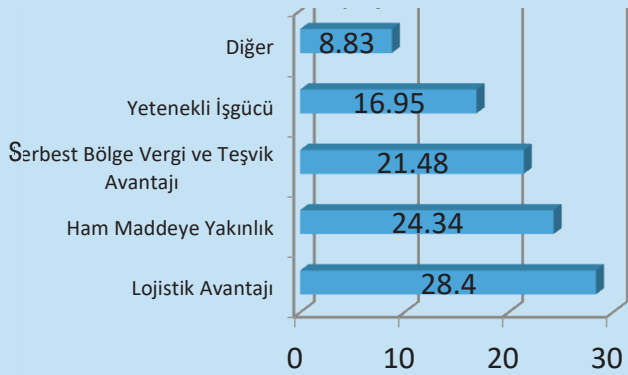
- İzmir'e yatırım yapan iş adamları, öncelikle lojistik avantajından, ham maddeye yakınlıktan, vergi ve teşvik avantajlarından, yetenekli iş gücünden dolayı yatırım yaptıklarını ifade etmektedir.

- İzmirli firmalar, İzmir'den sonra en fazla AB ve Avrupa ülkeleri ile ticaret yapmaktadır.

- İzmir'de faaliyet gösteren firmaların % 69'unun AR-GE çalışmaları bulunmamaktadır.

- İzmir'de faaliyet gösteren firmaların % 77'si, başka bir şehre yatırım yapmayı düşünmemektedir.

Kaynak: İzmir Kentsel Pazarlama Stratejik Planı, İZKA.

3.1 İzmir'de Başlıca ve Yükselen Sektörler

İzmir Kalkınma Ajansı (İZKA), İzmir'de bilgiye ve yeniliğe dayalı, kaynakların verimli kullanıldığı, çevreye daha duyarlı ve daha rekabetçi, ekonomik ve sosyal uyumun sağlandığı, yüksek istihdamın olduğu bir ekonomik yapı için öncelikli sektör belirleme çalışmalarına 10 yıldan fazla süredir devam etmektedir. Bu kapsamda yapılan bölge planları, sektörel analizler, kümelenme, girdi-çıkıtı analizi gibi çalışmalara dayanılarak İzmir'in mukayeseli üstünlüğe sahip olduğu başlıca sektörleri belirlenmiştir (www.izka.gov.tr; <http://www.investinizmir.com>).

İZKA tarafından yapılan çalışmalar, İzmir'de yatırımların yönlendirilmesi için İzmir için başlıca sektörlerin belirlenmesine olanak vermiş ve gelecek ile ilgili bir vizyon oluşturmak amacı ile İzmir için yükselen sektörler oluşturulmuştur. Bu çalışmada İzmir için yatırım alanları ile ilgili yapılan analizlerin başlangıç noktası, İZKA dokümanlarında ortaya konulan İzmir'in “**başlıca**” sektörler ve İzmir için önerilen “**yükselen**” sektörlerdir. Bu sektörler kapsamında analizler, yorumlar ve yatırım önerileri geliştirilmiştir.

İzmir’de Başlıca Sektörler

İZKA İzmir’in başlıca sektörlerini, “*endüstriyel makine*”, “*kimya*”, “*gıda ve içecek*” ve “*turizm*” olarak belirlemiştir. Bu sektörler İZKA tarafından yürütülen çeşitli çalışmalara dayanılarak belirlenmiştir.

Başlıca sektörlerin, NACE sınıflaması kapsamındaki kodları ve söz konusu sektörlerin temel tedarikçileri ve hammaddelerini sağlayan sektörlerin kodları Tablo 5’te yer almaktadır.

Tablo 5. İzmir’de başlıca sektörleri oluşturan NACE 2 kodları

Sektörler	NACE 2 Kodu	Tanım
ENDÜSTRİYEL MAKİNE	07	Metal cevherleri madenciliği
	20	Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı
	22	Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı
	24	Ana metal sanayii
	25	Fabrikasyon metal ürünleri imalatı (makine ve teçhizat hariç)
	26	Bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatı
	27	Elektrikli teçhizat imalatı
	28	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı
	33	Makine ve ekipmanların kurulumu ve onarımı
	35	Elektrik, gaz, buhar ve havalandırma sistemi üretim ve dağıtımı
KİMYA	19	Kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı
	20	Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı
	21	Temel eczacılık ürünlerinin ve eczacılığa ilişkin malzemelerin imalatı
	22	Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı
GIDA VE İÇECEK	01	Bitkisel ve hayvansal üretim ile avcılık ve ilgili hizmet faaliyetleri
	10	Gıda ürünlerinin imalatı
	11	İçeceklerin imalatı
	22	Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı
TURİZM	55	Konaklama
	56	Yiyecek ve içecek hizmeti faaliyetleri
	79	Seyahat acentesi, tur operatörü ve diğer rezervasyon hizmetleri ve ilgili faaliyetler

Kaynak:

1) Bayülken, 2014.

2) Duru, 2014.

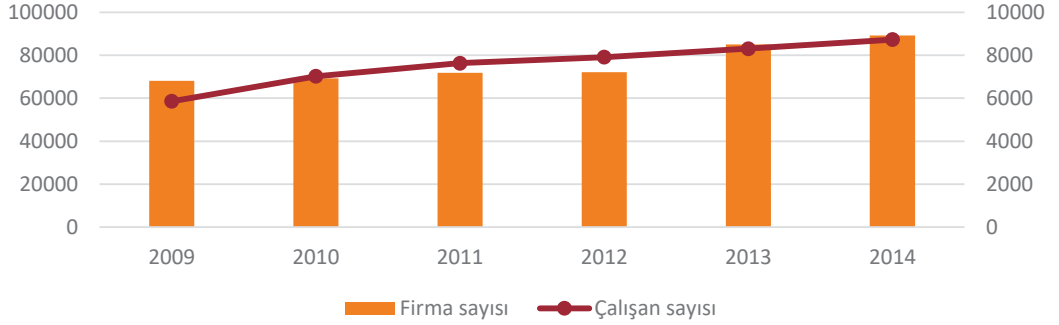
3) Canlı ve Kaya, 2013.

4) İzmir Atatürk Organize Sanayi Bölgesi, 2012.

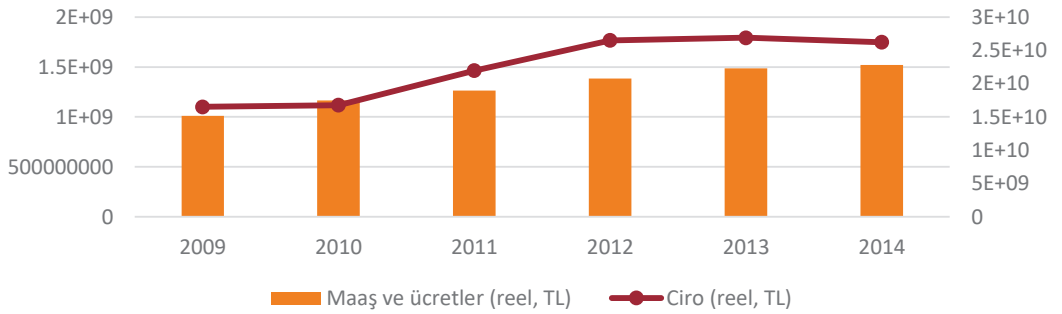
İzmir'in Başlıca Sektörlerinin Gelişimi

Endüstriyel Makine

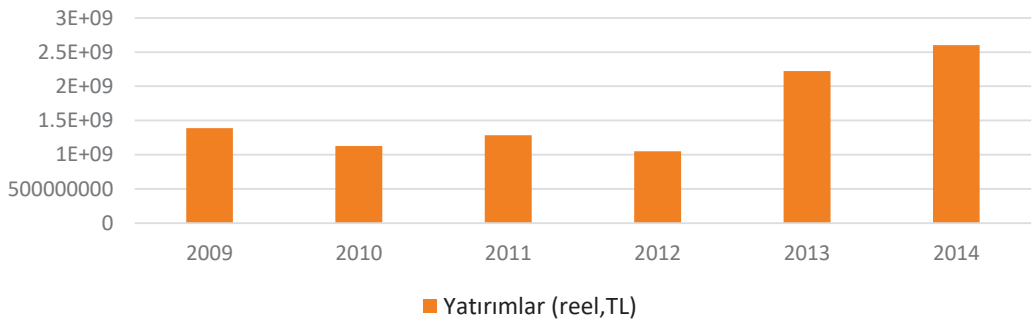
Şekil 58. Endüstriyel makine sanayinde firma ve çalışan sayıları

Şekil 59. Endüstriyel makine sanayinde maaş-ücretler ve ciro

Şekil 60. Endüstriyel makine sanayinde yatırımlar

Kaynak: TÜİK Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri (NACE2)

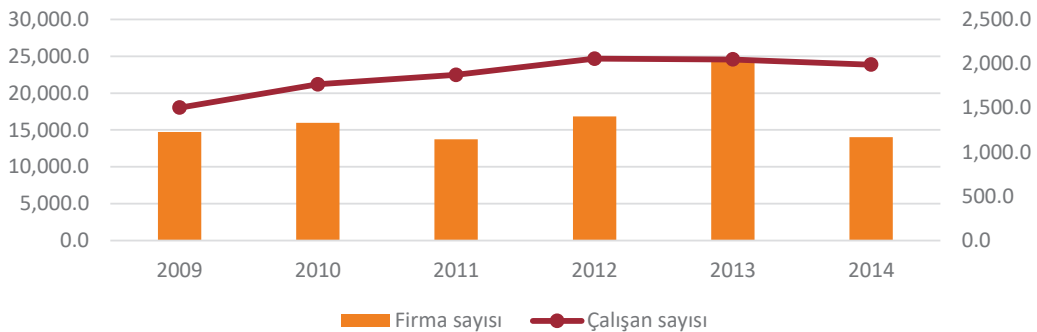
İzmir'in başlıca sektörleri içinde yer alan endüstriyel makine sektöründe firma ve çalışan sayısında, maaş ve ücretlerde istikrarlı bir artış olduğu, ciro düzeyinde 2012'den bu yana önemli bir değişim olmadığı; yatırımlar düzeyinde ise, 2012'den itibaren önemli bir artış olduğu görülmektedir.

Şekil 61. İzmir'de endüstriyel makine sanayi

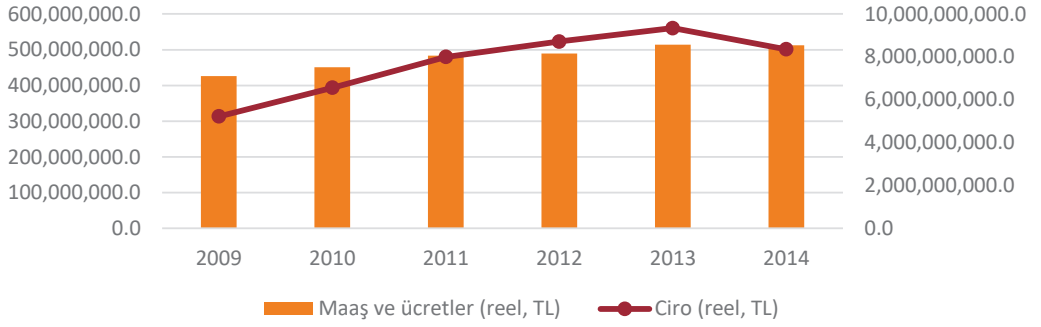
- Firma sayısı, çalışan sayısı ve maaş ve ücretler açısından İmalat Sanayi İzmir'de en büyük sektördür.
- İzmir'de imalat sanayi kapsamında çalışan sayısı açısından en büyük üçüncü sektör metal, dördüncü sektör ise makine sanayidir.
- Türkiye'nin ilk 500 Büyük Firması arasında İzmir'de 3 tane makine sanayi ile doğrudan ilişkili firma bulunmaktadır (İzmir Demir Çelik Sanayi A.Ş., Ege Profil Tic. ve San. A.Ş., Gates Powertrain Plastik Metal ve Makina San. ve Tic. Ltd. Şti.
- İzmir Üniversiteleri arasındaki fakültelerin %9'i Mühendislik alanında eğitim vermektedir.
- İzmir üniversitelerinden İzmir Yüksek Teknoloji Üniversitesi'nin dünya genelindeki en iyi 980 üniversite arasında 601-800. sırada yer almayı başardığı görülmektedir.
- İzmir'deki uluslararası sermayeli şirketlerin yaklaşık %30'u sanayi sektöründedir. Bunların da %8'i Endüstriyel makine sanayisindedir.
- Başarı hikayeleri: Cummins, Delphi, Eldor, Gates, Mahle, Johnson ControlsİTotomak (<http://www.investinizmir.com/tr/26731/Endustriyel-Makina>)

Kimya

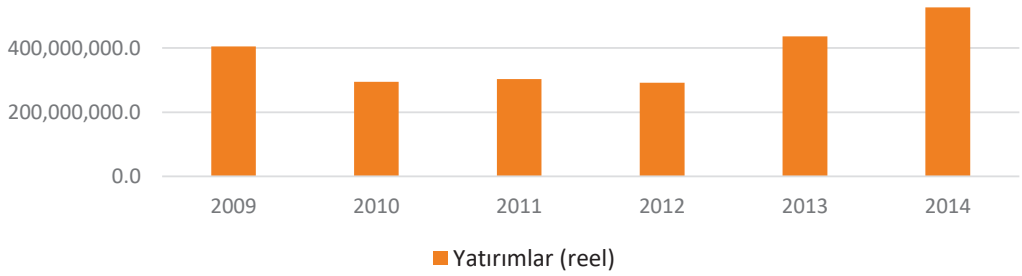
Şekil 62. İzmir kimya sanayinde firma ve çalışan sayıları

Şekil 63. İzmir kimya sanayinde maaş-ücretler ve ciro

Şekil 64. İzmir kimya sanayinde yatırımlar

Kaynak: TÜİK Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri (NACE2)

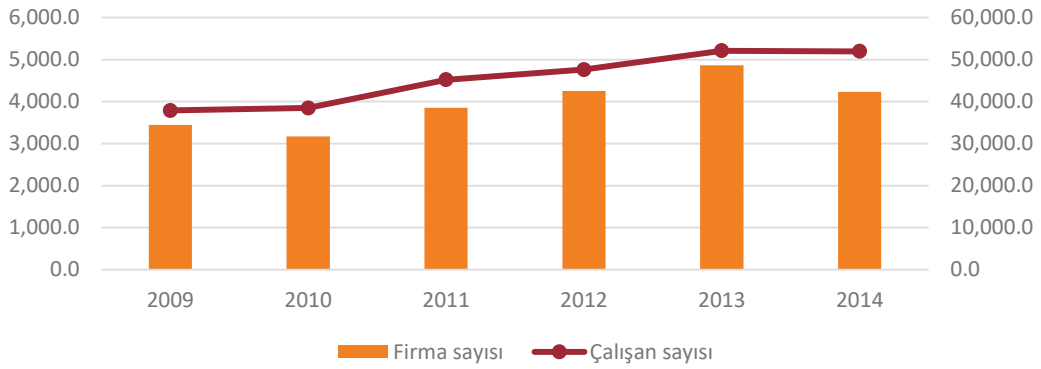
Kimya sektöründe firma sayısında 2013 yılında önemli bir artış gerçekleşmesine rağmen 2014 yılında eski düzeyine inmiş ve buna bağlı olarak aynı yıl ciro düzeyinde bir azalış olmuştur. Çalışan sayısında, maaş ve ücretlerde ve özellikle de yatırım düzeyinde olumlu gelişmeler olduğu görülmektedir.

Şekil 65. İzmir’de kimya sanayi

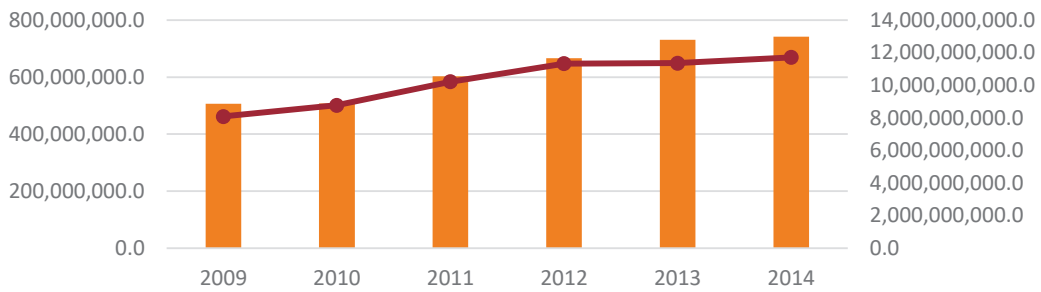
- İzmir’de kimya sektöründe ağırlıklı olarak petrol ve petrol ürünleri, deterjan, sabun, ilaç kimyasalları, boya gibi ürünleri üreten firmalar bulunmaktadır.
- Türkiye’nin petrokimya konusunda en büyük firmalarından biri olan PETKİM’in İzmir’deki Aliğa petrokimya tesisinin yıllık kapasitesi 3,2 milyon tondur.
- Aliğa’da ayrıca Kimya İhtisas OSB bulunmaktadır
- PETKİM Petrokimya Holding A.Ş., SOCAR & Turcas Petrokimya A.Ş., DYO Boya Fabrikaları Sanayi ve Ticaret A.Ş. ve Kansai Altan Boya Sanayi A.Ş. vb. sektördeki önemli şirketler, İzmir’de faaliyet göstermektedir.
- Türkiye’nin ilk 500 firması arasında İzmir’de ilk sırada 2015 yılı üretimden satış net değeri 4.2 Milyar olan PETKİM Petrokimya Holding A.Ş. yer almaktadır.
- Başarı hikayeleri: Kansai Altan, Socar (<http://www.investinizmir.com/tr/26733/Kimya>)

Gıda ve İçecek

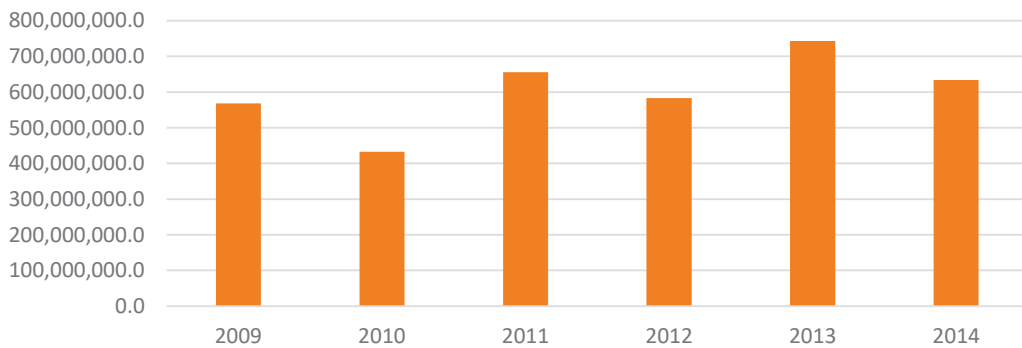
Şekil 66. İzmir gıda ve içecek sanayinde firma ve çalışan sayısı

Şekil 67. İzmir gıda ve içecek sanayinde maaş-ücretler ve ciro

Şekil 68. İzmir gıda ve içecek sanayinde yatırımlar

Kaynak: TÜİK Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri (NACE2)

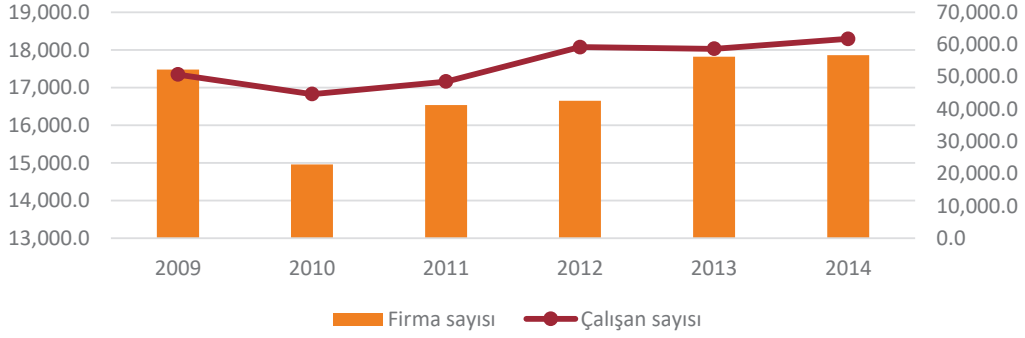
Gıda ve içecek sektöründe 2014 yılında firma sayısı ve yatırımlarda belirli biri azalış gerçekleşmesine rağmen çalışan sayısı, maaş ve ücretler ve ciro düzeyi itibariyle gelişmeler olumludur.

şekil 69. İzmir’de gıda ve içecek sanayi

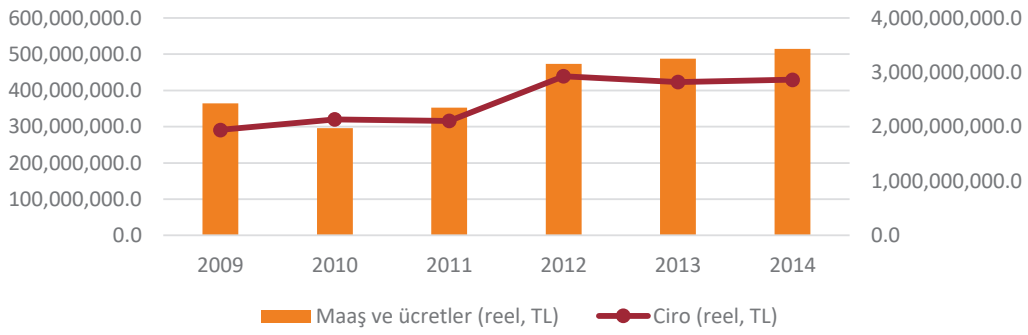
- İmalat sanayi firma sayısı, çalışan sayısı ve ciro olarak temel ve yükselen sektörler arasında ikinci büyük
- İzmir’in toplam ihracat değeri açısında ikinci sırada yer almaktadır
- Türkiye’nin en köklü Ziraat Fakültelerinden biri Ege Üniversitesi bünyesinde kurulmuştur (kuruluş yılı 1955)
- İzmir’de iki üniversitede Gıda Mühendisliği Bölümü vardır (Ege Üniversitesi, İzmir Ekonomi Üniversitesi)
- Bugün organik üretim denince ilk akla gelen şirketler ürünlerini Kemalpaşa, Gaziemir ve Çiğli’de işleemektedir.
- İhracata yönelik organik gıda üretimi ilk olarak 1990lı yılların başında İzmir’de başlamıştır.
- İzmir, iki bin yılın üstündeki deneyimi ile Türkiye’de gıda sektöründe ürün işleme, ithalat ve ihracat merkezidir.
- Tarım ürünleri ve gıda alanında uzmanlaşmış olan kurumlar: İzmir Ticaret Borsası, Ege Bölgesi Sanayi Odası ve Ege İhracatçılar Birliği
- Pek çok farklı tarımsal ürünün üretildiği çok yönlü (polikültür) bir tarım şehridir
- İzmir’de Yavaş Yemek Kültürü: Cittaslow Yavaş Yemek Kültürü
- Başarı hikayeleri: Dr. Oetker, Rapunzel, Tetra Pak (<http://www.investinizmir.com/tr/26734/Gida-ve-Icecek>)

Turizm

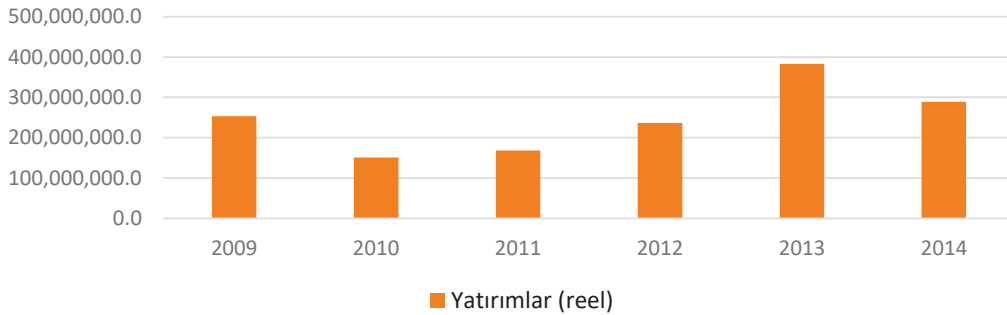
Şekil 70. İzmir turizm sektöründe firma ve çalışan sayısı

Şekil 71. İzmir turizm sektöründe maaş-cüretler ve ciro

Şekil 72. İzmir turizm sektöründe yatırımlar

Kaynak:TÜİK Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri (NACE2)

Turizm sektöründe 2014 yılında yatırımlar dışında olumsuz bir gelişme gözükmemektedir.

Şekil 73. İzmir'de turizm sektörü

- Yılda 200 ü aşkın tam güneşli gün sayısı
- Termal Turizm (5 Turizm merkezi)
- Kıyı Turizmi (13 Turizm merkezi)
- İnanç Turizmi
- Batı tarihinden günümüze ulaşan en eski kent Tepekule İzmir'dedir.
- İzmir şehrinin ortasında tarihi Agora
- Pek çok turizm firması, rehberlik servisleri
- Turizm işletme belgeli konaklama tesis sayısı 2015: 172
- Turizm işletme belgeli / Yatak kapasitesi 2015: 32.974
- Turizm işletme belgeli konaklama tesislerinde geceleme sayısı 2015: 4.786.233 (www.izmir.gov.tr)
- Yavaş şehir (Cittaslow): Seferihisar <http://www.visitizmir.org/en>
- Başarı hikayeleri: Hilton, Swisshotel, Mövenpick <http://www.investinizmir.com/tr/26728/Turizm>

İzmir’de Yükselen Sektörler

İzmir Kalkınma Ajansı çalışmalarında, İzmir için gelecek açısından rekabet avantajı sağlayacak dört sektör daha önerilmektedir. Bu sektörler, “yenilenebilir enerji”, “bilgi ve iletişim”, “sağlık biyoteknolojisi” ve “havacılık ve savunma sanayi” dir.

Tablo 6. İzmir’de yükselen sektörleri oluşturan NACE 2 kodları

Sektörler	NACE 2 Kodu	Tanım
BİLGİ VE İLETİŞİM	26	Bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatı
	27	Elektrikli teçhizat imalatı
	61	Telekomünikasyon
	62	Bilgisayar programlama, danışmanlık ve ilgili faaliyetler
	63	Bilgi hizmet faaliyetleri
	58	Yayımcılık faaliyetleri
	95	Bilgisayarların, kişisel eşyaların ve ev eşyalarının onarımı
SAĞLIK BİYOTEKNOLOJİSİ	21	Temel eczacılık ürünlerinin ve eczacılığa ilişkin malzemelerin imalatı
	26	Bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatı
	32	Bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatı
	33	Makine ve ekipmanların kurulumu ve onarımı
	86	İnsan sağlığı hizmetleri
	87	Yatılı bakım faaliyetleri
YENİLENEBİLİR ENERJİ	88	Barınacak yer sağlanmaksızın verilen sosyal hizmetler
	20	Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı
	22	Kauçuk ve plastik ürünlerin imalatı
	23	Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı
	24	Ana metal sanayii
	25	Fabrikasyon metal ürünleri imalatı (makine ve teçhizat hariç)
	26	Bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatı
	27	Elektrikli teçhizat imalatı
	28	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipmanimala
	33	Makine ve ekipmanların kurulumu ve onarımı
	35	Elektrik, gaz, buhar ve havalandırma sistemi üretim ve dağıtımı
	62	Bilgisayar programlama, danışmanlık ve ilgili faaliyetler
71	Mimarlık ve mühendislik faaliyetleri; teknik muayene ve analiz	

Sektörler	NACE 2 Kodu	Tanım
HAVACILIK VE SAVUNMA SANAYİ	20	Kimyasalların ve kimyasal ürünlerin imalatı
	23	Diğer metalik olmayan mineral ürünlerin imalatı
	24	Ana metal sanayii
	26	Bilgisayarların, elektronik ve optik ürünlerin imalatı
	28	Başka yerde sınıflandırılmamış makine ve ekipman imalatı
	29	Motorlu kara taşıtı, treyler (römork) ve yarı treyler (yarı römork) imalatı
	30	Diğer ulaşım araçlarının imalatı
	61	Telekomünikasyon
	62	Bilgisayar programlama, danışmanlık ve ilgili faaliyetler
	63	Bilgi hizmet faaliyetleri

Kaynak: EC (2912).

1) Mas, Robledo ve Perez, 2012

2) www.investineurope.eu

3) İzmir İl Özel İdaresi ve Ege Üniversitesi, 2012.

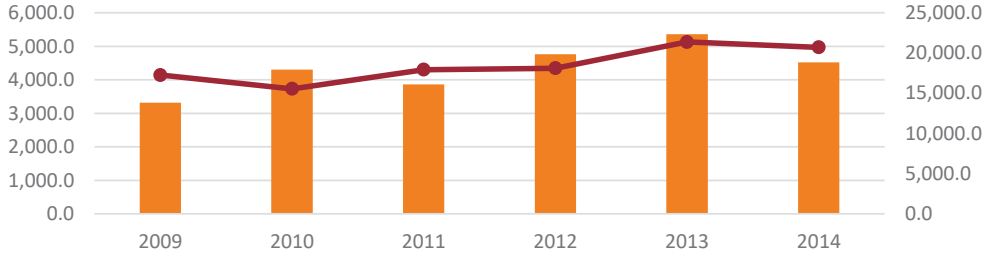
4) Şahinkaya, 2013.

Not: Yenilenebilir enerji kodları, güneş, fotovoltaik ve jeotermal enerji için verilen sektör kodları arasından ortak olanlar arasından seçilmiştir

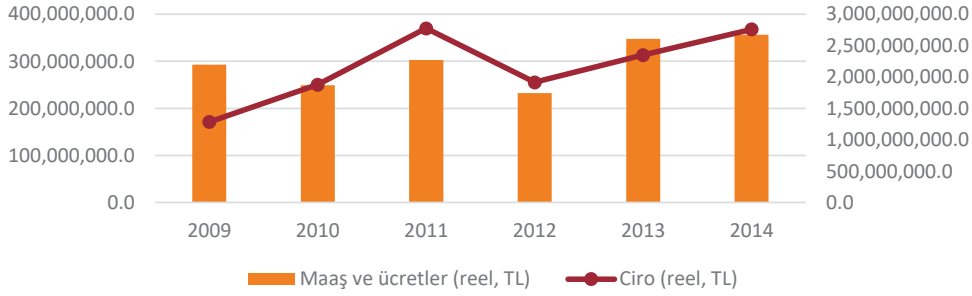
İzmir'de Yükselen Sektörlerin (anahtar kolaylaştırıcı teknolojiler) Gelişimi:

Bilgi ve İletişim

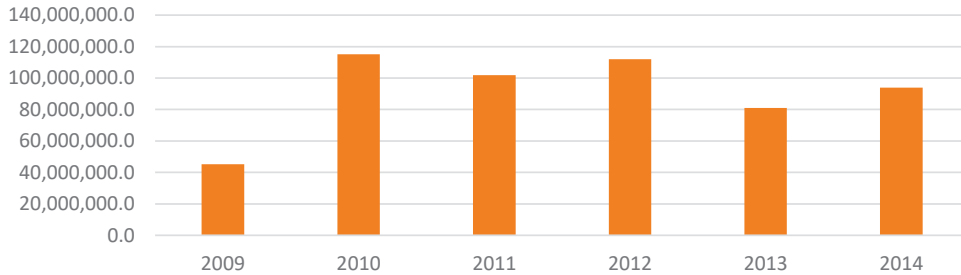
Şekil 74. İzmir bilgi ve iletişim sektöründe firma ve çalışan sayısı

Şekil 75. İzmir bilgi ve iletişim sektöründe maaş-ücretler ve ciro

Şekil 76. İzmir bilgi ve iletişim sektöründe yatırımlar

Kaynak:TÜİK Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri (NACE2)

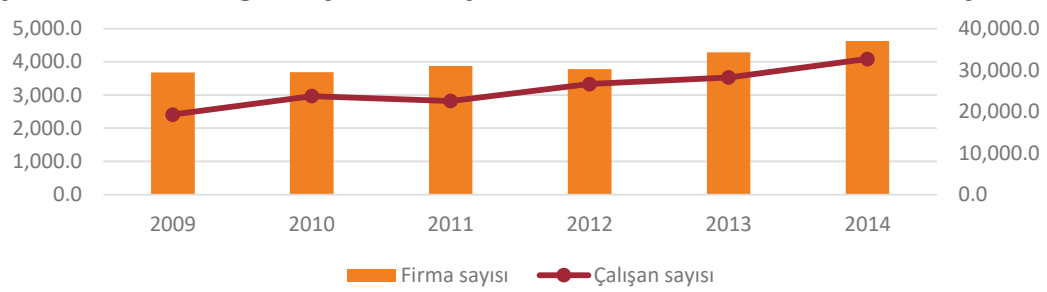
Bilgi ve iletişim teknolojileri sektöründe 2014 yılında maaş, ücret ve yatırım düzeylerinde artış gerçekleşmiş, çalışan sayısında değişim olmamıştır. Sektöre ilişkin gelişmeler olumludur.

Şekil 77. İzmir’de bilgi ve iletişim sektörü

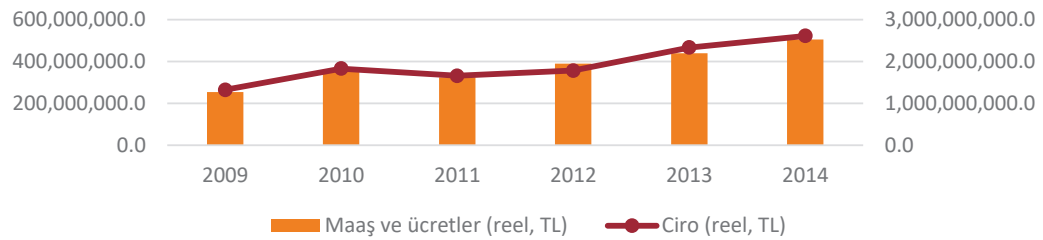
- Bilgi ve iletişim sektörü, firma sayısı açısından 2009-2014 döneminde %36 oranında büyüme ile ciro olarak ise %114 oranında büyüme ile İzmir için yükselen sektörler arasında en hızlı büyümüş olan sektördür.
- İzmir’de halen bilgi ve iletişim sektöründe faaliyet gösteren 4500 firma sektör vardır.
- Dünyanın önde gelen iletişim teknolojisi şirketlerinden Ericsson, İzmir Dokuz Eylül Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi’ni Ortadoğu ve Kuzey Afrika Bölgesi (MENA) Ar-Ge Merkezi olarak kullandığıdır.
- Başarı hikayeleri (İZKA): Accenture, Competence Call Center, Monitise, Ericsson (<http://www.investinizmir.com/tr/26732/Bilgi-ve-Iletisim-Teknolojileri>)

Sağlık Biyoteknolojisi

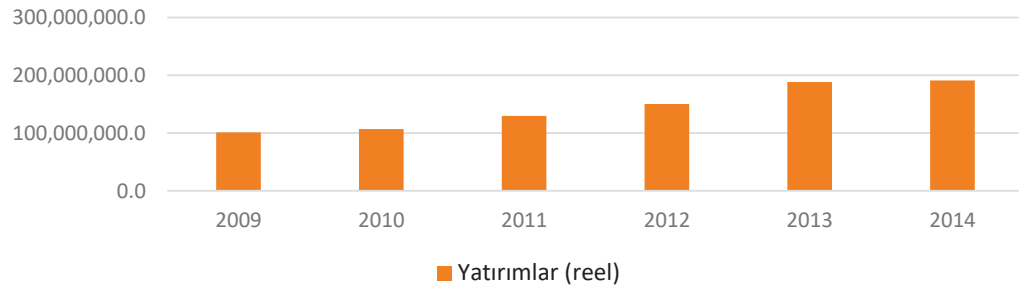
Şekil 78. İzmir sağlık biyoteknolojisi sektöründe firma ve çalışan sayıları

Şekil 79. İzmir sağlık biyoteknolojisi sektöründe maaş-ücretler ve ciro

Şekil 80. İzmir sağlık biyoteknolojisi sektöründe yatırımlar

Kaynak: TÜİK Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri (NACE2)

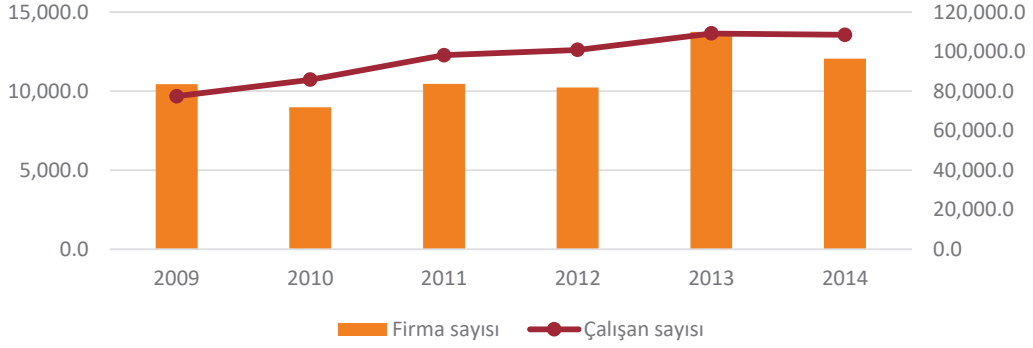
Sağlık biyoteknolojisi alanında tüm göstergeler olumludur. Firma sayısı, çalışan sayısı, maaş ve ücretler, ciro ve yatırımlarda yıllar itibariyle istikrarlı artış gerçekleşmiştir.

Şekil 81. İzmir’de sağlık biyoteknolojisi

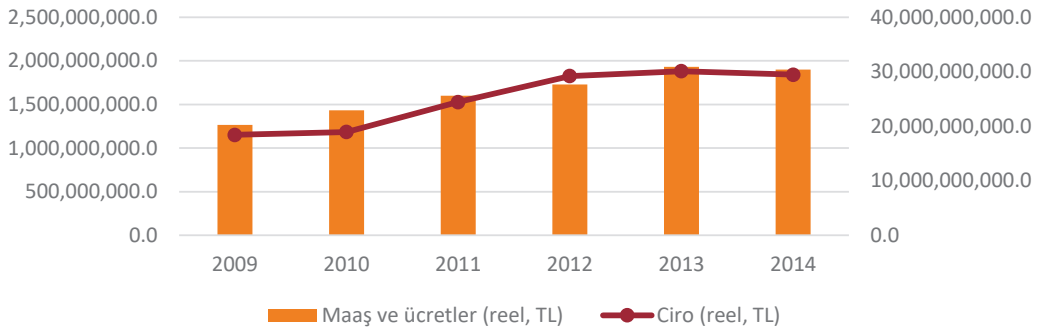
- Sağlık ve biyoteknoloji, Türkiye için son yıllarda öncü olarak nitelendirilen bir faaliyet alanı olarak ortaya çıkmıştır.
- Çalışan sayısı açısından yükselen sektörler arasında 2009-2014 döneminde %70 büyüme ile en hızlı büyüyen faaliyet alanıdır.
- İzmir Sağlık Teknolojileri Geliştirici ve Hızlandırıcısı (Bioİzmir) Projesi, İzmir’de sağlık yenilik ekosistemini desteklemek amacı ile İzmir Kalkınma Ajansı (İZKA) ajansı tarafından desteklenen ve Dokuz Eylül Üniversitesi Teknoloji Geliştirme Bölgesi A.Ş. (DEPARK) ortaklığı ile yürütülen bir projedir.
- Dokuz Eylül Üniversitesi İzmir Biyotıp ve Genom Enstitüsü (İBG-İzmir), Türkiye’de bir ilk olarak Eylül 2015’te kurulmuştur.
- İzmir üniversitelerinin sağlık kampüsleri
 - Dokuz Eylül Üniversitesi Sağlık Kampüsü
 - o Hastane
 - o Tıp fakültesi
 - o Sağlık yüksek okulları
 - o Türkiye’nin ilk ve tek ihtisas sağlık teknoparkı (DEPARK)
 - o Türkiye’nin en büyük biyoteknoloji Ar&Ge yatırımı olan İzmir Biyotıp ve Genom Enstitüsü (İBG) İBG-İzmir, moleküler biyoloji, genetik, tıp, eczacılık, biyo-mühendislik ve bilgisayar mühendisliği gibi pek çok bilim alanını çatısı altında barındıran kapsamlı bir araştırma-geliştirme merkezidir. Merkez bu kapsamdaki ilk araştırma merkezidir.
- Ege Üniversitesi Biyoteknoloji Kampüsü
 - o Hastane
 - o Tıp fakültesi
 - o Sağlık yüksek okulları
 - o Biyoteknoloji alanına yönelik bir teknopark (ideEGE)
 - o Üniversite-Sanayi işbirliğini sağlayan EBİLTEM
 - o Bütün ilaç geliştirme süreçlerinin yapılabileceği merkez (ARGEFAR)
- Başarı hikayeleri: Lansioh (<http://www.investinizmir.com/tr/26714/Saglik-Biyoteknolojisi>)

Yenilenebilir Enerji

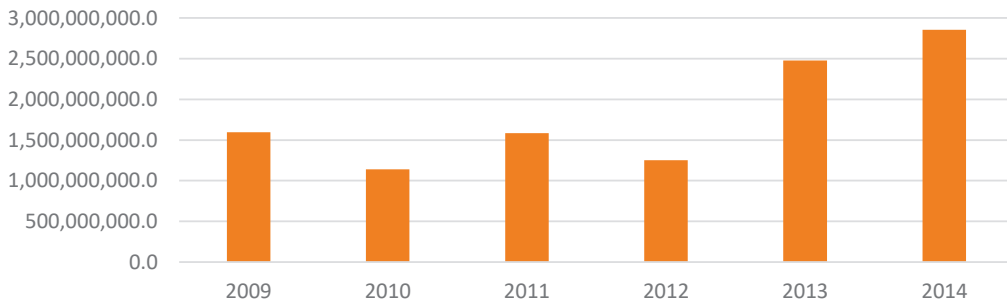
Şekil 82. İzmir yenilenebilir enerji sektöründe firma ve çalışan sayıları

Şekil 83. İzmir yenilenebilir enerji sektöründe maaş-ücretler ve ciro

Şekil 84. İzmir yenilenebilir enerji sektöründe yatırımlar

Kaynak: TÜİK Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri (NACE2)

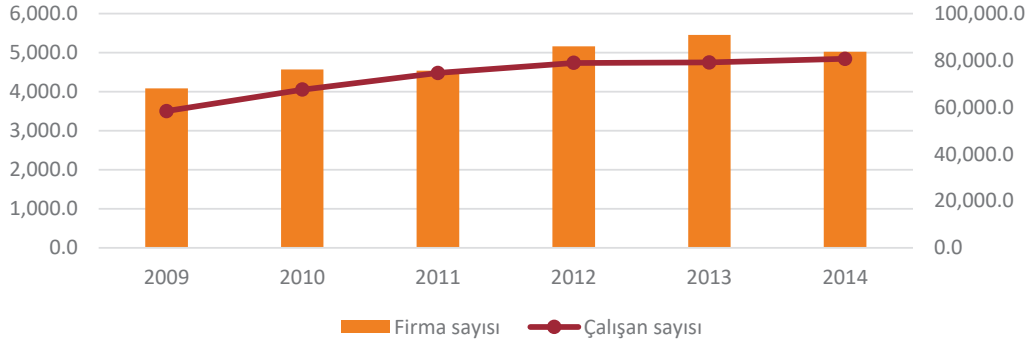
Yenilenebilir enerji sektöründe 2013 yılından itibaren yatırımlarda önemli artış olmuştur. Maaş ve ücretler, çalışan sayısı ve ciro düzeylerinde yıllar itibariyle istikrarlı bir artış olduğu görülmektedir.

Şekil 85. İzmir’de yenilenebilir enerji

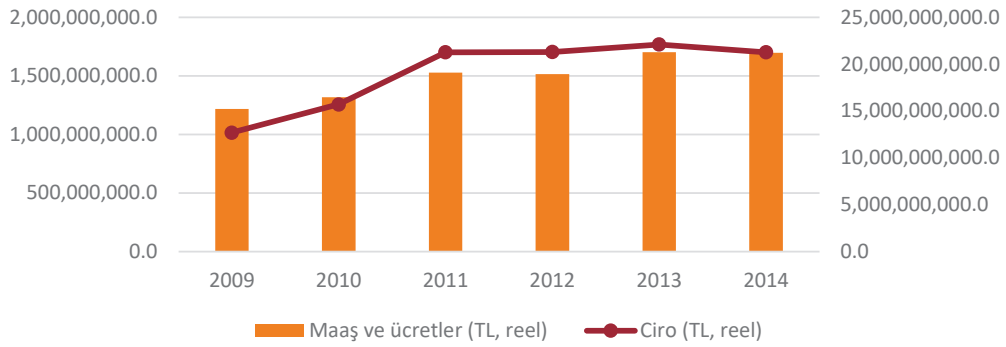
- Türkiye Rüzgar Enerjisi Potansiyeli Atlası’na göre rüzgar enerjisini kullanarak elektrik üretebilecek yerler içinde İzmir, potansiyeli en yüksek olan illerden biridir.
- İzmir rüzgar enerjisi potansiyelden üretilebilecek toplam enerji miktarı 31 milyar kWh/yıldır.
- 200 günden fazla güneşli gün sayısı ile Türkiye ortalaması üzerindedir.
- Bölgede bulunan jeotermal kaynak sıcaklıklarındaki çeşitlilik, kullanım alanının genişlemesine olanak vermektedir.
- Biyokütle enerji için önemli bir tarımsal üretim potansiyeli vardır. Tarımsal üretim sonucu kullanılabilir atık miktarı ve toplam ısı kapasitesi 88.141.699 GJ/yıl’dır(<http://www.izto.org.tr/tr/izmir-enerji>)

Havacılık ve Savunma

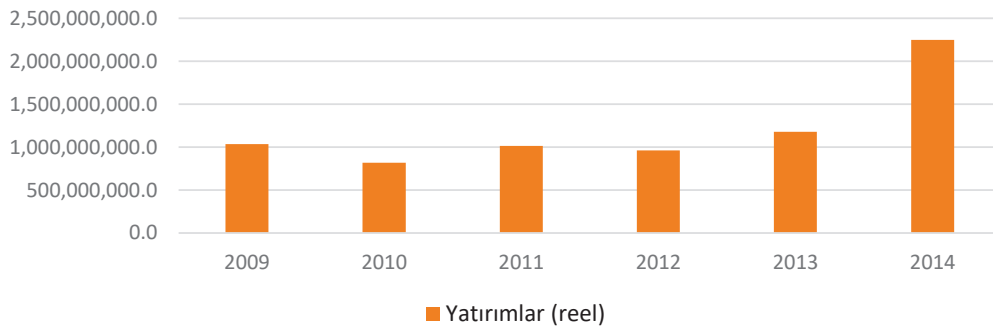
Şekil 86. İzmir havacılık ve savunma sanayinde firma ve çalışan sayıları

Şekil 87. İzmir havacılık ve savunma sanayinde maaş-ücretler ve ciro

Şekil 88. İzmir havacılık ve savunma sanayinde yatırımlar

İzmir’de havacılık ve savunma sanayi firma sayısı, çalışan sayısı, reel maaş ve ücretler, ciro ve yatırımlar bakımından yıllar itibarı ile istikrarlı bir şekilde artmaktadır.

Şekil 89. İzmir’de havacılık ve savunma sanayi

- İzmir, Türkiye’nin lojistik anlamında en güçlü şehirlerinden birisidir.
- 2010 yılındaki kuruluşundan bu yana sürekli yükselen grafiği ile gelişen, ancak kuruluşundan bu yana amaçlarından ve değerlerinden ödün vermemiş olan Havacılık ve Uzay Kümelenmesi Derneği İzmir Ege Serbest Bölgesi’nde yer almaktadır.
- Havacılık ve savunma sanayinde faaliyet gösteren FTB LisiAerospace PFW FokkerElmo Kale Pratt&Whitney Ege Serbest Bölgesinde faaliyet göstermektedir.

3.2 Yükselen Sektörlerin İzmir için Önemi

Geleceğe yön verecek olan ve sağlık, çevre, iklim, doğal kaynaklar, enerji, üretim gibi alanlarda artan ihtiyaçların, sorunların giderilmesine yönelik yaklaşık 40 anahtar teknoloji belirlenmiştir. Bu anahtar ve gelişmekte olan teknolojiler (key and emerging technologies for the future) dört grup altında toplanmaktadır; **Dijital, enerji ve çevre, ileri materyaller ve biyoteknoloji** (OECD Science Technology Innovation Outlook 2016).

Yeni ve gelişmekte olan teknolojiler üretim biçiminde radikal bir yeniliğe yol açarak dördüncü sanayi devrimi olarak tanımlanan sanayi 4.0 uygulamalarının gelişmesini sağlamıştır.

İzmir’de yükselen sektörler olarak belirlenen bilgi iletişim, sağlık biyoteknolojisi ve yenilenebilir enerji geleceğin en önemli teknolojilerini içermektedir. Bu sektörler gelişirken içerdikleri yeni teknolojiler nedeniyle diğer sektörlerin gelişmesinde de kaldıraç etkisine sahiptirler.

İzmir’in yeni teknolojileri içeren bu sektörleri önceliklendirmesi, kaynaklarını bu alanlarda yoğunlaştırması, yatırımcıları bu alanlar için özendirilmesi sadece bölgesel düzeyde ilişkili diğer sektörlerin gelişimi açısından değil, bölgenin yeni sanayi devrimi/sanayi 4.0 ile uyumlanarak küresel düzeyde rekabet avantajını artırması açısından da çok önemlidir.

Sanayi devriminin dördüncü aşaması olarak kabul edilen sanayi 4.0, üretim biçimi açısından radikal bir yeniliktir. Almanya ve ABD gibi sanayileşmiş ülkeler tarafından uygulanmaya başlanan yeni üretim biçimi, söz konusu ülkelerin yıllar içinde kaybettikleri üretimde rekabetçi olma avantajını tekrar ele geçirmesini sağlayacaktır. Sanayi 4.0 süreci verimlilik artışını, daha yüksek katma değerli üretimi, nitelikli insan gücü ihtiyacında çok daha önemli bir artışı ifade etmektedir (TÜSİAD; BCG The Boston Consulting Group, Türkiye'nin küresel rekabetçiliği için bir gereklilik Olarak sanayi 4.0, Gelişmekte Olan Ekonomi perspektifi, Mart 2016 Yayın No: TÜSİAD-T/2016-03/576).

Sanayi 4.0 uygulamaları ile birlikte üretimin giderek otomasyonu ve artan nitelikli işgücü ihtiyacı İzmir'in düşük iş gücü maliyetleri ve lojistik avantajına dayalı rekabet gücü üzerinde önemli baskılar yaratacaktır. Bu nedenle İzmir'de yeni teknolojileri içeren yükselen sektörlerin gelişmesi, sanayi 4.0 uygulamalarının artırılması, daha yüksek katma değerli üretimi, verimliliği, daha nitelikli işgücü istihdamını artıracak ve küresel rekabette daha sürdürülebilir ve daha avantajlı bir konum elde etmesini sağlayacaktır.

4. İş Kurma Süreci ve Teşvikler

4.1. İş Kurma Süreci

Türkiye’de kurulan bir yabancı şirketin sermayesinde ya da yönetiminde Türk payı olması zorunluluğunu getiren herhangi bir kural bulunmamaktadır. Bu doğrultuda, Türkiye’nin herhangi bir bölgesinde bir şirketin %100 yabancı sermaye ile kurulması önünde hiçbir engel bulunmamaktadır.¹² Türkiye’de şirket kurma süreci, 6 temel adımdan oluşmaktadır.

Şekil 90. İzmir’de iş kurma süreci

Kaynak: InvestinIzmir

4.2 Yatırım Teşvikleri

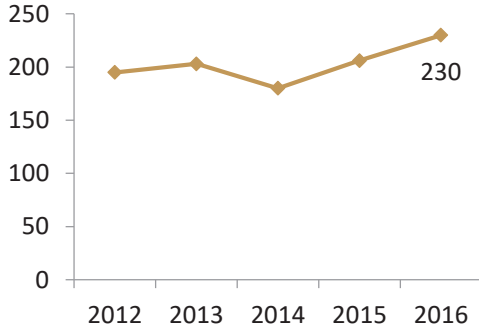
İzmir’de yatırım yapmak isteyen yatırımcılar, KDV istisnası, gümrük vergisi muafiyeti, vergi indirimi, faiz desteği ve yatırım yeri tahsisi gibi çeşitli teşvik araçlarından faydalanabilmektedir.

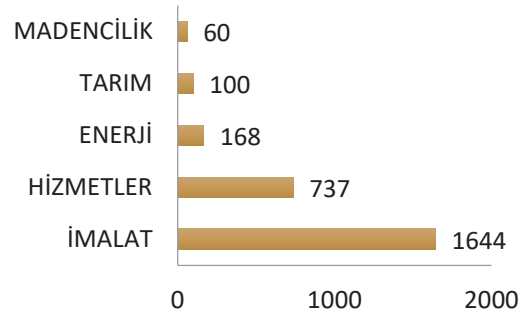
Kaynak: Ekonomi Bakanlığı, Yeni Teşvik Sistemi-Yatırımlarda Devlet Yardımları, Nisan 2012

İzmir’de, 2001-2016 dönemi boyunca, yaklaşık değeri 36 Milyon TL olan 2,709 adet teşvik belgesinin %60’ının imalat; %27’sinin ise hizmetler sektöründe düzenlendiği görülmektedir. Şekil 93. Teşvik belge sayısı (İzmir)

Şekil 93. Teşvik belge sayısı (İzmir)

Şekil 92. Teşviklerin sektörel dağılımı (İzmir)

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı

4.3 Ticaret Ofisleri

İzmir’de, yerli ve yabancı birçok ticaret ofisi bulunmaktadır. Bu ofisler, İzmir’de yatırım ve ticaret yapmak isteyen yerli ve yabancı girişimcilere yönelik bilgilendirme, danışmanlık ve eğitim hizmetlerinin yanı sıra ticari fırsatlar, teşvikler ve resmi süreçler noktasında da destek sunmaktadır.

Tablo 7. İzmir’deki ticaret ofisleri

Ticaret Ofisi Adı	Hizmetler	İletişim Bilgileri
Ege Bölgesi Sanayi Odası Alsancak Dış Ticaret Ofisi	Dış ticaret işlemlerinde kullanılan çeşitli sertifika ve belgelerin temini, kontrolü ve tasdiki işlemleri. ¹³	1475 Sk. No5/5A Muzaffer Tuzcuoğlu İş Merkezi Alsancak/İZMİR
Ege Bölgesi Sanayi Odası ESBAŞ Dış Ticaret Ofisi	Alsancak Dış Ticaret Ofisi tarafından satışı gerçekleştirilen dolaşım belgelerinin onaylanması işlemleri. ¹⁴	1 No.lu İş Merkezi No:112 Ege Serbest Bölgesi Gaziemir/İZMİR
İzmir Ticaret Odası Uluslararasılaştırma ve Dış Ticaret Şefliği	Pazar araştırması, ödeme ve teslim şekilleri ve dış ticarete kullanılan belgeler gibi konularda oda üyelerine danışmanlık. ¹⁵	ulusdistic@izto.org.tr
ALX Hungary (Macaristan Ulusal Ticaret Ajansı Türkiye Temsilcisi)	Macaristan Devleti tarafından Macaristan’a yatırımcı ve ihracatçı bulunması amacıyla yetkilendirilmiş MNKH Türkiye temsilcisidir. ¹⁶	Bayraklı Tower, Kat: 10, Daire: 68 Bayraklı/İZMİR
ABD Ticaret Servisi	küçük ve orta büyüklükteki işletmelerce ABD’den yapılacak ihracatı teşvik etmeye öncelik vermektedir. ¹⁷	Atatürk Cad. No: 126 Kat:5 Pasaport/İZMİR
Alman – Türk Ticaret ve Sanayi Odası (AHK Türkiye)	Şirket oluşturma, çalışma ve oturma izni başvuruları, piyasa araştırması vb. hizmetler sunmaktadır. ¹⁸	Bayraklı Tower, Ankara Cd. No:81 K:12 D.89 Bayraklı/İZMİR
Türkiye İngiliz Ticaret Odası	Birleşik Krallık Dış Ticaret Odası ile stratejik ortaklık içindedir. Pazar ve ortak araştırması ve danışmanlık gibi hizmetler sunmaktadır. ¹⁹	İzmir İngiltere Konsolosluğu 1442 Sk. No: 49 Alsancak/İZMİR
Bremeninvest	Şirket kaydı ve ofis kurulumu, çalışan ve ekipman temini vb. konularda hizmet sunmaktadır. ²⁰	Ankara Cd. No:81 K:12 D:89 Bayraklı Tower, Bayraklı/İZMİR
Hollanda İş Destek Ofisleri (NBSO)	Hollandalı KOBİ’lerin ticaret ve yatırımlarının teşviki ve geliştirilmesine yönelik hizmetler sunmaktadır. ²¹	HerisTower Akdeniz Mah. Şehit Fethi Bey Cd. No: 55 D.121 Konak/İZMİR
İzmir İtalyan Ticaret Odası	Fuarlar hakkında bilgilendirme, iş kurma süreçleriyle ilgili danışmanlık vb. hizmetler sunmaktadır. ²²	Cumhuriyet Bulvarı Mayıs İş Merkezi No:123 K:5 D.54 Alsancak/İZMİR

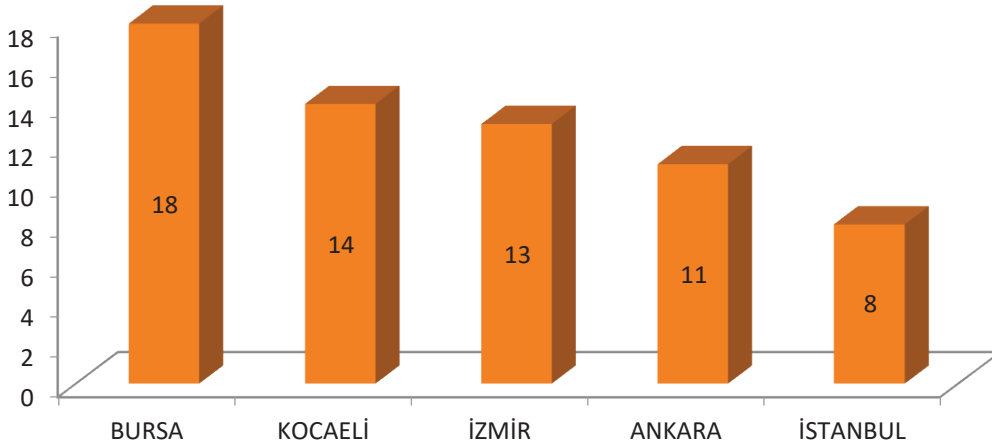
Kaynak: Çeşitli Kaynaklardan Derlenmiştir. Kaynaklar Notlar bölümünde yer almaktadır.

5. Yerleşim

5.1 Organize Sanayi Bölgeleri

Türkiye genelinde, 298 adet organize sanayi bölgesi bulunmaktadır. Bunların 18'i Bursa, 14'ü Kocaeli ve 13'ü İzmir'de bulunmaktadır. İzmir'deki organize sanayi bölgelerinde yaklaşık 1450 firma faaliyet göstermektedir. Ayrıca, İzmir Atatürk Organize Sanayi Bölgesi'nde 300 firmanın faaliyette bulunduğu Ar-Ge merkezi bulunmaktadır.

Şekil 94. Organize sanayi bölgelerinin dağılımı

Kaynak: T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı OSB Bilgi Sitesi

<https://osbbs.sanayi.gov.tr/search.aspx>, Erişim Tarihi: 12.04.2017

Tablo 8. İzmir'deki organize sanayi bölgeleri (OSB)

Adı	Tipi	Firma Bilgileri	Ek Açıklama
İzmir Atatürk OSB (Çiğli)	Karma 6.240.000 m ²	Çalışan Sayısı : 37.000 Firma Sayısı :580 Ar-GE Merkezi Mevcuttur. Ar-Ge Yapan Firma Sayısı: 300	İzmir Limanına 20 km Havalimanına 45 km TIR gümrüğüne 8 km mesafededir.
İzmir Kemalpaşa OSB (Kemalpaşa)	Karma 1300 Hektar	Firma Sayısı : 483 Ar-Ge Merkezi Yoktur. Ar-Ge Yapan Firma Sayısı: 27	Kent Merkezine 29 km İzmir Limanına 26 km Havalimanına 49 km mesafededir.
Tire OSB	Karma	Firma Sayısı : 50 Ar-Ge Merkezi Yoktur. Ar-Ge Yapan Firma Sayısı: 0	İzmir Limanına 80 km Havalimanına 50 km mesafededir.
Buca Ege Organize (Buca)	Karma	Firma Sayısı : 83 Ar-Ge Merkezi Yoktur. Ar-Ge Yapan Firma Sayısı: 0	İzmir Limanına 12 km Havalimanına 14 km mesafededir.
Aliağa Kimya İhtisas ve Karma OSB (Aliağa)	Karma + İhtisas	Firma Sayısı : 39 Ar-Ge Merkezi Yoktur. Ar-Ge Yapan Firma Sayısı: 0	Petkim Limanına 15 km Havalimanına 98 km mesafededir.
Ödemiş OSB (Ödemiş)	Karma 96,7 Hektar	Firma Sayısı : 0 Ar-Ge Merkezi Yoktur. Ar-Ge Yapan Firma Sayısı: 0	İzmir Limanına 120 km Havalimanına 120 km mesafededir. İnşaat durumundadır.
Bergama OSB (Bergama)	Karma	Firma Sayısı : 1 Ar-Ge Merkezi Yoktur. Ar-Ge Yapan Firma Sayısı: 0	Dikili Limanına 13 km Havalimanına 120 km Plan aşamasındadır.
İzmir Pancar OSB (Torbali)	Karma	Firma Sayısı : 7 Ar-Ge Merkezi Yoktur. Ar-Ge Yapan Firma Sayısı: 0	İzmir Limanına 35 km Havalimanına 25 km mesafededir.

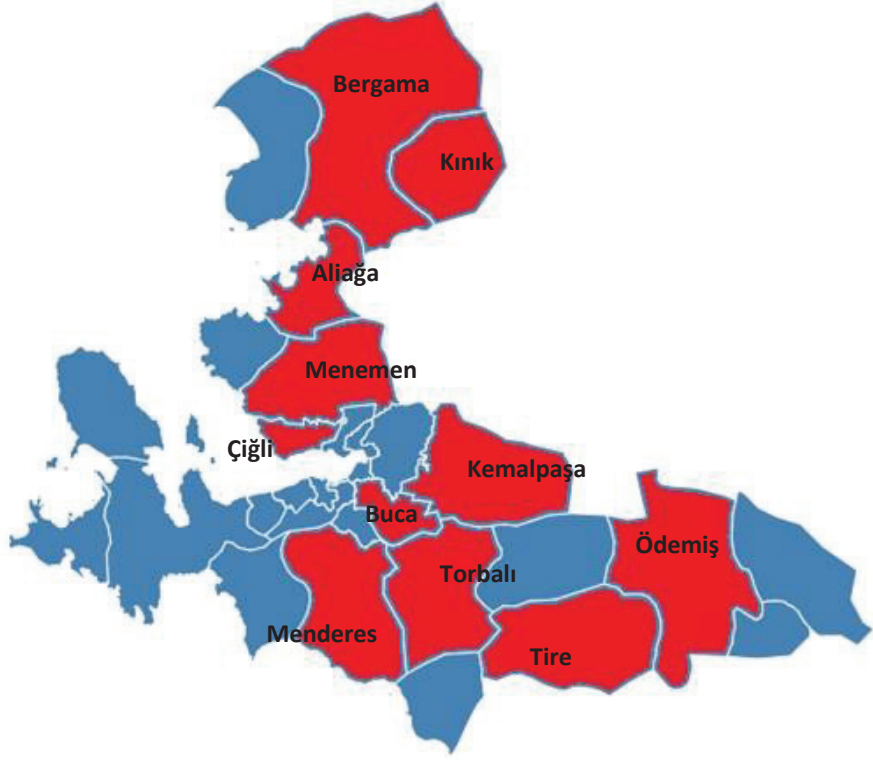
Adı	Tipi	Firma Bilgileri	Ek Açıklama
Kınık OSB (Kınık)	Karma	Firma Sayısı : 13 Ar-Ge Merkezi Yoktur. Ar-Ge Yapan Firma Sayısı: 0	Çandarlı Limanına 25 km Atatürk Havalimanına 130 km mesafededir.
Menemen Plastik İhtisas OSB (Menemen) İhtisas Firma Sayısı : 13 Ar-Ge Merkezi Yoktur. Ar-Ge Yapan Firma Sayısı: 0			İzmir Limanına 29 km Havalimanına 38 km mesafededir. İnşaat durumundadır.
Torbali OSB (Torbali)	Karma	Firma Sayısı : 43 Ar-Ge Merkezi Yoktur. Ar-Ge Yapan Firma Sayısı: 0	İzmir Limanına 50 km Havalimanına 30 km mesafededir.
İTOB OSB (Menderes)	Karma	Firma Sayısı : 135 Ar-Ge Merkezi Yoktur. Ar-Ge Yapan Firma Sayısı: 0	İzmir Limanına 40 km Havalimanına 18 km mesafededir.
Bağyurdu OSB (BAYOSB) (Kemalpaşa)	Karma	Firma Sayısı : 2 Ar-Ge Merkezi Yoktur. Ar-Ge Yapan Firma Sayısı: 0	İzmir Limanına 15 km Havalimanına 40 km mesafededir.

Not: Havalimanı ifadesi, Adnan Menderes Havalimanını temsil etmektedir.

Kaynak: T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı OSB Bilgi Sitesi

Bu organize sanayi bölgeleri, Torbalı ve Kemalpaşa ilçelerinde 2'şer adet olmak üzere Aliağa, Bergama, Buca, Menderes, Çiğli, Kınık, Menemen, Ödemiş ve Tire gibi havalimanı ve deniz limanı gibi uluslararası lojistik merkezlerine yakın ilçelerde bulunmaktadır.

Şekil 95. Organize sanayi bölgelerinin dağılımı (harita)

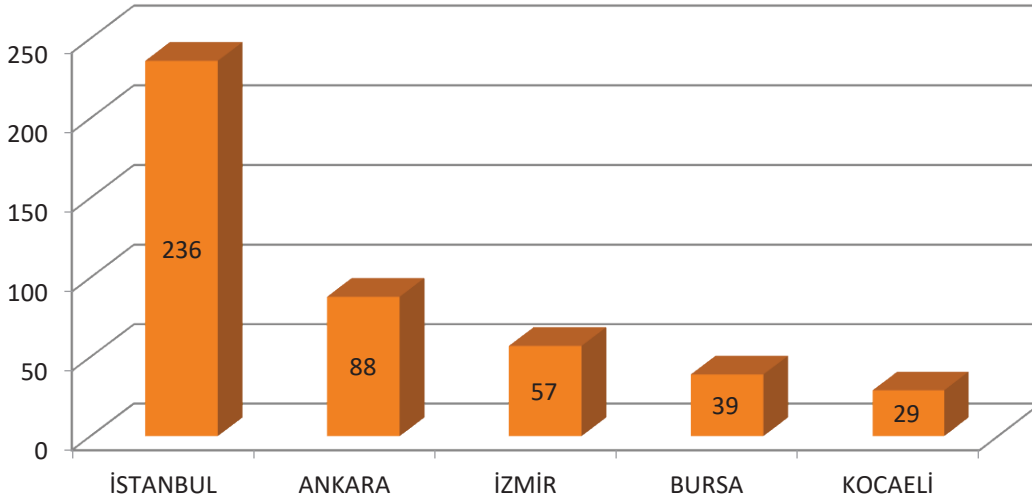
Kaynak: T.C. Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı OSB Bilgi Sitesi'ndeki Verilerden Derlenmiştir.

6. Yaşam ve Kültür

6.1 Sağlık Hizmetleri

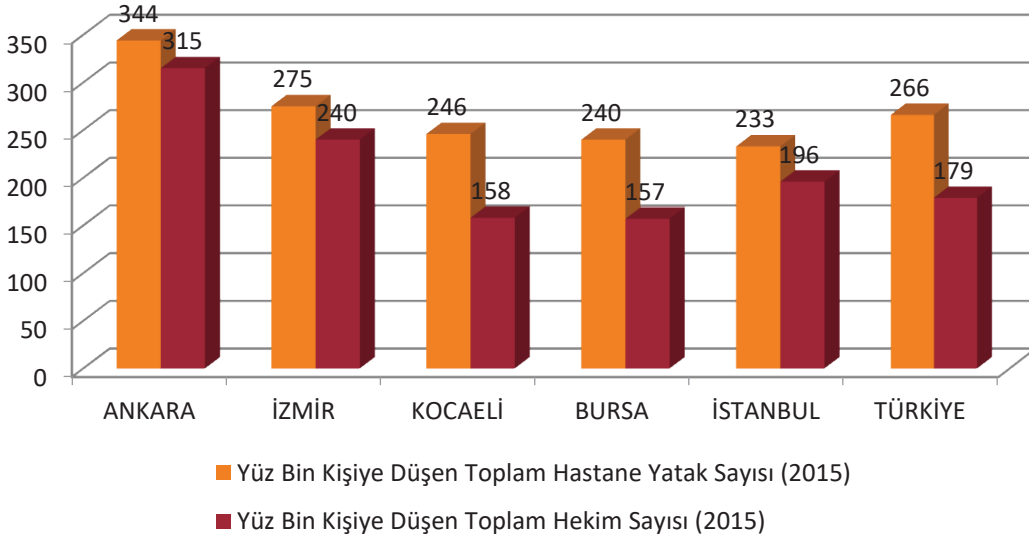
TÜİK 2015 yılı sağlık istatistiklerine göre, Türkiye genelinde, 865'i Sağlık Bakanlığı Hastanesi, 70'i Üniversite Hastanesi, 36'sı Diğer Kamu Hastanesi ve 562'si Özel Hastane statüsünde olmak üzere toplam 1533 hastane bulunmaktadır. İzmir'de ise, 28'i Sağlık Bakanlığı Hastanesi, 4'ü Üniversite Hastanesi, 2'si Diğer Kamu Hastanesi ve 23'ü Özel Hastane statüsünde olmak üzere toplam 57 hastane bulunmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, Türkiye ve İzmir genelinde, Sağlık Bakanlığı bünyesindeki hastanelerin çoğunlukta olduğu görülmektedir. İzmir genelinde, gerek özel hastanelerin; gerekse de üniversite hastanelerinin payının Türkiye geneline göre daha yüksek olduğu dikkat çekmektedir.

Şekil 96. Toplam hastane sayısı (2015)

Kaynak: TÜİK Sağlık İstatistikleri

Şekil 97. Sağlık hizmetleri kalitesi

Kaynak: TÜİK Sağlık İstatistikleri

Öte yandan, yüz bin kişiye düşen yaklaşık 275 hastane yatak sayısı ve yaklaşık 240 hekim sayısı itibariyle İzmir'in Türkiye ortalaması ve diğer birçok ile göre çok daha iyi durumda olduğu görülmektedir.

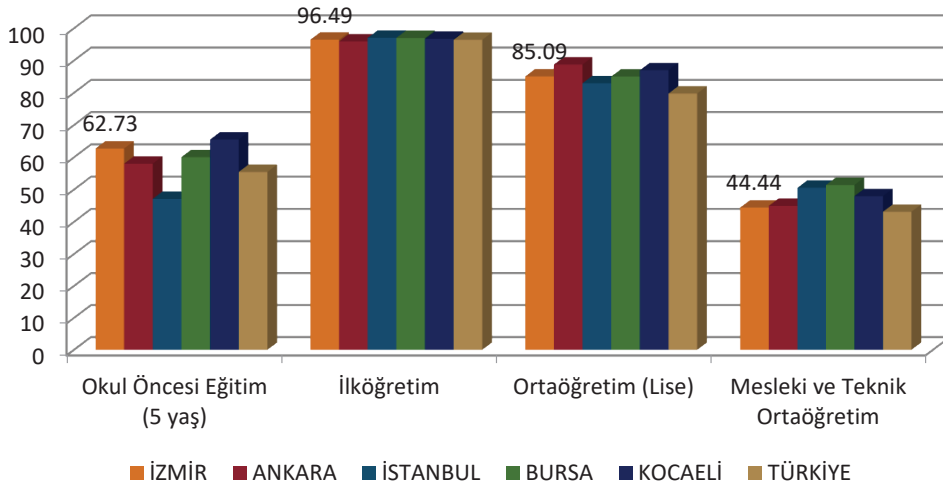
T.C. Sosyal Güvenlik Kurumu 2015 yılı istatistiklerine göre, sosyal güvenlik kapsamında yaklaşık 1.2 milyon aktif çalışan kişi sayısı ve yaklaşık 121 bin işyeri sayısı itibariyle İzmir, İstanbul ve Ankara'dan sonra Türkiye'nin en yüksek sosyal güvenceli çalışan ve işyeri sayısına sahip 3. ili konumundadır.²³

6.2 Eğitim Hizmetleri

İlk ve Ortaöğretim

2015-2016 yılı Millî Eğitim istatistiklerine göre, okul öncesi (5 yaş), ilköğretim, ortaöğretim ve mesleki ve teknik ortaöğretim net okullaşma oranları itibariyle İzmir'in Türkiye ortalamasının üzerinde bir okullaşma oranına sahip olduğu görülmektedir. Bu durum, İzmir'in eğitim düzeyinin Türkiye ortalaması ve diğer illere kıyasla oldukça iyi bir seviyede olduğunu göstermektedir.

Şekil 98. Eğitim seviyesine göre net okullaşma oranı

Kaynak: Millî Eğitim İstatistikleri (2015-16 Eğitim Yılı)

İzmir'de Özel İlk ve Ortaöğretim Okulları

İzmir, sahip olduğu özel ve yerli-yabancı nitelikli okullarla da özellikle yabancı yatırımcıların çocuklarının uluslararası düzeyde kaliteli eğitim hizmeti alabilecekleri bir il olarak karşımıza çıkmaktadır. MEF Uluslararası Okulu, Özel İzmir Amerikan Koleji, İzmir Özel Saint-Joseph Fransız Lisesi, İzmir Özel TAKEV Okulları, İzmir Özel Tevfik Fikret Okulları ve Özel İzmir Martı Koleji gibi okullar, İzmir'de, uluslararası düzeyde kaliteli eğitimin verildiği okulların başında gelmektedir.

Şekil 99. Eğitim seviyesine göre net okullaşma oranı

MEF Uluslararası Okulu	<p>İngilizce dilde International Cambridge & International Primary Programme (IPC) müfredatında eğitim veren MEF Uluslararası Okulu, Cambridge International Education (CIE) Centre tarafından akredite edilmiştir.</p> <p>Kaynak: http://mefizmir.ekspressweb.com/home/, Erişim Tarihi: 07.03.2017</p>
Özel İzmir Amerikan Koleji	<p>Türkiye'nin Avrupa Okullar Konseyi (European Council of International Schools- ECIS) tarafından akredite edilen ilk eğitim kurumu olduğu gibi 2005 yılından itibaren Ege Bölge'sinde Uluslararası Bakalorya Diploma Programı'nı (IBDP) uygulayan ilk ve tek okul</p> <p>Kaynak: http://www.aci.k12.tr/icerik/kisa-kisa-aci/390/, Erişim Tarihi: 07.03.2017</p>
İzmir Özel Saint-Joseph Fransız Lisesi	<p>1880 yılında kurulan ve özel yabancı okul statüsünde olan Saint-Joseph Fransız Lisesi'nin diploması 12 Mart 1963 tarihi itibarıyla Fransız Bakaloryası'na denk hale getirilmiştir. Bu diploma, başta Fransa olmak üzere pek çok ülkede üniversiteler tarafından tanınmaktadır.</p> <p>Kaynak: http://www.izmirsj.k12.tr/index.php/tr/, Erişim Tarihi: 07.03.2017</p>
İzmir Özel Tevfik Fikret Okulları	<p>Fransızcanın yanı sıra İngilizcenin de ikinci bir yabancı dil olarak öğretildiği İzmir Özel Tevfik Fikret Anadolu ve Fen Liseleri, Fransız Hükümeti'nin 2012 yılında dünya ölçeğinde uygulamaya koyduğu "FrancÉducation" markasına sahip ilk 25 eğitim kurumu arasındadır ve diploması Fransız makamlarınca Fransız Bakaloryası'na eşdeğer kabul edilmiştir. Öğrencileri lisans ve lisansüstü programlar için Fransız Üniversiteleri'ne başvurabilmektedirler.</p> <p>Kaynak: http://izmir.tfo.k12.tr/, Erişim Tarihi: 07.03.2017</p>

İzmir’de Yükseköğretim (Üniversiteler)

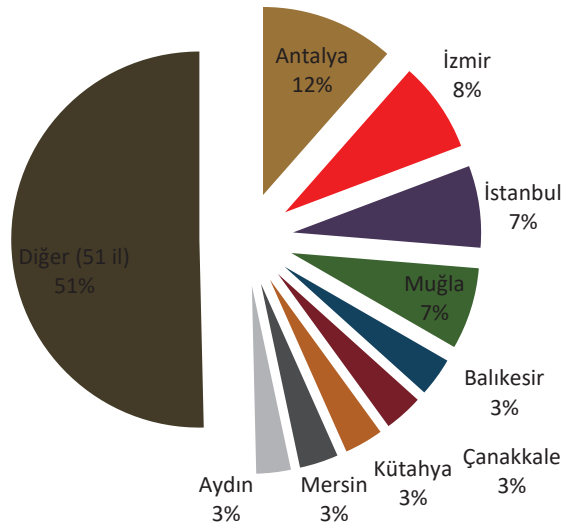
İzmir’de, 2017 yılı itibarıyla, 6’sı devlet üniversitesi; 2’si vakıf üniversitesi olmak üzere 8 üniversite bulunmaktadır. Bunlar Ege Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, İzmir Ekonomi Üniversitesi, Yaşar Üniversitesi, Bakırçay Üniversitesi ve Demokrasi Üniversitesi’dir. Ayrıca, Ankara’da olan Türk Hava Kurumu Üniversitesi’nin Hava Ulaştırma Fakültesi de İzmir’dedir. Bu üniversitelerden Ege Üniversitesi, Dokuz Eylül Üniversitesi ve İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü köklü geçmişe sahip üniversiteler olarak ön plana çıkmaktadır.

6.3 Turizm

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı yürürlükte olan KTKGB/TM24 listesinden derlenen istatistiklere göre, Türkiye’nin 81 ilinden 60’ı turizm potansiyeline sahiptir. Bu illerde, 228’i turizm merkezi, 35’i kültür ve turizm koruma ve gelişim alt bölgesi, 5’i TA ve 2’si TB olmak üzere toplam 270 turizm destinasyonu bulunmaktadır.²⁵ Bu açıdan bakıldığında, gerek turizm destinasyonlarının sayısı; gerekse de tarihsel ve kültürel dünya mirası yönünden Türkiye, potansiyeli yüksek bir turizm ülkesi konumundadır.

İzmir 3’ü KTKGB statüsünde, 18’i TM statüsünde olmak üzere toplam 21 turizm destinasyonuna sahiptir. Bu özelliğiyle, Antalya’dan sonra, Türkiye’nin turizm destinasyon payı en yüksek 2. ilidir.²⁶

Şekil 100. Turizm destinasyon sayılarının dağılımı (%)

Kaynak: T.C. Turizm ve Kültür Bakanlığı, Yürürlükte Olan KTKGB/TM Listesinden Derlenmiştir. Erişim Tarihi: 10.03.2017

İzmir’de bulunan turizm destinasyonlarının 14’ü kıyı turizmi, 5’i termal turizmi, 1’i hem kıyı hem termal turizmi; 1’i ise, kültür ve inanç turizmi temasındadır.

Tablo 9. İzmir’deki turizm destinasyonları ve temaları

Adı	İlçe	Statü	Tema	Açıklama
Alaçatı Çakabey	Çeşme	TM	Kıyı	Doğal
Alaçatı Güvercinlik	Çeşme	TM	Kıyı	Doğal
Alaçatı Mersin Körfezi	Çeşme	TM	Kıyı	Doğal
Alaçatı	Çeşme	TM	Kıyı	Doğal
Alaçatı Yumru Koyu	Çeşme	TM	Kıyı	Doğal
Balçova Termal	Narlidere	TM	Termal	//
Bayındır Termal	Bayındır	TM	Termal	//
Bergama-Allanoi-Manisa Soma Menteşe Termal	İzmir ve Manisa	KTKGB	Termal	Arkeolojik
Çeşme Altinkum Kuzeyi	Çeşme	TM	Kıyı	Doğal
Çeşme Altinkum	Çeşme	TM	Kıyı	Doğal
Çeşme Ayasaranda	Çeşme	TM	Kıyı	Arkeolojik Doğal
Çeşme Paşa Limanı	Çeşme	TM	Kıyı	Doğal
Çeşme Reisdere	Çeşme	TM	Kıyı	Doğal
Çeşme Şifne	Çeşme	TM	Kıyı	Doğal
Dikili Termal	Dikili ve Bergama	KTKGB	Termal	Arkeolojik Doğal
İnciraltı	Narlidere	TM	Kıyı ve Termal	Arkeolojik ve Doğal
Özdere Kesre	Menderes	TM	Kıyı	Doğal
Seferihisar Doğanbey Termal	Seferihisar	TM	Termal	Arkeolojik, Doğal ve KEEA
Selçuk Pamucak	Selçuk	TM	Kıyı	Arkeolojik ve Doğal
Selçuk Pamucak II	Selçuk	TM	Kıyı	Arkeolojik, Doğal ve YHGS
Şirince Efes	Selçuk	KTKGB	Kültür + İnanç	Arkeolojik ve Kentsel

Not: // sembolü, turizm destinasyonunun arkeolojik, kentsel, tarihi, doğal, milli park ve YHGS statülerinden herhangi birine sahip olmadığını ifade etmektedir.

YHGS: Yaban Hayatı Geliştirme Sahası

KEEA: Kıyı Ekosistemi Etkilenme Alanı

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı KTKGB/TM Listesinden Derlenmiştir.

İzmir'deki turizm destinasyonlarından Alaçatı Turizm Merkezi, uluslararası rüzgar sörfü yarışmalarının organize edildiği nitelikli koyalıyla dikkat çekmektedir.

Şekil 101. Alaçatı sörf merkezi

- Türkiye'nin Sörf Merkezi

Yılın 330 günü rüzgarın estiği Alaçatı, bu özelliğiyle Türkiye ortalamasının üzerindedir.

Ayrıca, sahip olduğu iklimsel koşullar sayesinde önemli bir sörf merkezi haline gelmiştir.

- Özellikle Çark, Windsurf ve Yumru Koy plajları sahip olduğu doğal güzellikleri sayesinde sörf yapılmasına olanak sağlamaktadır.
- Sörf sporunun yaygınlaşması ve rekabetin artırılması amacıyla çeşitli dönemlerde festival ve yarışmalar düzenlenmektedir.

- o Alaçatı Sörf Festivali;

- o PWA Windsurf Dünya Kupası Alaçatı Ayağı;

- o Türkiye Windsurf Ligi Yarışları Alaçatı Ayağı;

- o Alaçatı Fishing Uluslararası Balıkçılık Turnuvası

- o IFCA Çocuklar, Gençler & Büyükler Dünya Sörf Şampiyonası, 2013

- Fransa, Yunanistan, İtalya, Portekiz ve Hollanda gibi çok sayıda ülkeden 100'den fazla yarışmacının katılımıyla düzenlenmiştir.

Kaynak: Çeşitli Kaynaklardan Derlenmiştir. Erişim Tarihi: 24.04.2017

<http://www.alacatisorf.net/>

<http://www.kultur.gov.tr/>

<http://www.yolculukterapi.com/>

Selçuk ve Şirince Efes Turizm Merkezleri ise, antik çağın en büyük ve en önemli ticaret, din ve kültür merkezlerinden biri olan Efes Antik Kenti, Yamaç Evler, Artemis Tapınağı (dünyanın yedi harikasından biri), Meryem Ana Evi, St. Jean Bazilikası, Yedi Uyuyanlar, İsa Bey Camii, Ayasuluk Kalesi ve daha pek çok yönüyle ünlüdür.

Bergama 2014 yılında; Efes ise, 2015 yılında UNESCO Dünya Kültürel Mirası asıl listesine alınmıştır.²⁷

Seferihisar Turizm Bölgesi, küreselleşmenin kentleri ayrıştırmasına ve özelliklerine yok etmesine karşı çıkan, 28 ülkede 182 üyesi olan, Cittaslow Hareketine katılarak Türkiye'nin ilk sakin şehirdir.²⁸

Bu açıdan İzmir, dünya genelinde ve Türkiye'de önemli bir tarihsel ve kültürel dokuya sahip turizm destinasyonu olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sağlık Turizmi

Türkiye, medikal turizmi (tıp turizmi), termal sağlık turizmi, yaşlı turizmi ve engelli turizmi olarak 4 farklı başlıkta tanımlanan sağlık turizminin tüm başlıklarında hizmet sunma şansı olan nadir ülkelerden biridir (SATURK, s.3).

Türkiye’de, sıcaklığı ve debisi ile öne çıkan 410 termal kaynağın 123’ü Ege Bölge’sinde; bu kaynakların 59’u İzmir’de bulunmaktadır.²⁹ Bununla birlikte, kaplıcalar açısından da zengin bir bölge olan İzmir’de Agememnon, Bademli, Bozköy, Cumalı, Çeşme, Deliömer, Dereköy, Dikili, Doğanbey, Şifne kaplıcaları bulunmaktadır.³⁰ Ayrıca, dünyanın en eski tarihi termal sağlık merkezlerinden biri olan Alliano Antik Kenti İzmir-Bergama’da bulunmaktadır. Bununla birlikte İzmir’de, Balçova, Çeşme, Seferihisar, Dikili-Bergama gibi toplamda 4900 yatak kapasiteli termal turizmi bölgeleri bulunmaktadır.³¹ Bu yönleriyle İzmir, sağlık turizmi ve özellikle termal turizmi açısından Türkiye’de ve dünyada çok ciddi bir potansiyele sahiptir.

Tablo 10. İzmir’deki termal turizmi bölgeleri

Balçova Termal Turizm Bölgesi	Balçova Termal Oteli ve bünyesindeki Kaplıca ve Kür Merkezi yetişmiş uzman ekibi, hijyeni, mimari yapısı, doğayla iç içe olan yerleşimi ve tedavi kapasitesi bakımından uluslararası standartları sağlayan Türkiye’nin en büyük Termal Otel ve Tedavi Merkezidir. ³²
Bayındır Termal Turizm Bölgesi	Bayındır’ın Kuzey Doğusu’nda Turgutlu yolu üzerinde 8 kilometre uzaklıktaki Ergendi İlıcası ve Dereceköy Kaplıcası’ndan oluşmaktadır. ³³
Çeşme Termal Turizm Bölgesi	Çeşme İlıcaları plajı ve ılıcası aynı yerde olan dünyanın en ilginç ve zor bulunur ılıcalarından biridir. Suların sıcaklığı 58°C dolayındadır. Kaplıca civarında modern konaklama tesisleri mevcuttur. Ayrıca bu konaklama tesislerinde termal özellikte havuz ve banyolar bulunmaktadır. ³⁴
Seferihisar Termal Turizm Bölgesi	Jeotermal potansiyel açısından Ege bölgesinin önemli alanlarından birini Seferihisar jeotermal alanı oluşturmaktadır. Bölgede birçok sıcak su çıkışı bulunmakla beraber en önemlileri Tuzla İlıcası, Cumalı Kaplıcası, Doğanbey Kaplıcası ve Karakoç Kaplıcasıdır (Emekli, 2005).
Dikili-Bergama Termal Turizm Bölgesi	Dikili jeotermal alanında, Dikili ilçe merkezinin 10 km doğusundaki Kaynarca mevki, 10 km güneyindeki Bademli Köyü ve 21 km kuzeyindeki Bahçeliköy arasındaki bölgede geniş bir alana yayılmış olan çok sayıda kaynak ve kuyu bulunmaktadır. ³⁵
<i>Not: İzmir, 4900 termal yatak kapasitesine sahiptir.³⁶</i>	

Yat Turizmi

Türkiye'nin önemli marinalarına sahip olan İzmir, yat turizmi açısından da ciddi bir potansiyel göstermektedir. Ayrıca, planlanan 18 yeni liman sayesinde sahil şeridindeki yat bağlama kapasitesinin 8.365'e ulaşması beklenmektedir.³⁷

Şekil 102. İzmir'de yat turizmi potansiyeli

Mevcut Limanlar

Alaçatı Yat Limanı
(Port Alaçatı Marina)
Yat Bağlama Kapasitesi: 360

Setur Çeşme Altinyunus Marina
Yat Bağlama Kapasitesi: 150

Çeşme Yat Limanı
(IC Çeşme Marina)
Yat Bağlama Kapasitesi: 477

Sığacık Yat Limanı
(Teos Marina)
Yat Bağlama Kapasitesi: 480

Levent Marina
Yat Bağlama Kapasitesi: 130

Planlanan Limanlar

- Dikili Yat Limanı (150)
- Çandarlı Yat Barınağı (100)
- Aliağa Yat Limanı (100)
- Yeni Foça Yat Limanı (425)
- Karşıyaka (Bostanlı) Yat Barınağı (100)
- Pasaport Yat Limanı (400)
- İnciraltı Yat Limanı (550)
- Urla Çeşmealtı Yat Barınağı (250)
- Mordoğan Yat Limanı (400)
- Karaburun Yat Limanı (400)
- Dalyanköy Yat Yanaşma (100)
- Çeşme Dalyan Yat Barınağı (400)
- Ilıca Yat Limanı (200)
- Şifne Yat Limanı (800)
- Seferihisar Ürkmez (625)
- Karşıyaka Yat Limanı (500)
- Bayraklı Yat Limanı (500)
- Şakran Yat Limanı (400)

Planlanan Toplam Yat Bağlama
Kapasitesi: 6.400

Kaynak: İzmir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü

6.4 Kültür

İzmir, tarihi ve modern çok sayıda kütüphanesi, müze, kültür ve sanat merkezi ve Akdeniz, Anadolu ve Avrupa mutfaklarının uyumlu bir sentezi sonucu oluşmuş yemek kültürüyle dikkat çeken bir ildir.

şekil 103. Kültürel zenginlik ve çeşitliliğiyle İzmir

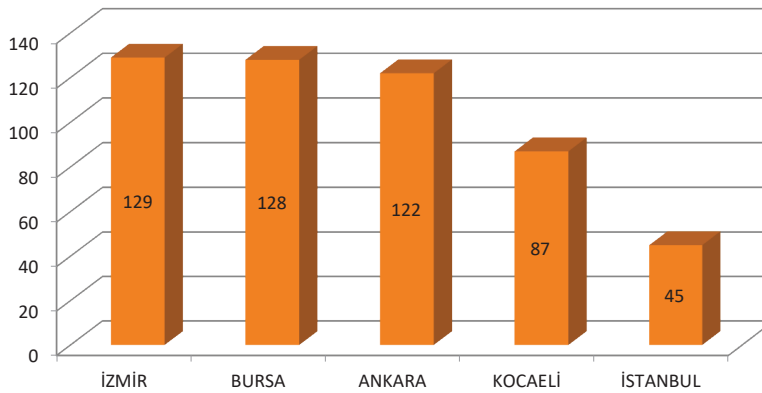
- Dünyanın Yedi Harikası'ndan biri olan Artemis Tapınağı İzmir Selçuk'ta bulunmaktadır.
- Tanrıça Athena adına inşa edilen ilk tapınak İzmir'de inşa edilmiştir.
- Meryem Ana için yapılan ilk kilise Efes'tedir.
- İncil'de sözü edilen "Yedi Kilise"den  İzmir'de bulunmaktadır.
- Filozof ve şair olan Xenophanes, nl filozof Heraklitos, Filozof Anaxagoras, eski çağın ünlü hekimi Galen, İncil'in dört yazarından biri St. John ve ünlü şarkıcı Dario Moreno gibi isimler İzmir'de yaşamışlardır.

Kaynak: İzmir Kentsel Pazarlama Stratejik Planı, İZKA.

Kütüphaneler

2015 yılı itibariyle Türkiye genelinde, 1130 halk kütüphanesi bulunmaktadır. Halk kütüphanesi sayısı itibariyle, 42 kütüphaneye sahip Ankara 1. sırada, 38 kütüphaneye sahip İzmir 2. sırada ve 35 kütüphaneye sahip İstanbul 5. sırada bulunmaktadır. Ancak, halk kütüphanelerinden yararlanma düzeyine bakıldığında, bin kişi başına düşen 129 yararlanma sayısı itibariyle İzmir'in Ankara ve İstanbul'a kıyasla çok daha iyi bir durumda olduğu görülmektedir.

şekil 104. Halk kütüphanelerinden yararlanma sayısı

Kaynak: TÜİK Bölgesel Kültür İstatistikleri

Halk kütüphanelerinin yanı sıra, İzmir’de, İzmir Büyükşehir Belediyesi bünyesinde 5 büyük kütüphane bulunmaktadır. Bunlar, APİKAM, Kent Kütüphanesi, Balçova Kütüphanesi, Buca Kütüphanesi ve Güzelbahçe Kütüphanesi’dir. Ahmet Piriştina Kent Arşivi’nde İzmir’in geçmişten getirdiği birikimi yansıtan her türlü materyal derlenmiş ve tasnif edilmiş olarak sunulmaktadır. Bilimsel yöntemlere göre tasnif edilmiş olan tüm materyaller, araştırılmaya açık hale getirilmiştir. Ahmet Piriştina Kent Müzesi’nde ise, kent tarihi görsel olarak sunulmaktadır.³⁸ İzmir’in tarihi ve kültürel dokusuna ilişkin çok sayıda belge ve dokümanın bulunduğu APİKAM, özellikle İzmir’e yönelik araştırma yapacakların uğrayabileceği kapsamlı bir arşiv ve müze niteliğinde olup pazar günleri hariç 08:30-17:30 saatleri arasında hizmet vermektedir.

Tablo 11. İzmir Büyükşehir Belediyesi kütüphaneleri

Kütüphane Adı	Kapasite	Adres
Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi (APİKAM)	İzmir’in geçmişten getirdiği birikimi yansıtan her türlü materyal derlenmiş ve tasnif edilmiş olarak sunulmaktadır.	Şair Eşref Bulvarı No:1/A Çankaya/İZMİR
Kent Kütüphanesi	Kütüphanede, 10 bin adet Türkçe, 30 bin adet İngilizce kitap bulunmaktadır.	Atatürk Cad. No:454 Alsancak/İZMİR (Alsancak Garı Karşısı)
Balçova Kütüphanesi	Kütüphanede, 8 bin adet Türkçe kitap bulunmaktadır.	Hayıt SK. No:15 Balçova/ İZMİR
Buca Kütüphanesi	Kütüphanede, 3 bin adet kitap bulunmaktadır.	Ufuk Mah. 916 SK. No:31/1 Buca/İZMİR
Güzelbahçe Kütüphanesi	Kütüphanede, 4 bin adet Türkçe kitap bulunmaktadır.	Yıldız SK. No:31/1 Güzelbahçe/İZMİR

Kaynak: <https://www.izmir.bel.tr/KulturSanatMekanlari/66/tr>

Müze ve Örenyerler

Helenistik Döneme kadar uzanan tarihinin doğal bir yansıması olarak İzmir'in çok sayıda ören yeri ve müzeye ev sahipliği yaptığı görülmektedir.³⁹

Şekil 105. İzmir'deki örenyerleri

- Antik çağın Anadolu başkent olan **Efes Örenyeri**;
- Eskiçağda Epidaurus ve Kos'taki örneklerine eşdeğer önemde bir sağlık tedavi merkezi olan **Bergama Asklepion Örenyeri**;
- Sağlık tanrısı Asklepios'un kenti **Bergama Akropol Örenyeri**;
- Bizans imparatoru Büyük Justinianus tarafından inşa ettirilmiş St. Jean (Aziz Yahya) Kilisesi döneminin en büyük yapılarından biri olan **St. Jean Anıtı**;
- Antik kral Athalos'a ait kalıntıların yer aldığı **Bergama Kızılavlu (Bazilika) Örenyeri**;
- İnşa tarihi M.S. 1. yüzyıl olarak bilinen ve kent zenginlerinin oturduğu **Efes Örenyeri Yamaçevler**,
- Roma Dönemi'nden (M.S. 2. yüzyıl) kalma ve felsefenin temellerinin atıldığı **Agora Örenyeri**;
- 12 İon kentinden biri olan Kolophon'a ait kehanet merkezi **Claros Örenyeri**

Tablo 12. İzmir'deki örenyerlerine ilişkin bilgiler

Adı	Tarihsel Niteliği
Bergama Asklepion Örenyeri	Kazılarda kutsal yerin M.Ö 4 yy'dan beri var olduğu ve Hellenistik Dönemde geliştiği saptanmıştır.
Bergama Akropol Örenyeri	Bergama antik kenti, bir sağlık merkezi olarak tanınır. 1865'te, antik kentin akropolünde Alman arkeologların yaptığı kazıda ortaya çıkarılan Zeus Sunağı'nın kalıntıları taşınarak Almanya'ya götürülmüştür. Bu parçalar günümüzde Berlin'deki Pergamon Museum'da sergilenmektedir.
St. Jean Anıtı	Hz. Meryem'in 101 yaşına kadar Bülbül Dağındaki bu yerde yaşadığı ve burada öldüğü düşünülmektedir. Burada 15 Ağustos'u izleyen ilk pazar günü ayin yapılır ve gelenler hacı olur.
Bergama Kızılavlu (Bazilika) Örenyeri	Su sesi ve telkin yoluyla ilk psikoterapik tedavinin uygulandığı yer olarak bilinen antik kentte Hellenistik dönem dükkânları, Antik kral Athalos'a ait kalıntılar, kutsal Athena alanı ve Dionysos tapınağı gibi alanlar bulunmaktadır.
Efes Örenyeri Yamaçevler	İlk inşa tarihi M.S. 1. yüzyıl olarak belirlenen evlerde kentin zenginlerinin oturduğu bilinmektedir.
Agora Örenyeri	İzmir'in Namazgâh semtinde bulunan Agora, Roma Dönemi'nden (M.S. 2. yüzyıl) kalmadır. Ticarî, adlî, dinî, siyasî fonksiyonları olan agora, felsefenin temellerinin atıldığı yerdir.
Claros Örenyeri	Klarosonikilon kentinden biri olan Kolophon'a ait bir kehanet merkezidir. Buradaki Apollon Tapınağı, Delphi ve Didim'deki gibi kehanet merkezi olarak uzun zaman büyük önem taşımıştır.
Yeşilova Höyüğü	Yeşilova Höyüğü İzmir'in içindeki en eski yerleşim alanıdır. İzmir'in, Yeşilova Höyüğü'nde yapılan kazılarda elde edilen bulguların ardından, Anadolu'nun en eski yerleşimlerinden biri olduğu anlaşılmıştır.

Not:T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın belirlediği usul ve esaslar göre; Müze ve örenyerleri dini bayramların birinci günü saat 13:00'e kadar kapalıdır.

Ayrıca, tabloda belirtilen örenyerlerini (Efes Örenyeri Yamaçevleri hariç) bir yıl boyunca müzekart ile 2 kez, Müzekart+ ile ise sınırsız ziyaret edebilirsiniz.

Kaynak:<http://www.muze.gov.tr/tr/muzeler>, <http://yesilova.ege.edu.tr/eng/index.html>

Bununla birlikte İzmir, sahip olduğu tarihsel ve kültürel mirasın günümüze yansıtıldığı 30 müzeye sahiptir.⁴⁰

Tablo 13. İzmir'deki müzeler

Müze Adı	Adres
Atatürk Müzesi	Atatürk Cd. No:248 I. Kordon Alsancak
Arkas Deniz Tarihi Merkezi Müzesi	80 Sk. No: 28 Bornova
Bergama Müzesi	Zafer Mah. Cumhuriyet Cd. No:6 Bergama
Çeşme Müzesi	Kale Sk. No:1 Çeşme
Efes Müzesi	Atatürk Mah. Uğur Mumcu Sevgi Yolu Selçuk
Ege Üniversitesi Etnografya Müzesi	Fevzi Çakmak Cd. No:33 Bornova
Ege Üniversitesi Kağıt ve Kitap Sanatları Müzesi	Gençlik Cd. No:4 Bornova
Ege Üniversitesi Tabiat Tarihi Müzesi	Ege Üniversitesi Kampüsü Bornova
Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi	Şair Eşref Bulvarı No : 1/A Çankaya Konak
İzmir Arkeoloji Müzesi	Halit Rifat Paşa Cd. No:4(Bahri Baba Parkı) Konak
İzmir Resim Heykel Müzesi ve Galerisi	MithatpaşaCd. No:94 Konak
İzmir Etnografya Müzesi	Halit Rifat Paşa Cd. No:3/A Konak
İzmir İnönü Evi Müzesi	Türkyılmaz Mah. İnönü Sk. No:20 35260 Konak
İzmir Tarih ve Sanat Müzesi	Kültürpark Fuar Alanı (Montrö kapısı) Alsancak
İzmir Ticaret Tarihi Müzesi	Cumhuriyet Bulvarı No:89 Pasaport Konak
İnciraltı Gemi Müzesi	İnciraltı Rekreasyon Alanı Müze Gemiler İskelesi Balçova
Karşıyaka Belediyesi Hamza Rüstem Fotoğraf Evi Müzesi	Yalı Mah. 6522 Sk. No:8 Karşıyaka
Karşıyaka Belediyesi Latife Hanım Köşkü Anı Evi Müzesi	Latife Hanım Cd. No: 32 Karşıyaka
Konak Belediyesi Ümran Baradan Çocuk ve Oyuncak Müzesi	Halil Rifat Paşa No:31 Varyant Konak
Konak Belediyesi Radyo ve Demokrasi Müzesi	Altınordu Mahallesi 967 Sk. No:16 Altınpark Basmane
Konak Belediyesi Mask Müzesi	1448 Sk. No: 22 Alsancak
Konak Belediyesi Kadın Müzesi	1298 Sk. No:14 Basmane
Konak Belediyesi Neşe ve Karikatür Müzesi	Alsancak Mah. Yüzbaşı Şerafettin Bey Sokak No:9 Alsancak
Ödemiş Müzesi	Hürriyet Mah. Birgi yolu üzeri No:88 Ödemiş
Ödemiş Yıldız Kent Arşivi ve Müzesi	Emmioğlu Mah. Hacı Sadık Çarşısı No:16 Ödemiş
Özgörkey Klasik Otomobil Müzesi	Özgörkey Cad. No:5 35860 Torbalı
Selçuk Yaşar Resim Müzesi ve Sanat Galerisi	Cumhuriyet Bulvarı No:252 Alsancak
TCDD 3. Bölge Müze ve Sanat Galerisi	Atatürk Cad. No:444 (Alsancak Garı Karşısı) Alsancak
TCDD Çamlık Buharlı Lokomotif Açık Hava Müzesi	Çamlık Selçuk
Tire Kent Müzesi	Atatürk Cad. No:2 Tire

Kaynak:<http://www.apikam.org.tr/Bagimsiz/kentteki-muzeler>, Erişim Tarihi: 12.03.2017

Kültür, Sanat ve Eğlence Merkezleri

İzmir, kütüphaneleri, ören yerleri ve müzelerinin yanı sıra kültür ve sanat merkezleriyle de Türkiye'nin önde gelen şehirlerinden biri olarak karşımıza çıkmaktadır.

2015 yılı TÜİK Bölgesel Kültür İstatistiklerine göre İzmir'de, 113 adet sinema salonu ve 62 adet tiyatro salonu bulunmaktadır. Bu açıdan İzmir, sinema salon sayısı itibariyle, İstanbul ve Ankara'dan sonra, Türkiye'nin 3. büyük ili; tiyatro salon sayısı itibariyle ise, İstanbul'dan sonra, 2. büyük ilidir.

Bununla birlikte şehirde, İzmir Devlet Tiyatrosu, İzmir Devlet Opera ve Balesi, İzmir Devlet Senfoni Orkestrası, İzmir Kültür Sanat ve Eğitim Vakfı, çok sayıda kültür merkezi ve sanat galerisi İzmir Devlet Klasik Türk Müziği Korosu, İzmir Devlet Türk Dünyası Dans ve Müzik Topluluğu gibi kurum ve kuruluşlar bünyesinde 70 farklı etkinlik merkezinde kültür ve sanat hizmetleri yıl boyunca sunulmaktadır.⁴¹

Tablo 14. İzmir'de öne çıkan kültür merkezleri

Kültür Merkezi Adı	Adres
E.Ü. Atatürk Kültür Merkezi	Mithatpaşa Caddesi No:92 Konak
D.E.Ü Sabancı Kültür Merkezi	Mithatpaşa Caddesi No:112 Konak
Ahmed Adnan Saygun Sanat Merkezi (AASSM)	Mithatpaşa Caddesi 1087 Güzelyalı
Tarihi Havagazı Fabrikası Kültür Merkezi	Alsancak Limanı Karşısı, Alsancak
Alman Kültür Merkezi – Goethe Enstitüsü	Mithatpaşa Cad. No:907 Göztepe
Fransız Kültür Merkezi	Cumhuriyet Bulvarı No:152 Alsancak
Türk – Amerikan Derneği	1379 Sokak No: 39 Alsancak
Türk – İtalyan Dostluk ve Kültür Derneği	Kıbrıs Şehitleri Caddesi No:58 Alsancak
The British Council	Britanya Başkonsolosluğu
Aziz Vukolos Kilisesi Kültür Merkezi	Etiler Mah. 1281 Sk. 11 A Konak

Kaynak:<http://kultursanat.izmir.bel.tr/Sayfalar/Sayfa/KulturMerkezleri>, Erişim Tarihi: 12.03.2017

2011 yılında hizmete açılan Arkas Sanat Merkezi de eşsiz eserlerin sergilediği bir mekan olarak İzmir'in kültür ve sanat yaşamına katkı sağlamaktadır.

Öte yandan İzmir, çok sayıda bowling salonu, paintball alanı, buz pisti, Alsancak, Bornova ve Karşıyaka'da yoğunlaşan gece kulübü ve eğlence mekanları, modern kafeterya ve restoranlarıyla yaşayan ve yaşanılacak bir şehirdir. Bu niteliği, yaklaşık 175 bin üniversite öğrencisine ev sahipliği yapmasından ve kültürel dokusundan kaynaklıdır.

Uluslararası Organizasyonlar

Kültürel ve tarihi birikiminin doğal bir yansıması olarak İzmir'in farklı alanlarda çok sayıda uluslararası organizasyona ev sahipliği yaptığı görülmektedir.

Şekil 106. Uluslararası organizasyonlar

Uluslararası Spor Organizasyonları

1971 Akdeniz Oyunları

Universiade (Dünya Üniversiteler Yaz Spor Oyunları), 2005

FIBA 20 Yaş Altı Avrupa Basketbol Şampiyonası, 2006

7. Dünya Taekwondo Şampiyonası , 2008

1. Dünya İşitme Engelliler Atletizm Şampiyonası, 2008

Avrupa Erkekler Voleybol Şampiyonası, 2009

IFCA Çocuklar, Gençler & Büyükler Dünya Sörf Şampiyonası, Alaçatı 2013

Uluslararası Bağbozumu Optimist Yarışları (IGOR-International Grape Harvest Optimist Regatta), Urla 2016

18. Rotary Uluslararası Sutu Turnuvası, 2017

Uluslararası Festivaller ve Etkinlikler

Uluslararası İzmir Festivali (30 Yıllık Geçmiş)

İzmir Avrupa Caz Festivali (24 Yıllık Geçmiş)

Avrupa Müzeler Gecesi (11 Yıllık Geçmiş)

İzmir Enternasyonal Fuarı (IEF)

85 Yıllık Kültür Mirası

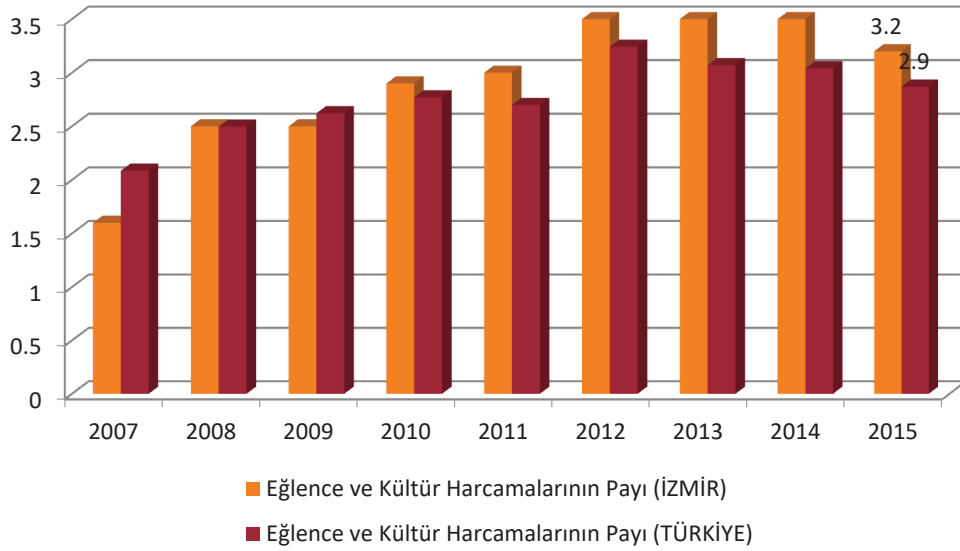
Türkiye'nin ilk ve en kapsamlı ticaret fuarı

86. İzmir Enternasyonal Fuarı'nın ana teması "ENERJİ", Ağustos 2017

Eğlence ve Kültür Harcamaları

Sahip olduğu kültürel potansiyelinin doğal bir yansıması olarak eğlence ve kültür harcamalarının payının Türkiye ortalamasının üzerinde olduğu ve 2015 yılı hariç olmak üzere sürekli bir artış eğiliminde olduğu görülmektedir.

Şekil 107. Eğlence ve kültür harcamalarının toplam harcamalar içindeki payı

6.5 Konsolosluklar

İzmir'de 5'i başkonsolosluk, 5'i fahri başkonsolosluk, 2'si konsolosluk ve 51'i fahri konsolosluk olmak üzere toplam 63 ülkenin konsolosluğu bulunmaktadır. Başkonsolosluğu bulunan ülkeler Almanya Federal Cumhuriyeti, Çin Halk Cumhuriyeti, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, Romanya ve Yunanistan Cumhuriyeti; konsolosluğu bulunan ülkelerse, İngiltere ve İtalya Cumhuriyeti'dir.

Tablo 15. İzmir'deki Konsolosluklar

Konsolosluk Adı	İletişim Bilgileri	E-mail
Almanya Federal Cumhuriyeti İzmir Başkonsolosluğu	Tel: 90 232 488 88 88 Faks: 90 232 463 95 53	info@izmi.auswaertiges-amt.de
Romanya İzmir Başkonsolosluğu	Tel: 0232 465 14 60 Faks: 0232 465 09 38	izmir@mae.ro izmir.consul@mae.ro
Yunanistan Cumhuriyeti İzmir Başkonsolosluğu	Tel: 90 232 421 69 92 Faks: 90 232 463 33 93	grgencon.smy@mfa.gr www.mfa.gr/izmir
İtalya Cumhuriyeti İzmir Konsolosluğu	Tel: 90 232 463 66 76 Faks: 90 232 463 66 96	consolato.izmir@esteri.it www.consizmir.esteri.it
İngiltere İzmir Konsolosluğu	Tel: 90 232 463 51 51 Faks: 90 232 465 08 58	bcizmir@fco.gov.uk
Çin Halk Cumhuriyeti İzmir Başkonsolosluğu	Tel: 90 232 238 89 26 Faks: 90 232 238 89 25	sener62@hotmail.com
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti İzmir Konsolosluğu	Tel: 90 232 489 77 89 Faks: 90 232 489 49 14	izmir@kktcbe.org.tr izmir@kkcbe.org.tr

Not: Tüm konsolosluklarla ilgili detaylı bilgi için bkz:

<https://www.izmir.bel.tr/KonsoloslukVeFahriKonsolosluklar/127/183/tr>

Kaynak: İzmir Büyükşehir Belediyesi

6.6 İş-Yaşam Dengesi

Çalışma Saatleri ve Tatil Günleri

Türkiye’de, bölge ve il ayrımı yapılmaksızın, çalışma şartları ve ortamına ilişkin esaslar 2003/25134 sayılı ve 4857 numaralı İş Kanunu kapsamında belirlenmiştir. Bu Kanun, dördüncü maddesindeki istisnalar dışında kalan bütün işyerlerine, faaliyet konularına bakılmaksızın, uygulanmaktadır (İş Kanunu Madde 1).⁴² Kanuna göre, Türkiye’de genel bakımdan çalışma süresi haftalık en çok 45 saattir. Aksi kararlaştırılmamışsa bu süre, işyerlerinde haftanın çalışılan günlerine eşit ölçüde bölünerek uygulanır. Ancak, çalışma süresi her ne şekilde olursa olsun 11 saati aşamaz.⁴³

Bununla birlikte, ulusal bayram ve tatil günlerinde çalışma esasları İş Kanunu’nun 44-47. maddelerinde düzenlenmiştir. Buna göre, ulusal bayram ve genel tatil günlerinde işyerlerinde çalışılıp çalışılmayacağı toplu iş sözleşmesi veya iş sözleşmeleri ile kararlaştırılır. Sözleşmelerde hüküm bulunmaması halinde, söz konusu günlerde çalışılması için işçinin onayı gerekmektedir.⁴⁴ Ayrıca, bu kanunun 3. maddesine göre, hafta tatili Pazar günüdür ve bu tatil 35 saatten az olmamak üzere Cumartesi günü en geç saat 13.00’ten itibaren başlamaktadır.⁴⁵

Tablo 16. Ulusal bayramlar ve genel tatil günleri

Ulusal ve Resmi Bayramlar	Dini Bayramlar
29 Ekim Cumhuriyet Bayramı ⁴⁶	Ramazan Bayramı (Arefe günü saat 13:00’ten itibaren 3,5 Gün)
23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı	Kurban Bayramı (Arefe günü saat 13:00’ten itibaren 4,5 Gün)
19 Mayıs Atatürk’ü Anma ve Gençlik ve Spor Bayramı	
30 Ağustos Zafer Bayramı	

Kaynak: 1981/17284 sayılı ve 2429 numaralı Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun

İş Sağlığı ve Güvenliği

İşyerlerinde iş sağlığı ve güvenliğinin sağlanmasıyla mevcut sağlık ve güvenlik şartlarının iyileştirilmesi için işveren ve çalışanların görev, yetki, sorumluluk, hak ve yükümlülükleri 2012/28339 sayılı ve 6331 numaralı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu kapsamında belirlenmiştir. Bu Kanun, madde2/2’deki istisnalar dışındaki, kamu ve özel sektöre ait bütün işlere ve işyerlerine, faaliyet konularına bakılmaksızın, uygulamaktadır.⁴⁷

6.7 Güvenlik

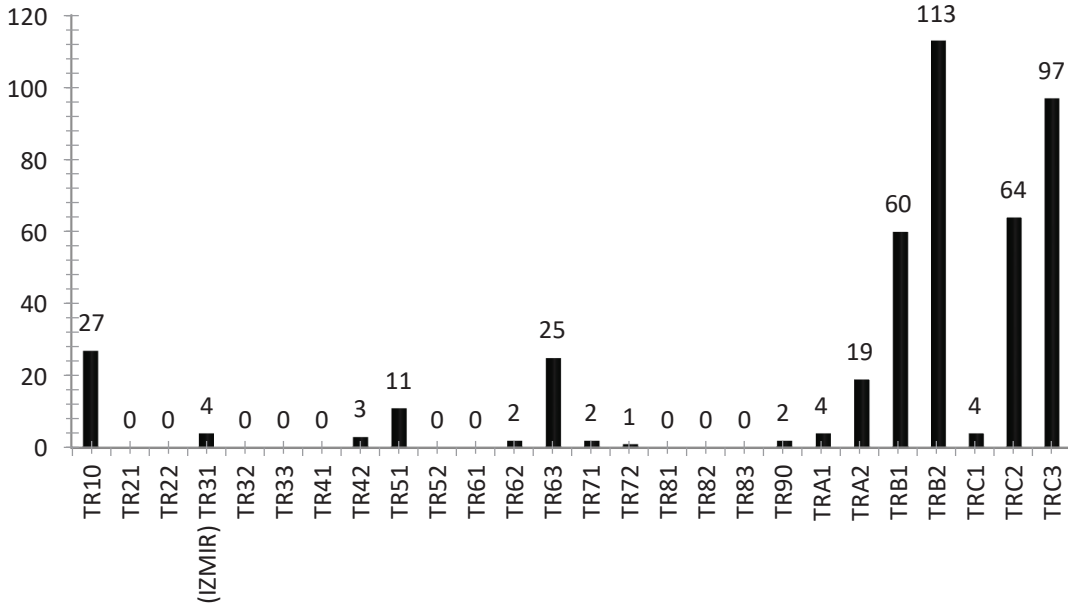
2015 yılı itibariyle, cezaevlerinde bulunan hükümlülerin hüküm giydikleri suçlara göre dağılımına bakıldığında, İzmir genelinde işlenen 14,491 adet suç arasında, Türkiye genelinde olduğu gibi, hırsızlık (% 20,3) ve yaralamak (% 11,9) suçlarının ilk sırada geldiği görülmektedir.⁴⁸

Ancak; iş dünyasını yakından ilgilendiren dolandırıcılık, sahtecilik ve mala karşı işlenen suçların toplam içindeki payı itibariyle, İzmir'in Türkiye ortalamasının üzerinde olmakla birlikte, Ankara ve İstanbul'a kıyasla daha iyi bir durumda olduğu görülmektedir. Bu durum, İzmir'in özellikle mülkiyet güvenliği ekseninde göreceli olarak güvenli bir il olduğunu göstermektedir.

Bununla birlikte, 2000-2014 döneminde Türkiye genelinde gerçekleşen 438 terörist saldırının İzmir'den uzak olan doğu ve güneydoğu bölgelerinde yoğunlaştığı; İzmir'in, terör olaylarından en az etkilenen bölgelerin başında geldiği görülmektedir.

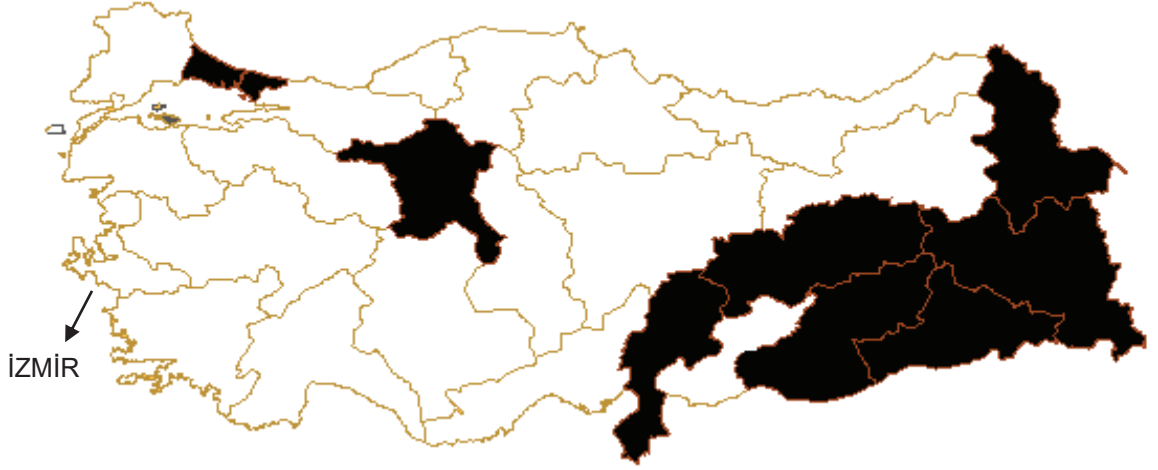
İzmir'in terör olaylarının yoğun olarak gerçekleştiği destinasyonlardan oldukça uzak bir konumda olduğu harita üzerinde daha çok netlik kazanmaktadır. Sonuç olarak İzmir, gerek mülkiyete yönelik suçlar; gerekse de terör suçları açısından oldukça istikrarlı ve güvenli bir bölge olarak karşımıza çıkmaktadır.

Şekil 108. Terörist saldırının düzey 2 bölgelerine göre dağılımı (2000-2014)

Kaynak: Küresel Terörizm Veritabanı (Global Terrorism Database)'dan Derlenmiştir.

Şekil 109. Terör saldırıların bölgesel dağılımı (2000-2014)

Kaynak: Küresel Terörizm Veritabanı (Global Terrorism Database)'dan Derlenmiştir.

Not: Renklerin koyulaşması terörist saldırı sayısının yükseldiğini ifade etmektedir.

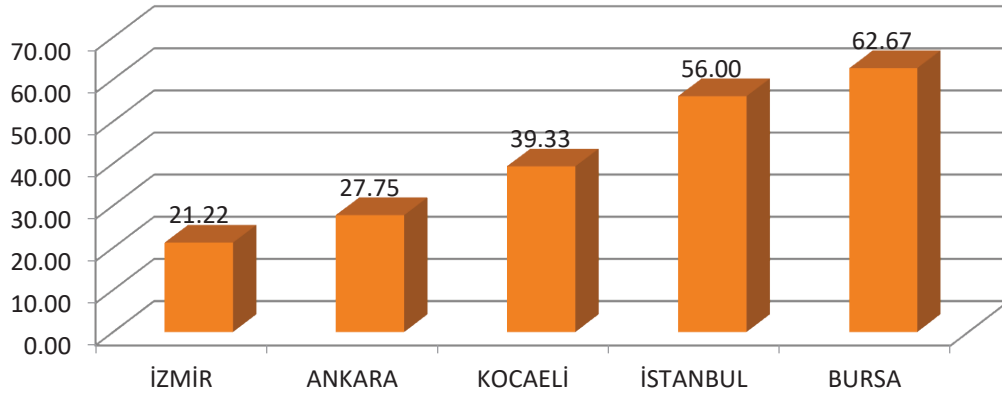
6.8 Sıhhi Özellikler

Hava Kalitesi ve Denetimi

T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Türkiye genelindeki 227 adet hava kalitesi izleme istasyonu aracılığıyla illerin hava kalitesine ilişkin endeks değerlerini 5 temel kirletici (partikül maddeler (PM10), karbon monoksit (CO), kükürt dioksit (SO₂), azot dioksit (NO₂) ve ozon (O₃)) için hesaplamakta ve endeks değerlerine göre illerin hava kalitesini “iyi”, “orta”, “hassas”, “sağlıksız”, “kötü” ve “tehlikeli” olmak üzere 6 farklı statüde değerlendirmektedir.⁴⁹

Türkiye genelindeki 227 adet hava izleme istasyonununun 37’si Ege Bölgesi’nde; bunların 9’u İzmir’in çeşitli ilçelerinde konuşlandırılmıştır. Bununla birlikte, İzmir Büyükşehir Belediyesine ait Bornova, Karşıyaka ve Güzelyalı’da bulunan tam otomatik cihazlardan oluşan 3 adet hava kirliliği ölçüm istasyonu 24 saat hizmet vermektedir.⁵⁰ Bu istasyonlardan alınan güncel veriler doğrultusunda oluşturulan hava kalitesi indeks değerlerine bakıldığında, İzmir genelinde hava kalitesinin “iyi” statüde olduğu; başka bir ifadeyle, hava kirliliğinin sağlık açısından az riskli veya hiç risk taşımadığı görülmektedir. Bu yönüyle İzmir’in hava kalitesinin diğer illere nazaran daha yüksek olduğu görülmektedir.

Şekil 110. Hava kalitesi indeksi ortalama değerleri

Kaynak: T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Hava Kalitesi İzleme İstasyonları Web Sitesi

Buna ek olarak, 11.04.2017 tarihi itibarıyla, hava kalitesinin en iyi olduğu ilçenin Seferihisar olduğu görülmektedir.

Tablo 17. İzmir'deki hava izleme istasyonları ölçüm sonuçlarına göre hava kalitesi

İstasyon Adı	Hava Kalitesi Endeks Değeri	Statü	Kirleticiler	Etkin Kirletici
Alsancak	44	İYİ	O3, CO, SO2, PM 10	PM 10
Bayraklı	21	İYİ	SO2, PM 10	PM 10
Bornova	14	İYİ	SO2, PM 10	PM 10
Çiğli	16	İYİ	SO2, PM 10	PM 10
Gazimir	38	İYİ	NO2, O3, CO, SO2, PM 10	PM 10
Güzelyalı	15	İYİ	SO2, PM 10	PM 10
Karşıyaka	17	İYİ	SO2, PM 10	PM 10
Şirinyer	24	İYİ	SO2, PM 10	SO2
Seferihisar	2	İYİ	SO2	SO2

0-50 : İYİ

51-100 : ORTA

151-200 : SAĞLIKSIZ

201-300 : KÖTÜ

301-500 : TEHLİKELİ

Not: İstasyon ölçümleri, 11.04.2017 tarihi ve 01:00 itibarıyla alınan günlük değerlerdir.

Kaynak: T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Hava Kalitesi İzleme İstasyonları Web Sitesi

Körfez Su Kalitesi ve Denetimi

Deniz kirliliğine neden olabilecek problemlerin tespiti, denetimi ve mücadele edilmesi ilgili kurum ve kuruluşlarla yapılan koordineli çalışmalarla İzmir Büyükşehir Belediyesi bünyesinde yapılmaktadır. Buna istinaden, Körfezden, 2002 yılında 112 ton, 2003 yılında 190 ton, 2004 yılında 183 ton, 2005 yılında 317 ton, 2006 yılında 515 ton, 2007 yılında 439 ton, 2008 yılında 483 ton, 2009 yılında 724 ton, 2010 yılında 646 ton, 2011 yılında 768 ton ve 2012 yılında 1500 ton, 2013 yılında 2074, 2015 yılında 2250 ton yüzer çöp toplanmıştır. Ayrıca, körfez su kalitesinin izlenmesi amacıyla İzmir Körfezi'ndeki 11 istasyondan 2001 yılından bu yana düzenli olarak alınan numuneler Hıfzıssıhha Enstitüsü veya İZSU Genel Müdürlüğü laboratuvarlarında analiz edilmektedir.⁵¹

Gürültü Denetimi

İşyerlerinin G.S.M. ruhsatlandırılmaları aşamasında veya G.S.M. ruhsatı olan işyerlerinden gelen gürültü şikayetleri ile ilgili olarak Çevresel Gürültü Seviyesi Değerlendirme Raporu talebine istinaden yürürlükteki yönetmelik kapsamında, İzmir Büyükşehir Belediyesinde, yerinde gürültü denetim ve incelemesi yapılmaktadır. Ayrıca, kurulması planlanan işletmeler ile ilgili olarak belediyeye sunulan ÇED Dosyalarının Akustik Raporları ve Çevresel Gürültü Seviyesi Değerlendirme Raporları incelenip değerlendirilerek gerekli raporlar hazırlanmaktadır. Gerektiğinde planlanan tesis ve/veya işletmenin konumu yerinde gürültü ve titreşim yönünden büyükşehir belediyesi ekiplerince yerinde incelenmektedir.⁵²

Atık Kabul ve Bertaraf İşlemleri

Harmandalı Düzenli Atık Depolama Tesisi, İzmir metropol alan sınırında bulunan yasal evsel ve evsel nitelikli tehlikesiz sanayi atık düzenli depolama alanıdır. İzmir Büyükşehir Belediyesi bünyesindeki Katı Atık Değerlendirme Tesisleri Şube Müdürlüğü 900 bin m² alanda, evsel atıklar, tehlikesiz sanayi atıkları ile arıtma çamurları ve imha atıklarının kabulünü yapmaktadır. Tesise sanayi atığı kabulü için, Atık Yönetimi Genel Esaslarına İlişkin Yönetmelik kapsamında atığın tehlikesiz olarak değerlendirilmesi ve Atıkların Depolanmasına Dair Yönetmelik Ek-2'de II. Sınıf depolama alanları için belirtilen depolama kriterlerini sağlaması gerekmektedir. Analiz için mühürlü numune alımı akredite laboratuvarlarca, analiz sonuçlarının değerlendirilmesi ve kabul kararı ise Müdürlükçe gerçekleştirilmektedir. Bununla birlikte, Bergama ilçesinde, evsel atık depolama alanı olarak Bergama Düzenli Atık Depolama Tesisi bulunmaktadır.⁵³

Bulaşıcı Hastalıklarla Mücadele ve Denetim

Bulaşıcı hastalıklarla ilgili olmak üzere İzmir'deki sağlık kuruluşlarının çalışmalarını denetlemek, çalışmaların niceliği ve niteliği hakkında veri toplamak, değerlendirmek ve geri bildirimde bulunmak gibi görevler, T.C. Sağlık Bakanlığı İzmir Halk Sağlığı Müdürlüğü bünyesinde bulunan Bulaşıcı Hastalıklar Kontrol Programları Şube Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.⁵⁴

Haşere Mücadelesi ve İlaçlama

İzmir genelinde, haşerelere karşı mücadele çalışmaları İzmir Büyükşehir Belediyesi bünyesindeki 23 ayrı ekiple periyodik olarak sürdürülmektedir. Bu çalışmalarda, halk sağlığı ve huzurunu bozan vektör popülasyonlarının insan sağlığını tehdit etmeyecek düzeyde tutulması, bu gibi vektörlerden bulaşabilecek sıtma, tifo, tifüs, kolera, ensefalit, sarıhumma, batı nil ateşi vb. gibi hastalıkların yayılmasının önlenmesi amaçlanmaktadır.⁵⁵

6.9 Uluslararası Markalar

İzmir, uluslararası ve yabancı sermayeli çok sayıda elektronik, mobilya ve perakende mağaza zincirlerini bünyesinde barındırmaktadır. Migros, CarrefourSA, Metro ve Kipa perakende sektörünün Türkiye genelinde ve İzmir'de önde gelen markalarıdır. Ev ve mobilya sektöründe ise, İsveç menşeli uluslararası mobilya mağazası olan IKEA'nın Türkiye'deki 5 mağazasından biri İzmir Bornova'da bulunmaktadır. Elektronik sektöründe ise, Teknosa, Media Market, Bimeks gibi firmalar; yapı market alanında ise, Koçtaş ve Tekzen gibi köklü gruplar ön plana çıkmaktadır. Bununla birlikte İzmir'de, 02.07.2016 tarihi itibarıyla, 20 adet alışveriş merkezi bulunmaktadır.⁵⁶ Diğer yandan, geçmiş 1971 yılına dayanan ve 2016 haziran sonu itibarıyla 73 ülkede 24.395 mağazası bulunan ve 2003 yılından itibaren Türkiye'de hizmet veren Starbucks'ın Türkiye genelindeki 329 mağazasından 26'si İzmir'de bulunmaktadır.⁵⁷ Bununla birlikte, dünyanın lider kahve üreticilerinden biri olarak 1949 yılından beri 60 ülkede 1300 mağaza ve 120.000 satış noktasıyla tüketicilerine hizmet veren Tchibo'nun Türkiye genelinde 11 ilde 54 mağazası bulunmaktadır.⁵⁸ Bu mağazaların 5'i İzmir'in çeşitli ilçelerinde bulunmaktadır.⁵⁹

Sonuç

İzmir, konumu, lojistik olanakları ve sahip olduğu ticaret potansiyeli açısından Türkiye'nin önemli bir metropol bölgesidir. Genç, dinamik ve eğitim düzeyi yüksek bir işgücü potansiyeline sahip olan İzmir, yatırımcılara üniversite, araştırma ve teknolojik alt yapı, teknoparklar, melek yatırım ağları, organize sanayi bölgeleri gibi olanaklar sunan bir bölgedir. Ayrıca sağlık, eğitim hizmetleri, kültürel alt yapı, turizm, güvenlik, iş-yaşam dengesi kriterleri açısından Türkiye'nin diğer bölgelerine oranla üstün özelliklere sahip bir bölge niteliğindedir.

İstatistik veriler, İzmir'in başlıca sektörleri olarak ele alınan endüstriyel makine, kimya, gıda ve içecek ile turizm sektörlerinde firma sayısının, çalışan sayısının, maaş ve ücretler ve cironun zaman içinde büyüdüğüne işaret etmektedir. Benzer şekilde İzmir için yükselen sektörler olan bilgi ve iletişim, sağlık biyoteknolojisi, yenilenebilir enerji, havacılık ve savunma sanayi kapsamında da firma sayısı, çalışan sayısı, ciro, maaş ve ücretler ve yatırım açısından büyüme izlenmektedir. Raporda, İzmir'de yükselen sektörler olarak belirlenen bilgi iletişim, sağlık biyoteknolojisi ve yenilenebilir enerji sektörlerinin geleceğin en önemli teknolojilerini içerdiği vurgulanmaktadır.

İzmir'in yeni teknolojileri içeren bu sektörleri önceliklendirmesi, kaynaklarını bu alanlarda yoğunlaştırması, yatırımcıları bu alanlar için özendirilmesi sadece bölgesel düzeyde ilişkili diğer sektörlerin gelişimi açısından değil, bölgenin yeni sanayi devrimi/sanayi 4.0 ile uyumlanarak küresel düzeyde rekabet avantajını artırması açısından da çok önemlidir. İzmir'de yeni teknolojileri içeren sektörlerin gelişmesi, sanayi 4.0 uygulamalarının artırılması, daha yüksek katma değerli üretimi, verimliliği, daha nitelikli işgücü istihdamını artıracak ve küresel rekabette daha sürdürülebilir ve daha avantajlı bir konum elde etmesini sağlayacaktır.

İzmir, küresel ekonominin yeni dinamikleri ile uyumlanabilmesi için uygulanmakta olan gelişme stratejisine akıllı uzmanlaşmayı (smart specialisation) entegre etmelidir. Akıllı uzmanlaşma, bölge için öncelikli olarak belirlenmiş olan faaliyetlerde araştırma ve yeniliğe dayalı bir uzmanlaşma ve bölgenin kendi kaynaklarına dayalı bir ekonomik dönüşümü hedefleyen bir stratejidir.

Bu kapsamda İzmir kaynaklarını akıllı uzmanlaşma stratejisi uygulayan bölgelerde dikkate alınması gerekli olan “temel teknolojiler” kapsamında yoğunlaştırmalıdır. Temel teknolojiler (key enabling technologies), mikro ve nanoelektronik, nanoteknoloji, biyoteknoloji, gelişmiş malzeme, fotonik ve gelişmiş imalat teknolojileridir. İzmir için başlıca sektörler ile yükselen sektörler arasında, temel teknolojileri de içerecek şekilde bir gelişme stratejisi uygulanması, İzmir’in küresel ölçekte rekabet gücü kazanabilmesi için gereklidir. Örneğin İzmir için yükselen bir sektör olarak nitelendirilen sağlık biyoteknolojisi ekseninde İzmir’in sağlık konusunda uzmanlaşması ya da bilgi ve iletişim teknolojisinin biyoinformatik kapsamında kurgulanması ile sağlık sektörüne uygulanması bu konuda bir örnek olabilir. Benzer şekilde gıda sanayinin ve turizm sektörünün sağlık biyoteknolojisi kapsamında yeniden ele alınması, örneğin kişiselleştirilmiş sağlık hizmetleri kapsamında gıda sanayinin ve turizm sektörünün yönlendirilmesi bir başka öneri olabilir.

Bölgenin sahip olduğu varlıklardan yola çıkarak başka bir ifadeyle bardağın dolu tarafından bakarak geliştirilecek bir akıllı uzmanlaşma stratejisi, İzmir’in eğitime, bilgiye ve yeniliğe dayalı, kaynakların verimli kullanıldığı, çevreye daha duyarlı ve daha rekabetçi, ekonomik ve sosyal uyumun sağlandığı ve yüksek istihdamın olduğu bir ekonomiye ve sonuçta ulusal büyümeye daha fazla katkı sağlayan, yaşam kalitesi yüksek bir bölgeye dönüşmesinde önemli bir rol oynayacaktır.

Notlar

¹ Türkiye genelinde, 2016 yılı itibariyle, denizyoluyla yapılan dış ticaret hacmi konteyner bazında 4,661,687 adettir.

² http://www.adnanmenderesairport.com/tr-TR/ucus_onesi/Pages/UcusNoktaları.aspx, Erişim Tarihi: 09.04.2017.

³ Demiryoluyla taşınan yük miktarı, 2015 yılı itibariyle, 2.123.672 nettondur.

⁴ TÜİK Yıllık Sanayi ve Hizmet İstatistikleri (2014).

⁵ Kişi başına düşen GSYH'sı 2000 \$'ın altında olan bölgeler Düşük-Gelir grubunda, 2000 \$ - 7.250 \$ arasında olan bölgeler Orta-Düşük gelir grubunda, 7.250 \$ - 11.250 \$ arasında olan bölgeler Orta-Yüksek gelir grubunda ve 11.250 \$'dan yüksek olan bölgeler Yüksek-Gelir grubunda değerlendirilmektedir (Yeldan vd., 2012, s. 78). Bu doğrultuda orta gelir tuzağı, bölge ekonomilerinin kişi başına düşen gelir düzeyi açısından orta gelir grubundan çıkamamaları olarak tanımlanabilir.

⁶ Orta Gelir Tuzağı riski olmayan alt bölgeler, sırasıyla, İstanbul Alt Bölgesi, Ankara Alt Bölgesi, Kocaeli Alt Bölgesi, İzmir Alt Bölgesi, Bursa Alt Bölgesi, Tekirdağ Alt Bölgesi ve Antalya Alt Bölgesi'dir.

⁷ http://tr.urapcenter.org/2016/2016_t5.php, Erişim Tarihi: 06.03.2017

⁸ http://tr.urapcenter.org/2016/2016_t6.php, Erişim Tarihi: 07.03.2017

⁹ <https://www.timeshighereducation.com>, Erişim Tarihi: 06.03.2017

¹⁰ Bu firmalar, Ege Bölgesi Sanayi Odası (EBSO)'na kayıtlıdır. Erişim Tarihi: 07.04.2017

¹¹ Bu sayı aynı şirketlerin farklı şubeleriyle birlikte 206'ya yükselmektedir. Erişim Tarihi: 17.02.2017

¹² <http://www.investinizmir.com/tr/26718/Sirket-Kurulumu>, Erişim Tarihi: 02.03.2017

¹³ <http://www.ebso.org.tr/tr/dis-ticaret-ofisleri/alsancak-dis-ticaret-ofisi-02-21-05>, Erişim Tarihi: 09.03.2017

¹⁴ <http://www.ebso.org.tr/tr/dis-ticaret-ofisleri/esbas-dis-ticaret-ofisi>, Erişim Tarihi: 09.03.2017

¹⁵ <http://www.izto.org.tr/tr/dis-ticaret-danismanligi>, Erişim Tarihi: 09.03.2017

¹⁶ <http://www.alx.com.tr/alxpolat.php>, Erişim Tarihi: 09.03.2017

¹⁷ <http://www.investinizmir.com/tr/27149/ABD-Ticaret-Servisi>, Erişim Tarihi: 09.03.2017

¹⁸ <http://www.investinizmir.com/tr/27148/Alman-Turk-Ticaret-Ve-Sanayi-Odasi-AHK-Turkiye>, Erişim Tarihi: 09.03.2017

¹⁹ <http://www.investinizmir.com/tr/28297/Birlesik-Krallik-Dis-Ticaret-Bakanligi>, Erişim Tarihi: 09.03.2017

²⁰ <http://www.investinizmir.com/tr/27143/Bremeninvest>, Erişim Tarihi: 09.03.2017

²¹ <http://www.investinizmir.com/tr/27147/Hollanda-Ticaret-Ofisi>, Erişim Tarihi: 09.03.2017

²² <http://www.investinizmir.com/tr/27150/Izmir-Italyan-Ticaret-Odasi>, Erişim Tarihi: 09.03.2017

²³ İzmir’de, 2015 yılı itibariyle, sosyal güvenlik kapsamında aktif çalışan kişi sayısı tam olarak 1.211.730 (5510 sayılı kanunun 4. Maddesi kapsamındaki); işyeri sayısı tam olarak 121.081’dir (5510 sayılı kanunun 4-1/a maddesi kapsamındaki). 5510 sayılı kanun için bakınız:

<http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/06/20060616-1.htm>, Erişim Tarihi: 08.03.2017

²⁴ Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Alt Bölgeler/Turizm Merkezi.

²⁵ <http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr/TR,9669/ktkgb-ve-turizm-merkezleri.html>, Erişim Tarihi: 10.03.2017

²⁶ Antalya, 3’ü TA, 6’sı KTKGB ve 22’si TM statüsünde olmak üzere toplam 31 turizm destinasyonuna sahiptir.

²⁷ <http://www.izmirkulturturizm.gov.tr/TR,90965/turizm-aktiviteleri.html>, Erişim Tarihi: 10.02.2017

²⁸ <http://cittaslowturkiye.org/cittaslow-seferihisar/>, Erişim Tarihi: 10.03.2017

²⁹ <http://www.izto.org.tr/tr/izmirde-saglik-turizmi>, Erişim Tarihi: 08.03.2017

³⁰ http://www.turkey-healthtourism.com/TURKIYE-DEKI-TERMAL-TEKISLER_c_d_32.htm, Erişim Tarihi: 08.03.2017

³¹ http://www.turkey-healthtourism.com/THERMAL-TOURISM-IN-TURKEY-c_d_32.htm, Erişim Tarihi: 08.03.2017

³² http://www.balcovatermal.com/Termal_Otel.aspx?id=1

³³ <http://www.izmirkulturturizm.gov.tr/TR,77214/kaplicalar.html>, Erişim Tarihi: 10.03.2017

³⁴ <http://www.izmirkulturturizm.gov.tr/TR,77446/cesme.html>, Erişim Tarihi: 08.03.2017

³⁵ <http://www.kultur.gov.tr/TR,72720/dikili.html>, Erişim Tarihi: 08.03.2017

³⁶ <http://www.turkey-healthtourism.com>, Erişim Tarihi: 08.03.2017

³⁷ <http://www.izmirkulturturizm.gov.tr/TR,77353/yat-limanlari.html>, Erişim Tarihi: 24.04.2017

³⁸ <http://www.apikam.org.tr/Bagimsiz/apikamda-ne-var>, Erişim Tarihi: 12.03.2017

³⁹ <http://www.muze.gov.tr/tr/muzeler>, Erişim Tarihi: 12.03.2017

⁴⁰ <http://www.apikam.org.tr/Bagimsiz/kentteki-muzeler>, Erişim Tarihi: 12.03.2017

⁴¹ <http://kultursanat.izmir.bel.tr/Sayfalar/Sayfa/KulturMerkezleri>, Erişim Tarihi: 12.03.2017

⁴² <http://kultursanat.izmir.bel.tr/Sayfalar/Sayfa/KulturMerkezleri>, Erişim Tarihi: 12.03.2017

⁴³ Bir işçinin bu sınırları aşan sürelerle çalıştırılmasında; 4857 sayılı İş Kanunu’nun 41, 42. ve 43. maddeleri; 79 sayılı Milli Korunma Suçlarının Affına, Milli Korunma Teşkilat, Sermaye ve Fon Hesaplarının Tasfiyesine ve Bazı Hükümler İhdasına Dair Kanununun 6. maddesi hükümleri uygulanır

⁴⁴ <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4857.pdf>, Erişim Tarihi: 15.03.2017

⁴⁵ <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2429.pdf>, Erişim Tarihi: 15.03.2017

⁴⁶ 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı, Ulusal Bayram Günüdür. 28 Ekim günü saat 13:00'ten itibaren başlar ve 29 Ekim günü devam eder.

⁴⁷ <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6331.pdf>, Erişim Tarihi: 15.03.2017

⁴⁸ 2015 yılı itibariyle Türkiye genelinde işlenen 168,726 adet suçun % 17,28'i hırsızlık; % 14'ü ise yaralamak d-suçu mahiyetindedir.

⁴⁹ <http://www.havaizleme.gov.tr/Default.ltr.aspx>, Erişim Tarihi: 13.03.2017

⁵⁰ <https://www.izmir.bel.tr/Korfez,HavaVeGurultuDenetimi,Ilaclama/22/575/tr>, Erişim Tarihi: 13.03.2017

⁵¹ <https://www.izmir.bel.tr/Korfez,HavaVeGurultuDenetimi,Ilaclama/22/575/tr>, Erişim Tarihi: 13.03.2017

⁵² <https://www.izmir.bel.tr/Korfez,HavaVeGurultuDenetimi,Ilaclama/22/575/tr>, Erişim Tarihi: 13.03.2017

⁵³[https://www.izmir.bel.tr/AtikKabuluVeBertarafUcretleri\(harmandaliDuzenliKatiAtikDepolamaAlani\)/46/546/tr](https://www.izmir.bel.tr/AtikKabuluVeBertarafUcretleri(harmandaliDuzenliKatiAtikDepolamaAlani)/46/546/tr), Erişim Tarihi: 13.03.2017

⁵⁴ <http://www.ihsm.gov.tr/gorevler.aspx?subeid=3>, Erişim Tarihi: 13.03.2017

⁵⁵ <https://www.izmir.bel.tr/Korfez,HavaVeGurultuDenetimi,Ilaclama/22/575/tr>, Erişim Tarihi: 13.03.2017

⁵⁶ <http://www.izmirde.biz/?Bid=233492>, Erişim Tarihi: 13.03.2017

⁵⁷<http://www.starbucks.com.tr/about-us/company-information/> ve <http://www.starbucks.com.tr/store-locator/search/location/izmir>, Erişim Tarihi: 13.03.2017

⁵⁸<https://www.tchibo.com/servlet/content/365490/tr/hakkmzda.html%3bjsessionid=4B427EEFD8F2364F2E759BCF5ED55C84>, Erişim Tarihi: 13.03.2017

⁵⁹ <http://www.tchibo.com.tr/tchibo-izmir-ci6768.html>, Erişim Tarihi: 13.03.2017

Kaynakça

- Bayülken, Y. (2014). Makine Mühendisleri Odası Makine İmalat Sanayi Sektör Araştırması. TMMOB Makine Mühendisleri Odası. Yayın No. MMO/591.
- Canlı, B. ve A.A. Kaya (2013). Türk Turizm Sektörünün Ekonomik Etkilerinin Girdi Çıktı Yaklaşımıyla Ölçülmesi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi 12(1).
- Duru, S. (2014). Kimya Sanayinde Kümelenme: Kimya Parkları. T.C. Kalkınma Bakanlığı Yayın No: 2895.
- Emekli, G. (2005). Seferihisar'da Termal Turizm Olanakları, Dünden Yarına Seferihisar Sempozyumu Bildiriler Kitabı.
- Esen, O. vd. (2010). "İzmir İş gücü Piyasası Araştırması", İzmir Ticaret Odası.
- Felipe, J., Abdon, A. Ve Kumar, U. (2012). "Tracking the Middle-income Trap: What Is It, Who Is in It, and Why?", Levy Economics Institute of Bard Collage, Working Paper 715.
- İZKA (2010). İzmir Kentsel Pazarlama Stratejik Planı.
- İZKA (2017). İzmir Ar-Ge ve Yenilik Göstergeleri ile Yenilik Ekosistemi Haritasının Güncellenmesi, Analiz Edilmesi ve Raporlanması Mevcut Durum Analizi Raporu. İzmir Yenilik.
- İzmir İl Özel İdaresi ve Ege Üniversitesi (2012). İzmir İli Yenilenebilir Enerji Sektör Analizi. Nisan.
- Mas, M. J.C. Robledo, J. Perez (2012). ICT Sector Definitin. Transition from NACE Rev. 1.1 to NACE Rev. 2. A Methodological Note. JRC Technical Reports. JRC. Seville.
- OECD (2016). Science Technology Innovation Outlook. OECD Publishing, Paris.
- Şahinkaya, S. (2013). TR72 Bölgesi Savunma Sanayine Yönelik İmalat Sanayi Raporu. ORAN Kalkınma Ajansı.
- Tontuş, H. Ö. Sağlık Turizmi Nedir?, SATURK.
- TÜSİAD ve BCG The Boston Consulting Group (2016). Türkiye'nin Küresel Rekabetçiliği İçin bir Gereklik Olarak sanayi 4.0, Gelişmekte Olan Ekonomi Perspektifi. Mart 2016 Yayın No: TÜSİAD-T/2016-03/576).
- <http://www.adnanmenderesairport.com>
- <http://www.alx.com.tr>
- <http://www.apikam.org.tr>
- <http://www.balcovatermal.com>

<http://cittaslowturkiye.org>

<http://www.ebso.org.tr>

<http://www.havaizleme.gov.tr>

<http://www.investinizmir.com>

<http://www.ihs.gov.tr>

<https://www.izmir.bel.tr>

<http://www.izmirde.biz>

<http://www.izto.org.tr>

<http://www.izmirkulturturizm.gov.tr>

<http://www.kultur.gov.tr>

<http://kultursanat.izmir.bel.tr>

<http://www.ktbyatirimisletmeler.gov.tr>

<http://www.mevzuat.gov.tr>

<http://www.muze.gov.tr>

<http://www.resmigazete.gov.tr>

<http://www.starbucks.com.tr>

<https://www.tchibo.com>

<https://www.timeshighereducation.com>

<http://tr.urapcenter.org>

<http://www.turkey-healthtourism.com>

